

УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

ТЕРНОПІЛЬСЬКА ОБЛАСНА
УНІВЕРСАЛЬНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА

ЛІТЕРАТУРА
ДО ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ
ТЕРНОПІЛЬЩИНИ
НА 2001 РІК

Бібліографічний список

Укладач

М.В.Друневич – головний бібліотекар
відділу краєзнавчої літератури та
бібліографії ОУНБ

Редактор

Г.С.Моліцька – заступник директора
ОУНБ з наукової роботи

Відповідальний за випуск

В.І.Вітенко – директор ОУНБ

Комп'ютерний набір

Стахурська С.С.

Щорічний бібліографічний список “Література до знаменних і пам’ятних дат Тернопільщини на 2001 рік” подає інформацію про визначні події, уродженців та видатних людей, чиї життя та діяльність пов’язані з Тернопільщиною.

Посібник відкривається переліком основних ювілейних і пам’ятних дат року.

Матеріал систематизовано за хронологією дат, зокрема, подається число, місяць, найменування події, текстова довідка та рекомендаційний список літератури, а в персоналіях – за алфавітом.

Адресується викладачам, вчителям, студентам, культурно-освітнім працівникам, а також усім, хто не байдужий до історії краю, його сьогодення, цікавиться й займається краєзнавством.

Розширити коло літератури даної тематики допоможуть видання: “Література про Тернопільську область за ... рік”, краєзнавчі бібліографічні покажчики, списки та попереджувальні довідки, видані Тернопільською обласною універсальною науковою бібліотекою за попередні роки.

Перелік дат та ювілеїв не вичерпні.

Відбір літератури закінчено в серпні 2000 року.

Виносимо подяку за подання окремих матеріалів:

Дуді І.М. – мистецтвознавцю, члену Спілки журналістів, Спілки краєзнавців, Спілки художників України, члену Міжнародної Асоціації мистецтвознавців, заслуженому працівнику культури України.

Головину Б.П. – заслуженому працівнику народної освіти України, почесному члену Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Т.Шевченка, члену Національної Спілки журналістів.

Матейку Р.М. – кандидату історичних наук, доценту ТАНГ.

Медведику П.К. – театрознавцю, фольклористу і етнографу, члену Наукового товариства ім. Т.Шевченка, дійсному члену НТШ, лауреату республіканських премій ім. П.Чубинського, та братів Б. та Л. Лепких.

Ханасу В.В. – краєзнавцю, публіцисту, перекладачу.

Хомі В.І. – кореспонденту ІМФЕ ім. М.Рильського НАН України, члену обласного фольклорного об’єднання “Джерело”, члену правління всеукраїнської спілки краєзнавців Тернопільщини, члену обласного літоб’єднання, члену Спілки журналістів України.

ЗНАМЕННІ ТА ПАМ'ЯТНІ ДАТИ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ НА 2001 РІК

СІЧЕНЬ

- 1 - 50 років від дня народження Коломийчука В.С. – голови обласної державної адміністрації
- 2 - 60 років від дня народження Піня Р.І. – українського поета, журналіста
- 60 років від дня народження Сенатович О.П. – української поетеси
- 75 років від дня народження Соневицького І.М. – композитора, музикознавця, диригента, педагога
- 7 - 75 років від дня народження Бугая О.І. – поета, письменника-фантаста
- 12 - 120 років від дня народження Марка Каганця – організатора і політичного діяча
- 13 - 120 років від дня народження Лотоцького А.Л. – письменника, журналіста, видавця, педагога
- 21 - 120 років від дня народження Качури М.О. – українського письменника
- 24 - 60 років від дня народження Покальчука Ю.В. – літературознавця, поета, письменника
- 29 - 145 років від дня народження Брюкнера А. – польського славіста, літературознавця, енциклопедиста
- 31 - 75 років від дня народження Осадци Т. - художниці

ЛЮТИЙ

- 11 - 50 років від дня народження Залізного В.О. – поета, художника
- 25 - 130 років від дня народження Лесі Українки – української поетеси

БЕРЕЗЕНЬ

- 2 - 125 років від дня народження Кордуби М.М. – вченого, історика, публіциста, письменника
- 18 - 125 років від дня народження Стадника Й.Д. – актора, режисера, педагога
- 26 - 50 років від дня народження Сапеляка С.Є. – українського поета
- 27 - 70 років від дня народження Ковальчука П.І. – письменника, журналіста

КВІТЕНЬ

- 4 - 160 років від дня народження Левицького Анатолія – польського історика
- 18 - 115 років від дня народження Вацика Т.Я. – українського живописця
- 21 - 10 років від дня відкриття музею Б.Лепкого у Крогульці Гусятинського району
- 24 - 125 років від дня народження Мохнацького С. – душпастиря, просвітницького діяча
- 26 - 155 років від дня народження Верхратського І.Г. – українського філолога, письменника і природознавця
- 29 - 120 років від дня народження Рубчакової К.А. – української актриси і співачки

квітень-травень – 10 років з часу відновлення “Молодої Провісти”

ТРАВЕНЬ

- 7 - 60 років від дня народження Подуфалого В.М. – композитора, фольклориста, літературознавця, краєзнавця
- 9 - 130 років від дня народження Гнатюка В.М. – українського фольклориста, етнографа, літературознавця
- 12 - 350 років битви козаків під Купчинцями та Денисовим

- 19 - 65 років від дня народження Марчука І.С. – майстра живопису
- 25 - 65 років від дня народження Черемшинського О.С. – краєзнавця, етнографа
- 25 - 110 років від дня народження Бенцаля М.Г. – актора і режисера

ЧЕРВЕНЬ

- 8 - 55 років від дня народження Алича-Мокрія С.Й. – українського поета
- 25 - 105 років від дня народження Деркач М.Д. - літературознавця
- 28 - 150 років від дня народження Підвисоцького К.О. – українського актора, режисера і драматурга
- 29 - 125 років від дня заснування філії “Просвіти” в Тернополі

ЛИПЕНЬ

- 5 - 60 років від дня народження Заставецького Б.І. – кандидата географічних наук, доцента
- 10 - 65 років від дня народження Пилипчука Р.Я. – українського театрознавця і літературознавця
- 20 - 65 років від дня народження Демківа Б.М. – українського поета
- 23 - 65 років від дня народження Лановика Б.Д. – історика, професора
- 28 - 95 років від дня народження Манчуленко І.В. – фольклориста, драматурга, історика, краєзнавця

СЕРПЕНЬ

- 24 - 10 років з часу проголошення незалежності України
- 130 років від дня народження Щурата В.Г. – фольклориста, етнографа, літературознавця, перекладача, поета
- 26 - 125 років від дня народження Юрчака В.М. – українського драматичного актора
- 27 - 145 років від дня народження Франка І.Я. – українського письменника
- серпень-вересень – 85 років героїчних боїв на Лисоні

ВЕРЕСЕНЬ

- 6 - 75 років від дня народження Головина Б.П. – педагога, краєзнавця, публіциста
- 8 - 120 років від дня народження Гірняка Ю.Й. – доктора технічних наук, теоретика хімії та фізики
- 80 років від дня народження Волощука М.І. – українського поета і художника
- 13 - 70 років від дня народження Харчука Б.М. – українського письменника
- 14 - 70 років від дня народження Гермаківського І.М. – журналіста, письменника
- 27 - 105 років від дня народження Бойчука Т.Л. – українського художника
- 28 - 65 років від дня народження Чернихівського Г.І. - краєзнавця
- 29 - 135 років від дня народження Грушевського М.С. – українського вченого, державного діяча

ЖОВТЕНЬ

- 9 - 115 років від дня народження Блажкевич І.О. – дитячої письменниці
- 16 - 90 років від дня народження Мокрицького Ю. – мистця-ієромонарха
- 24 - 100 років від дня народження Шарика М.Ф. - письменника
- 28 - 120 років від дня народження Макогона Д.Я. – українського письменника, педагога
- жовтень-листопад – 115 років з часу перебування Т.Г.Шевченка на Тернопіллі

ЛИСТОПАД

- 14 - 70 років від дня народження Корчемного В.Г. – вченого, агронома-садовода, художника, поета
- 20 - 105 років від дня народження Вериківського В.І. – українського композитора
- 21 - 85 років від дня народження Геляса Я.Т. – актора-режисера
- 22 - 115 років від дня народження Ломацького М. – вчителя, географа, етнографа
- 24 - 115 років від дня народження Музички А.В. – українського літературознавця
- 80 років від дня народження Труша І. - перекладача

ГРУДЕНЬ

- 1 - 10 років з часу проведення Всеукраїнського референдуму
- 2 - 50 років від дня народження Галябарди С.П. – поета-пісняра
- 3 - 60 років від дня народження Ониськіва М.М. – літературознавця, поета, публіциста, видавця
- 12 - 60 років від дня народження Хижняка Б.С. – журналіста, письменника

***

- 105 років від дня народження Годованого С. – професора філософії, журналіста
- 60 років від дня народження Горбалья М.А. – поета, композитора, громадського діяча
- 95 років від дня народження Ласовської Є. – оперної співачки

***

- 195 років з часу заснування Кременецького ботанічного саду
- 545 років з дня заснування м. Борщева
- 790 років з дня заснування м. Збаража

1 СІЧНЯ

50 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
КОЛОМИЙЧУКА ВАСИЛЯ СТЕПАНОВИЧА
(1.01.1951) – ГОЛОВИ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ
АДМІНІСТРАЦІЇ

Василь Степанович Коломийчук народився 1 січня 1951 року у селі Городниця Городенківського району Івано-Франківської області в сім'ї колгоспників.

Закінчив Заліщицький сільськогосподарський технікум та Кам'янець-Подільський сільськогосподарський інститут.

З 1975 року працював у Тернопільському районі. Пройшов трудовий шлях від агронома до начальника райсільгоспуправління.

У березні 1994 року В.Коломийчук був призначений Представником Президента України в Тернопільському районі. У червні цього ж року – обраний головою районної ради. З серпня 1995 року голова районної державної адміністрації.

З травня 1999 року В.С.Коломийчук виконує обов'язки Голови Тернопільської облдержадміністрації, а 13 вересня 1999 року Указом Президента України призначений Головою Тернопільської облдержадміністрації.

ЛІТЕРАТУРА

Коломийчук В.С., Дерев'яний Я.М. Підходи до визначення рівня і розробки принципів прогнозування соціально-економічного розвитку територіально-виробничого комплексу (ТВК) приміського адміністративного району (на прикладі ТВК Тернопільського району). – Львів, 1996. – 78с.

Коломийчук В.С. Соціально-економічний розвиток адміністративного району: теорія, методологія, практика. – Тернопіль: ТОВ “Терно-Граф”, 1998. – 314с.

***

Коломийчук В. “Вірю – в щасливу долю України”: /Розм. вела Г.Садовська //Вільне життя. – 1999. – 21 серп.

Коломийчук В. “Завжди маю велику приємність від спілкування з крисянами” //Свобода. – 1999. – 19 серп.

Коломийчук В. “Ми не ділитимемо владу, а будемо співпрацювати для загального добра” /Розм. вела Г.Огородник //Подільське слово. – 1999. – 9 квіт.

Коломийчук В. “Політика і економіка – справа професіоналів” /Розм. вела Г.Огородник //Подільське слово. – 1994. – 22 черв.

Коломийчук В. Тернопільщина варта кращої долі, тому я роблю ставку на професіоналів-фанатів //Україна молода. – 1999. – 29 жовт.

Коломийчук В. “У нашому виборі – наша доля” //Вільне життя. – 1999. – 28 жовт.

***

Про призначення В.Коломийчука Головою Тернопільської облдержадміністрації: Указ Президента України від 13.09.1999 року //Урядовий кур'єр. – 1999. – 15 верес.

Івашук М. Або підемо обраним шляхом, або зійдемо з нього: /Зустріч із виконуючим обов'язки Голови облдержадміністрації В.Коломийчуком //Свобода. – 1999. – 29 трав.

Макух Г. До всього дійти своїм розумом? Важко. Але й біди – власні, не чужі /Розм. з В.С.Коломийчуком //Подільське слово. – 1994. – 10 груд.

Огородник Г. На голодний шлунок не створиш ні політики, ні економіки: [Розм. з В.С.Коломийчуком] //Подільське слово. – 1994. – 12 берез.

***

Івашук М. Нове призначення сьогодні ще свято, завтра – вже будні //Свобода. – 1999. – 15 трав.

Івашук М. Обов'язки голови облдержадміністрації виконує Василь Коломийчук //Свобода. – 1999. – 13 трав.

Коваль І. Областю керуватиме Василь Коломийчук //Тернопільська газета. – 1999. – 13 трав.

Лукашкевич М. Василь Коломийчук – голова облдержадміністрації //Вільне життя. – 1999. – 16 верес.

Макух Г. Інавгурація Василя Коломийчука //Тернопільська газета. – 1999. – 16 верес. Фото.

Новосядлий Б. В області – новий голова //Свобода. – 1999. – 16 верес. Фото.

Те ж: Україна молода. – 1999. – 16 верес.

Садовська Г. “Перевороту в області не буде” //Вільне життя. – 1999. – 15 трав.

2 СІЧНЯ

60 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

ПІНЯ РОМАНА ІВАНОВИЧА –

(2.01.1941-18.11.1988) –

УКРАЇНСЬКОГО ПОЕТА, ЖУРНАЛІСТА

Пінь Роман Іванович народився 2 січня 1941 року в селі Цебрів Зборівського району на Тернопіллі. В 1965 році закінчив факультет журналістики Львівського університету. Працював у молодіжній газеті “Ровесник”, на комсомольській і партійній роботі, завідував відділом культури міськвиконкому, з 1972 року – заступником голови виконкому Тернопільської міської Ради народних депутатів. Член Спілки журналістів. Вірші друкував у газетах, журналах та колективних збірниках.

Помер 18 листопада 1988 року.

ЛІТЕРАТУРА

Пінь Р.І. Орбіта: Поезії. – Львів: Каменяр, 1979. – 50с.

Пінь Р.І. Тернопіль: Путівник. – Львів: Каменяр, 1975. – 63 с.

***

Пінь Р. “Апасіоната”: [Вірш] //Ровесник. – 1980. – 19 квіт.

Пінь Р. Дзвони Хатині: [Вірш] //Прапор. – 1984. - №10. – С.8.

Пінь Р. Жар-птиця: [Вірш] //Вільне життя. – 1982. – 8 берез.

Пінь Р. Зими білоцвіття: [Зарисовка] //Україна. – 1987. - №52. – С.11.

Пінь Р. Новорічне: [Вірш] //Жовтень. – 1980. - №12. – С.3.

Пінь Р. Серцем захистив: [Безсмертному подвигу В.А.Чалдаєва – присвячується] //Ровесник. – 1988. - 4-10 квіт.

Пінь Р. Тут я родився і любив: [Вірш] //Хлібороб України. – 1984. - №11. – С.5.

Пінь Р. Усе ти з другом поділи: [Вірш] //Жовтень. – 1982. - №10. – С.9-10.

***

Білозерський В. Причетність //Рад. село. – 1980. – 29 берез.

Бубній П., Ониськів М. Два крила //Вільне життя. – 1979. – 25 листоп.

Виповнилося б... п'ятдесят років Роману Піню //Тернопіль. – 1991. - №1. – С.50.

Демків Б. Життя продовжується //Вільне життя. – 1991. – 7 берез.

2 СІЧНЯ

60 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

СЕНАТОВИЧ ОКСАНИ ПАВЛІВНИ

(2.01.1941-31.03.1997) –

УКРАЇНСЬКОЇ ПОЕТЕСИ

Сенатович Оксана Павлівна народилася 2 січня 1941 року в Бережанах, у сім'ї вчителів. Закінчила Львівський політехнічний інститут. Працювала інженером на заводі, в науково-дослідному інституті легкої промисловості, була на профспілковій роботі. Член Спілки письменників України з 1976 року.

Автор поетичних збірок “Стебло”, “Діапазон весни”, “Голубий голос”. Видала книжки для дітей: “Червоні лелеки”, “Вісім сотень колобків”, “Вчиться вересень читати”, “Не виростуть хлопці без дощу” та інших творів різних жанрів.

Померла 31 березня 1997 року.

ЛІТЕРАТУРА

Сенатович О. Діапазон весни: Поезії. – Львів: Каменярь, 1979. – 79с.

Сенатович О. Обличчям до голуба: Вірші та поеми. – К.: Дніпро, 1990. – 230с.

Сенатович О. Чоловік з трояндою: Вірші, поеми. – К.: Рад. письменник, 1988. – 102с.

***

Сенатович О. Дві Ольги-Бережанки: [Ольга Коссакова і Ольга Сенатовичева] //Тернопіль . – 1993. - №4. – С.66-68. – (Епістолярні сюжети).

Сенатович О. Маркіян Шашкевич. Дорога з Бережан до Раю. 1827: [Вірш] //Тернопіль. – 1994. - №5-6. – С.83.

Сенатович О. Міста України: [Вірші] //Львівщина’96: Регіон. річник. – Тернопіль, 1996. – С.300-301.

Сенатович О. Старі бережанські історії: Із спогадів дідуся Зенона //Дзвін. – 1996. - №8. – С.53-62.

Сенатович О. Як кажан ярмаркував. Абетка з кінця: [Вірш] //Тернопілля’97: Регіон. річник. – Тернопіль, 1997. – С.250-259.

***

Гордасевич Б. Пам’ять про Оксану жива //Літ. Україна. – 1999. – 11 черв.

Костюк С. Філософські мотиви поезій Оксани Сенатович – козацької тематики: (За матеріалами збірки “Обличчям до голуба”) //Джерело. – 1994. - №1. – С.92-100.

Оксана Сенатович //Тернопіль: Тернопільщина літературна. Дод. №2. – 1991. – С.72.

Оксана Сенатович //Тернопілля’97: Регіон. річник. – Тернопіль, 1997. – С.661-662.

Ониськів М. Оксана Сенатович //Вільне життя. – 1997. – 13 трав.

2 СІЧНЯ

75 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ СОНЕВИЦЬКОГО ІГОРЯ МИХАЙЛОВИЧА (2.01.1926) – КОМПОЗИТОРА, МУЗИКОЗНАВЦЯ, ДИРИГЕНТА, ПЕДАГОГА

Композитор, музикознавець, диригент і педагог – син філолога і письменника Михайла Соневицького. Народився 1926 року в Гадинківцях. Навчався у Вищому Музичному інституті імені М.Лисенка у Львові, Музичній Академії у Відні. У 1950 році закінчив Музичну Академію у Мюнхені (клас композиції і диригування). І виїхав до Америки. Проживаючи у Мюнхені, диригував оркестром Музичної академії (1947-1950) та Українським Оперним Ансамблем (1948-1950). З 1950 року керував українськими хорами “Думка” і “Заграва” в Нью-Йорку. У 1952-1967 роках – викладач Українського Музичного інституту в Америці (УМІА), в 1959-1961 роках – його ректор. У 1961 році закінчив також Український Вільний Університет у Мюнхені (відділ музикознавства) зі ступенем доктора філософії. Надзвичайний професор в Українському Католицькому Університеті в Римі. З 1978 року працює в Академії св. Юра в Нью-Йорку. Дійсний член Наукового Товариства ім. Шевченка та голова його музикологічної секції (з 1980р.), член Асоціації Американських Композиторів.

Автор опери “Зоря” (лібретто) Л.Полтави, опери-триптиху “Володимир Великий”, балету “Попелюшка”. Його вокально-інструментальні твори: кантати для мішаного хору, солістів і фортепіано “Любіть Україну”, “Думи мої”, “Псалом 113”, “Псалом 137”, “Псалом 149”, “Славень”; інструментальні твори для фортепіано – п’єси “Весна”, “Літо”, “Осінь”, “Зима”; варіації на українські теми, фортепіанний концерт. Хори – “Відродженецький гімн”, літургійні пісні, цикл пісень на слова Т.Шевченка, І.Франка, В.Симоненка, написав 10 пісень-молитв для голосу з фортепіано, понад 15 музичних оформлень до театральних вистав, ряд обробок народних пісень. Студії художнього слова – “Лісова пісня”, “Казка старого млина”, “Чорна пантера і білий ведмідь”.

ЛІТЕРАТУРА

Водяний Б. та ін. Короткий словник діячів української музичної культури. – Тернопіль: Чумацький шлях, 1992. – С.41.

Дуда І. Ігор Соневицький //Свобода. – 1992. – 24 берез.

Подуфалий В. Маєстро Ігор Соневицький //Тернопіль. – 1996. - №4-5. – С.32.

***

Соневицький Ігор (2.01.1926, с. Гадинківці) – укр.. композитор, диригент //Митці України: Енцикл. довідник. – К., 1992. – С.545.

7 СІЧНЯ

75 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

БУГАЯ ОЛЕКСАНДРА ІВАНОВИЧА –

(7.01.1926) - ПОЕТА, ПИСЬМЕННИКА-
ФАНТАСТА

Бугай Олександр Іванович народився 7 січня 1926 року у с.Великій Кручі Пирятинського району на Полтавщині. Під час війни був вивезений на примусові роботи до Німеччини.

В 1959 році закінчив Житомирський технікум землевпорядкування і був направлений на роботу в Тернопільську область. В Тернополі працював на будівельних роботах геодезистом. Одночасно писав вірші та оповідання, які друкувались в періодичній пресі, республіканських журналах та колективних збірниках.

В 1965 році вийшла його поетична збірка віршів “Будівничі”.

В останні роки працює над науковою фантастикою.

ЛІТЕРАТУРА

Бугай О.І. Будівничі: [Поезії]. – Львів: Каменяр, 1965. – 31 с.

С.30. – Біогр. довідка.

Бугай О. Замах на Селену: Фантастичні оповідання. – Тернопіль: Кн.-журн. вид-во “Тернопіль”, 1993. – 110с.

Бугай О. Світлячок: Оповідання //Курінь: Літ.-мистец. альманах. Вип.3. – Збараж, 1993. – С.20-23.

***

Бугай О. Бліндажі: Триптих //Вільне життя. – 1985. – 15 жовт. – (Тернопільський альманах).

Бугай О. Люди, як зорі; Доброта; Прем’єри; Поверни батька; Літа; Двадцять першому вікові: [Вірші] //Вільне життя. – 1982. – 8 серп.

Бугай О. Мамина вишиванка: [Вірш] //Відродження. – 1991. – 3 жовт.

Бугай О. Матері: [Вірш] //Вільне життя. – 1980. – 9 трав. – (Тернопільський альманах).

Бугай О. Повертайтеся журавлі: [Вірш] //Селянська доля. – 1991. – 6 квіт.

Бугай О. Повертайтеся журавлі; “В моїм краю було ще стільки ран...”; Кара за всіх: [Вірші] //Тернопіль: Тернопільщина літературна. Дод. №4. – Тернопіль; 1992. - Вип.2. - Ч.2. – С.7.

Бугай О. Подорож у сузір’я гончих псів: Фантастична повість //Вільне життя. – 1991. – 14, 21 січ.

Бугай О. Смерть вампіра: Невигадане оповідання //Тернопіль вечірній. – 1997. – 23 квіт.

***

Бугай Олександр Іванович (7.І.1926): [Корот. біогр. довідка] //Тернопілля’96: Регіон. річник. – Тернопіль, 1996. – С.672.

Демків Б. Олександр Бугай //Тернопіль. Тернопільщина літературна. Дод. №4. – Тернопіль, 1992. – Вип.2. - Ч.2. – С.7.

***

Гулько Я. Звідки ми і що нас чекає?: [Про книгу О.Бугая “Замах на Селену”] //Тернопіль вечірній. – 1993. – 15 груд.

Гулько Я. Після “Замаху на Селену” – “Зустрічі після смерті”...: [Про книгу О.Бугая] //Тернопіль вечірній. – 1996. – 25 груд.

12 СІЧНЯ

120 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
МАРКА КАГАНЦЯ
(12.01.1881-6.02.1908) – ОРГАНІЗАТОРА
І ПОЛІТИЧНОГО ДІЯЧА

Марко Каганець народився 12 січня 1881 року в Коропці Монастириського району у селянській родині. Тут, у Коропці, він засвоював перші ази народної мудрості, тут пройшла його юність, тут він сформувався як громадянин, тут у 1905 році заснував читальню товариства “Просвіта”, Кредитову кооперативну спілку, тут зустрів він і свою 27 зиму. Тут і загинув він на жандармських багнетах 6 лютого 1908 року. У Коропці стоїть і його могила, увінчана хрестом із червоного каменю.

Коропчани свято шанують пам’ять свого найвідомішого земляка, самовідданого борця за народну справу, чий жертвний подвиг і понині кличе людей на боротьбу проти несправедливості. Іменем Марка Каганця названо центральну вулицю Коропця, середню загальноосвітню школу I-III ступенів. І у 1994 році поблизу навчального закладу зведено пам’ятник патріоту.

ЛІТЕРАТУРА

Бучач і Бучаччина: Іст.-мемуар. зб. – Нью-Йорк; Лондон; Париж; Сидней; Торонто, 1972. – 943с.

С.553: Про М.Каганця.

Гаврилишин В. Борець за волю України: У Коропці відкрито пам’ятник М.Каганцю //Вісті Придністров’я. – 1994. – 9 верес.

Монастириська і околиці в спогадах емігрантів. – Тернопіль: Кн.-журн. вид-во “Тернопіль”, 1993. – 167с.

С.98-99: Про М.Каганця.

Яловий В. Вічна слава борцям //Вісті Придністров’я. – 1991. – 28 лют.

13 СІЧНЯ

120 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ЛОТОЦЬКОГО АНТОНА ЛЬВОВИЧА
(13.01.1881 – 28.05.1949) – ПИСЬМЕННИКА,
ЖУРНАЛІСТА, ВИДАВЦЯ, ПЕДАГОГА

Донедавна ім’я визначного, талановитого і надзвичайно плідного письменника, журналіста, видавця, педагога і громадського діяча – Антона Лотоцького було мало відоме сучасному читачеві.

Народився Антін Лотоцький 13 січня 1881 року в с.Вільховець поблизу Бережан, в сім’ї педагога і письменника Лева Лотоцького.

Батько-письменник мав безпосередній вплив на розвиток творчих здібностей сина, тому літературний талант Антона виявився дуже рано. Ще під час навчання в Бережанській гімназії, разом з братом Володимиром видав гумористичний журнал “Небелиці”.

Після закінчення гімназії А.Лотоцький вступає на філософський факультет Львівського університету, слухає курс лекцій з історії України видатного українського історика Михайла Грушевського, займається літературною працею.

Працював у Рогатинській гімназії. З початком першої світової війни влився в Легіон Українських Січових Стрільців, входив до складу “Пресової Кватири”, основними завданнями якої була культурно-освітня праця та створення літопису боїв і буднів УСС.

Після закінчення воєнних дій А.Лотоцький з великою енергією взявся до письменницької праці, як ніхто інший з українських письменників він зробив для розвитку українського історичного оповідання.

18 квітня 1946р. Правління Львівської організації Спілки письменників ухвалило рішення про прийом до Спілки А.Лотоцького.

28 травня 1949 року А.Лотоцький помер у Львові, де й похований.

ЛІТЕРАТУРА

Лотоцький А. Ведмедівська попівна: Іст. оповідання. – 3-є вид. – Б.М.: Говерла, 1956. – 28с.

Лотоцький А. Історія України для дітей. – Івано-Франківськ: Просвіта, 1991. – 256с.

Лотоцький А. Княжа слава: Іст. оповідання. – К., 1991. – 47с., іл. – (Історія. Пригоди. Фантастика).

Лотоцький А. Козак Байда: Іст. оповідання. Стрілецька легенда. – Тернопіль: Ред.-видав. відділ упр. по пресі, 1992. – 122с.

Лотоцький А. Кужіль і меч: Іст. повісті для юнацтва. – Львів: Червона калина, 1991. – 336с.

Лотоцький А. Левада пречистої: Легенди. – Львів: Каменярь, 1993. – 135с.

Лотоцький А. Роксоляна: Іст. оповідання з ХУІ століття. – Тернопіль: Ред. видав. відділ упр. по пресі, 1991. – 78с.

Лотоцький А. Хрест над Дніпром: Іст. оповіді про прийняття віри Христової на Україні. – К., 1991. – 64с.

***

Лотоцький А. Лунає клич, луна грімкий; Гімн Коша: [Вірші] //Стрілецька голгофа: Спроба антології. – Львів, 1992. – С.81-82.

Лотоцький А. Мудра володарка: Оповідання //Тернопіль: Тернопільщина літературна. Дод. №4. – Тернопіль, 1992. – Вип.2. – Ч.1. – С.27-29.

***

Антін Лотоцький //Жайвір: Літ.-мистец. іст.-краєзнав. альманах. Спец. випуск “Бережанська гімназія”, 1993. – С.6.

Демків Б. Антін Лотоцький //Тернопіль: Тернопільщина літературна. Дод. №4. – Тернопіль, 1992. – Вип.2. – Ч.1. – С.27.

Мельничук Б. Письменник, син письменника //Вільне життя. – 1991. – 24 верес.

Подуфалий В. Антін Лотоцький знову з читачами //Русалка Дністрова. – 1993. - №19 (жовт.).

Подуфалий В. Антін Лотоцький //Бережанське віче. – 1994. – 30 квіт.

***

Лотоцький Антін (1881-1949) //Енциклопедія українознавства /Під ред. В.Кубійовича. – Львів, 1994. – Т.4. – С.1379.

21 СІЧНЯ

120 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ КІЧУРИ МЕЛЕТІЯ ОМЕЛЯНОВИЧА (21.01.1881-1939) – УКРАЇНСЬКОГО ПИСЬМЕННИКА

Народився Мелетій Омелянович Кічура 21 січня 1881 року в селі Носів Підгаєцького району в родині небагатого, але високоосвіченого священика. Незабаром він їде на навчання до Львова. Здобуваючи освіту у другій Львівській вищій гімназії, Мелетій Кічура поринає в активне студентське літературне й громадське життя: спричиняється до видання рукописного щотижневика “Праця і згода”, редагуючи його та вміщуючи в ньому власні вірші й переклади. Гімназист Кічура проймається національно-визвольними, а потім і деякими радикальними соціалістичними ідеями.

У 1899 році М.Кічура їде на навчання до Відня і стає студентом юридичного факультету Віденського університету.

Після закінчення університету в 1910р. він працює адвокатом в Коломиї. Одночасно займається літературною діяльністю, збирає прикарпатський фольклор, вивчає і популяризує життя гуцулів.

Проголошення незалежності України у 1918 році Мелетій Кічура зустрічає в Семипалатинську. В кінці січня цього ж року переїжджає до Києва. Працює в Академії мистецтв, а згодом – викладачем іноземних мов у Київському художньому інституті.

Він був одним з фундаторів і активних членів спілки революційних письменників Західної України. Перебуваючи у розквіті творчих сил, в 1933 році невблаганний час вирвав з життя поета й людину – М.Кічура був безпідставно заарештований і без суду відданий до Сибіру.

Загинув у 1939 році. Реабілітований посмертно.

ЛІТЕРАТУРА

Кічура М. Кризь п'яний стиск і крик...; Віддам я вам...; Гуде орган; Не жаль мені сонця... та ін.: [Поезії] //Обірвані струни: Антологія поезії поляглих, розстріляних, замучених і засланих 1920-1945. – Нью-Йорк, 1955. – С.71-78.

Кічура М. Музі; “Давно я топчу без ваги”; В романтичну хвилину; “Коні рвуться, коні мчаться...” та ін. поезії //Молода муза: Антологія західноукраїнської поезії поч.. ХХ століття. – К., 1989. – С.222-253.

Кічура М. “О чиста кринице...”: [Вірш] //Вільне життя. – 1991. – 7 берез.

Кічура М. (Поезії) //Тернопіль: Тернопільщина літературна. Дод. №4. – Тернопіль, 1992. – Вип.2. – Ч.1. – С.23-24.

***

Арсенич П., Козозик І. “З вами, червоні полки...” //Вітчизна. – 1979. - №9. – С.213-214.

Бубній П. Мелетій Кічура //Тернопіль: Тернопільщина літературна. Дод. №4. – Тернопіль, 1992. – Вип..2. – Ч.1. – С.23.

Веретюк О. “Не як невольник твій...” //Вільне життя. – 1993. – 31 берез. – (Рядок з біографії краю).

Веретюк О. Співець з краю Золотої Липи //Храм книги. – Бережани, 1994. – С.113-118.

Дубина М. Мелетій Кічура: Шляхами письменницької долі //Літ. Україна. – 1992. – 3 груд.

Дудар С. Боець великого загону //Бережанське віче. – 1991. – 30 січ.

Дудар С. Мелетій Кічура //Нове життя. – 1984. – 31 берез.

Мелетій Кічура: [Корот. біогр.] //...З порога смерті...: Письменники України – жертви сталінських репресій. – К., 1991. – С.243-244.

Мелетій Кічура (1881-1939) //Молода Муза: Антологія західноукраїнської поезії поч. ХХ століття. – К., 1989. – С.222.

Мельничук Б. Рядок з біографії краю //Вільне життя. – 1991. – 7 берез.

Мороз-Стрілець Т. Незабутні дні //Вітчизна. – 1981. - №1. – С.215-218.

Погребенник Ф. Мелетій Кічура у розквіті сил: [Рідкісне фото укр. поета] //Слово і час. – 1993. - №4. – С.86. – (З колекції Ф.Погребенника).

Хома В. Поезія під червоним знаменом //Ровесник. – 1986. – 21 січ.

Хома В. Поет, перекладач //Шляхом Ілліча. – 1984. – 3 лют.

***

Кічура Мелетій (1881), поет: Біогр. довідка //Енциклопедія українознавства /Під ред. В.Кубійовича. – Львів, 1994. – Т.3. – С.1042.

Кічура Мелетій (21.01.1881-1937) – укр. письменник //Ткачов С., Ханас В. 250 імен на карті Тернопілля: Польсько-укр. культ. взаємини. – Тернопіль, 1996. – С.27.

Кічура Мелетій Омелянович (21.01.1881-1939) – укр. поет //УЛЕ. – К., 1990. – Т.2. – С.483.

Кічура Мелетій Омелянович (21.01.1881-1939) //УРЕ. – 2-е вид. – К., 1980. – Т.5. – С.213.

24 СІЧНЯ

60 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ПОКАЛЬЧУКА ЮРІЯ ВОЛОДИМИРОВИЧА
(24.01.1941) – ЛІТЕРАТУРОЗНАВЦЯ,
ПОЕТА, ПИСЬМЕННИКА

Покальчук Юрій Володимирович народився 24 січні 1941 року в Кременці. У 1959 році закінчив Луцький педінститут, а в 1964 році – Ленінградський університет.

Ю.Покальчук – відомий письменник, перекладач, науковець, автор багатьох наукових і прозових книжок, голова міжнародного відділу Спілки письменників України.

З під його пера вийшли романи, повісті та оповідання: “Хто ти?”, “Зараз і завжди”, “Кольорові мелодії”, “Кава з Матагальпи”, “Шабля”, “Стріла”, “Модерат”, “Озерний вітер” та інші. А ще Юрій Володимирович – кандидат філологічних наук. Його перу належать літературознавчі дослідження “Самотнє покоління”, “На шляху до нової свідомості”, “Сучасна латиноамериканська проза”,

Юрій Покальчук – перекладач, у творчому доробку якого більше десятка книг, перекладених з різних мов світу, (знає він 11 іноземних мов).

Його оригінальні твори перекладені англійською, німецькою, французькою, російською, польською, угорською, чеською, португальською і словацькою мовами.

ЛІТЕРАТУРА

Покальчук Ю. І зараз, і завжди.... – К.: Дніпро, 1982. – 205с. – (серія “Романи й повісті”, 1982, №6).

Покальчук Ю.В. Кава з Матагальпи: Оповідання, повісті. – К.: Молодь, 1987. – 221с.

Покальчук Ю.В Кольорові мелодії: Повісті та оповідання. – К.: Рад. письменник, 1984. – 206с.

Покальчук Ю.В На шляху до нової свідомості: Тема праці в сучас. романі Аргентини й Уругваю. – К.: Знання, 1977. – 48с.

Покальчук Ю. Хто ти?: Оповідання. – К.: Рад. письменник, 1979. - 214с.

Покальчук Ю.В. Шабля і стріла: Роман. Повість. – К. Рад. письменник, 1990. – 311с.

***

Покальчук Ю. І так далі – до останнього пострілу: [Поезія] //Сучасність. – 1998. - №6. – С.29.

Покальчук Ю. Інше небо: [Вірші] //Сучасність. – 1997. - №12. – С.24.

Покальчук Ю. Крутосхил: Оповідання //Київ. – 1996. - №5-6. – С.36-44.

Покальчук Ю. Посмішка медузи //Сучасність. – 1995. - №2. – С.40-55.

Покальчук Ю. Час прекрасний: [Уривок з повісті] //Тернопіль: Тернопільщина літературна. Дод.№2. – 1991. – С.69.

***

Покальчук Ю. Де ж вони, білі прапори? //Київ. – 1995. - №1. – С.3-6.

Покальчук Ю. Долати колоніальну свідомість //Київ. – 1994. - №5-6. – С.9-12.

Покальчук Ю. Зустріч початку століття: Симон Петлюра і Леонід Андреев //Слово і час. – 1993. - №1. – С.80-82.

Покальчук Ю. Література в тенетах провінціалізму //Слово і час. – 1992. - №2. – С.89-90.

Покальчук Ю. Микола Гоголь: подвійне коло оточення //Слово і час. – 1995. - №9-10. – С.51-54.

Покальчук Ю. Наша мова, наша пісня під небом Альбіону //Київ. – 1997. - №3-4. – С.13.

Покальчук Ю. Постмодерністський роман у французькій літературі, або неокласицизм творчості Фредерика Тростана //Всесвіт. – 1995. - №7. – С.158-161.

Покальчук Ю. Українська мова й шкільництво у Великобританії //Слово і час. – 1996. - №11-12. – С.68.

Покальчук Ю. Храм Посейдона: [період німецької окупації в Галичині. Дії УПА] //Сучасність. – 1997. - №3. – С.20-26.

***

Боднар Н. Юрій Покальчук – український Казанова: [Про нову книгу “Те, що на споді”] //Експрес. – 1998. - №46. – С.7.

Вибрановський Р. Хто йде за зіркою не повертається //Тиждень. – 1997. - №19 (трав.). – С.20.

Загір’янець І. Нашадок Гоголя народився в Кременці //Свобода. – 1999. – 26 серп.

Ильченко О. Авантюрна жизнь писателя //Всеукраинские ведомости. – 1997. – 19 марта.

Олтаржевська Л. Співець естетів-лихословів //Україна молода. – 1998. – 23 груд.

Юрій Покальчук (24.01.1941), Крем’янець – літературознавець, поет, письменник //Тернопіль. Тернопільщина літературна. Дод. №2. – 1991. – С.69.

Покальчук Ю.: “Народився у Кременці...” //Свобода. – 1996. – 1 жовт. – (Славетні земляки).

Сокіл М. Із мосту в президенти //Україна молода. – 1997. – 25 черв.

Тракало В. Відомий письменник наш земляк Юрій Покальчук написав понад десяток книг, знає дванадцять мов, побував в багатьох країнах світу: був зятем Олеся Гончара, свідком на весіллі у Василя Стуса, а сьогодні є консультантом документального фільму про Нобелівського лауреата Йосефа Агнона, який у жовтні французьке телебачення знімає у Бучачі //Нова доба. – 1996. – 13 верес.

29 СІЧНЯ

145 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ БРЮКНЕРА АЛЕКСАНДЕРА (29.01.1856-24.05.1939) – ПОЛЬСЬКОГО СЛАВІСТА, ЛІТЕРАТУРОЗНАВЦЯ, ЕНЦИКЛОПЕДИСТА

Видатний славіст, знавець польської літератури. А.Брюкнер народився 29 січня 1856 року в Тернополі, вчився у Львівському та Віденському університетах. Згодом став доцентом Львівського університету, а потім професором слов’янських мов та літератур в Берлінському університеті. Брюкнер був членом багатьох академій наук. У своєму науковому доробку він має 1500 друкованих праць в галузі літератури, мовознавства, фольклору та культури слов’янських народів.

А.Брюкнер рецензував чимало публікацій українських вчених. У німецьких наукових виданнях надрукував рецензію на “Історію українського друкарства” І.Огієнка. Він високо оцінював етнографічні праці В.Гнатюка. У багатьох дослідженнях розглядав і питання української літератури й культури. Вивчав проблеми польсько-українських літературних взаємин, творчість представників “української школи” в польській літературі. А.Брюкнер підтримував контакти з українськими вченими, зокрема, з І.Франком, який написав кілька рецензій на праці Брюкнера.

Вчений публікував огляди періодичних видань з етнографії та фольклору, де аналізував дослідження І.Франка, В.Шухевича. Йому належить розвідка “Польсько-українські пісні”. Серед найвизначніших праць А.Брюкнера – “Нарис історії польської літератури” (1903), “Релігійна література в середньовічній Польщі” (1902-1904), “Слов’янська міфологія” (1918), “Історія російської літератури” (1922-1923), “Польська міфологія” (1924), чотирьохтомна праця “Історія польської культури”.

Помер А.Брюкнер 24 травня 1939 року у Берліні.

ЛІТЕРАТУРА

Брюкнер А. Історія польської культури: Галичина 1871-1914 /Пер. польськ. С.Ткачова //Русалка Дністрова. – 1996. - №3 (лют.).

Брюкнер О. Кременець /Пер. з польськ. С.Ткачова //Студентський вісник. – 1991. – 13 груд.

Методологія культурного процесу: Проблеми міфології, фольклористики, літературознавства, мовознавства. – Тернопіль, 1991. – 154с.

***

Верба А. Олександр Брюкнер (29.01.1856-24.05.1939) //Український календар, 1966. – Варшава, 1966. – С.176-178.

Видатний славіст народився в Тернополі //Західна Україна. – 1996. - 17-23 лют.

Дуда І. Тернопільщина літературна. – Тернопіль, 1990. – 66с.

С.4,5: Про А.Брюкнера.

Ломакович А., Лещак О. Брюкнер Александер //Тернопіль. – 1993. - №3. – С.26-27., портр.

Ткачов С. До ювілею Олександра Брюкнера //Вільне життя. – 1991. – 30 берез.

Ткачов С. Чи прийде А.Брюкнер до українського читача //Тернопіль вечірній. – 1996. – 27 січ.

Ханас В. Славний уродженець Тернополя //Тернопіль вечірній. – 1995. – 2 верес.

***

Хаварівський Б. “Буде мені дуже приємно...”: [Листування двох вчених: А.Брюкнера і К.Студинського] //Тернопілля’96: Регіон. річник. – Тернопіль, 1996. – С.403-404.

***

Брюкнер Александер (1856-1939) //Енциклопедія українознавства /Під ред. А.Кубійовича. – Львів, 1993. – Т.1. – С.179.

Брюкнер Александер (29.01.1856-26.05.1939) – польський славіст, історик культури //Ткачов С., Ханас В. 250 імен на карті Тернопілля: Польсько-укр. культ. взаємини. – Тернопіль, 1996. – С.16.

Брюкнер Александер (29.01.1856-24.05.1939) //УРЕ. – 2-е вид. – К., 1978. – Т.2. – С.46.

31 СІЧНЯ

75 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

ОСАДЦІ ТЕТЯНИ

(31.01.1926) – ХУДОЖНИЦІ

“...З дому я називаюся Тетяна, Нуся Жук, уроджена 31 січня 1926 року в Поникві Великій, поблизу Бродів. Немовлятком родичі мої перевезли мене до Бережан і тому я вважаю Бережани своїм родинним містом...” – так пише у своїй біографії знана українська художниця-писанкарка Таня Осадца.

Ще змалку під керівництвом матері почала оволодівати мистецтвом малювання писанки, і це її дитяче захоплення залишилося для неї мистецьким покликанням на все життя.

В 1950 році разом з чоловіком емігрувала до США, м.Трой. Там закінчила університет, спеціалізація - історія мистецтва. З 1965 року Т.Осадца професійно зайнялася історією українського писанкарства. На основі зібраних і вивчених наукових матеріалів Т.Осадца розписала тисячі писанок, орнаментованих у традиціях різних регіонів і етнічних груп України. Вона учасниця багатьох групових виставок. В 1991-1993р.р. її твори вперше були показані на пересувній виставці в Україні, а в квітні 1992 року – в Тернополі. В 1992 і 1993р.р. вона була учасником Світового Конгресу писанкарів в Києві.

Таня Осадца є автором ряду наукових праць. Серед них заслуговує на особливу увагу дослідження “Писанки та їх символіка” видане Українським музеєм в Нью-Йорку 1980 року.

Шістдесят її картин знаходяться в українських музеях Львова, Києва, Тернополя і Бережан.

ЛІТЕРАТУРА

Волинець Н. Тетяна Осадца //Бережанська земля: Іст.-мемуар. зб. – Торонто; Нью-Йорк; Лондон; Сідней; Бережани; Козова, 1998. – Т.2. – С.327.

Ященко С. З думкою про рідний край //Вітражі. Храм книги-2. Друге вид. з історії “Музею книги”. – Бережани; Тернопіль: Джура, 1999. – С.99-101.

***

Вітаємо Таню Осадцу українську художницю: Рішення сесії міської ради їй присвоєно звання Почесний громадянин м.Бережани за вклад у розвиток української культури //Жайвір: Літ.-мистец., іст.-краєзнав. альманах. – 2000. – берез.

Волинець Н. Диво з любові і таланту //Жайвір: Літ.-мистец., іст.-краєзнав. альманах. – 1992. - №5.

Волинець Н. Полотна Тетяни Осадци //Жайвір: Літ.-мистец., іст.-краєзнав. альманах. – 1993. – Спец. вип... – С.10.

Іванків С. Осадца Таня //Копичинецькі вісті. – 2000. – 7 черв. – (Землі копичинецької славетні люди).

Кидра В. Повертаючись до рідних джерел //Вільне життя. – 1992. – 27 трав. – (Світ нашої духовності).

Копчук А. Подольское соцветие художницы //Рабочая газета. – 1987. – 9 июня.

Прихід нового митця //Визвольний шлях. – 1975. – Ч.7-8.

Таня Осадца-Клим (31.01.1926): Бережан. музей книги Біогр. довідка] //Тернопіль: Художники Тернопільщини. – 1994. - №2-3. – С.25.

Чорна О. Зілля рідного краю //Західна Україна. – 1994. – 10-16 верес.

11 ЛЮТОГО

50 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ЗАЛІЗНОГО ВАЛЕРІЯ ОЛЕКСІЙОВИЧА
(11.02.1951) – ПОЕТА, ХУДОЖНИКА

Залізний Валерій Олексійович народився 11 лютого 1951 року в селі Сваричівка на Чернігівщині. Після закінчення у 1970 році Ніжинського культосвітнього училища працював старшим методистом Ічнянського районного Будинку культури. З 1980 року проживає у Тернополі. Працює художником-оформлювачем в Тернопільському комерційному інституті.

Творчий діапазон В.Залізного широкий і різноманітний: він любить поезію і пісню. Лауреат обласних та Всеукраїнських конкурсів патріотичної пісні, захоплюється графікою та живописом.

В 1993р. Чернігівський редакційно-видавничий відділ випустив дві книжечки для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку поетеси Ольги Головки-Микитюк “Дитячі барвинки” та “Барви осені” з прекрасними ілюстраціями В.Залізного.

В.Залізний – член обласного Товариства імені Богдана Лепкого.

Наприкінці 1995р. в Тернополі вийшла поетична збірка поета “Криниця наснаги”. Поетичне слово В.Залізного – пісенне, мелодійне, образне, глибоко народне.

ЛІТЕРАТУРА

Залізний В. Криниця наснаги. – Тернопіль, 1995. – 115с.

Залізний В. Народе мій; Страта Наливайка; Скажи мені правду; Голос прозріння; Вищий, кохана, сорочку: [Вірші] //Тернопіль. – 1994. - №5-6. – С.58-59.

***

Гаврилів Л. Ой, нічко-чарівниченько: Пісні та вірші //Літ. редактор В.Залізний. – Тернопіль, 1999. – 44с.

Подуфалий В. Срібне джерело: Пісні: Автор музики В.Подуфалий. Автор пісенного тексту В.Залізний. – Тернопіль, 1997. – 70с.

***

Демків Б. Валерій Залізний: [Біогр. довідка] //Тернопіль. – 1994. - №5-6. – С.58.

Подуфалий В. Пісенне слово Валерія Залізного //Подуфалий В. Срібне джерело: Пісні. – Тернопіль, 1997. – С.5-6.

25 ЛЮТОГО

130 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ЛЕСІ УКРАЇНКИ

(25.02.1871-1.08.1913) –
УКРАЇНСЬКОЇ ПОЕТЕСИ

Серед славних імен українського письменства одне із провідних місць належить Лесі Українці.

В особі Лесі Українки щасливо поєдналися великий природний талант і блискуча європейська освіта та ерудиція, палка вдача непримиренного борця і глибокий ширий патріотизм, волелюбність та гуманізм. Усе це ставить її у ряд кращих митців світової культури і робить виразницею ідеології новітньої української нації.

Немає, мабуть, на наших теренах людини, котра була б байдужою до творчості геніальної Лесі, не захоплювалась її літературно-поетичною довершеністю. Усі ми, починаючи від юного школяра і до сивочолої людини, з неослабленою цікавістю і невгамовною жадобою читаємо і перечитуємо невмирущі твори Л.Українки, складаємо глибоку шану цій видатній жінці за її неперевершений талант і палку любов до рідної землі.

Побувала співачка досвітніх вогнів і на нашому барвінковому Тернопіллі, куточку волинської землі, що межує з Галичиною.

Леся Українка в червні-липні 1907 року відвідала м. Кременець, куди приїздила разом зі своїм майбутнім чоловіком К.Квіткою в гості до подруги М.Биковської, котра вчителювала в с. Великі Бережці поблизу Кременця.

Звичайно ж, Леся не лишилася байдужою до неповторної краси Подільського краю, зокрема, чарівного кременецького довкілля. І можна з цілковитою упевненістю стверджувати, що краса природи тамтешніх місць примножила її любов до рідної української землі, надихнула на нові неперевершені поетичні доробки у творчості.

Бережно і шанобливо ставляться тернополяни до славетного імені Л.Українки. У 1987р. у с. Великі Бережці було встановлено пам'ятник (погруддя) Лесі Українці, а всього в нашій області налічується сім пам'ятників видатній поетесі і меморіальна дошка на честь її перебування на Тернопіллі.

ЛІТЕРАТУРА

Подруги: [Л.Українка і М.Биковська] //Чернихівський Г. Крем'янецьчина: Іст. та літ. краєзнавство: Матеріали на доп. педагогам і студ. педколеджу, учням середн. спец. навч. закладів та загальноосвітніх шкіл. – Крем'янець, 1992. – С.48-51.

Пушкар Н.Ю. Леся Українка. Історія одного листування //Тези доповідей і повідомлень 1-ої Терноп. обл. наук. іст.-краєзнав. конференції. Ч.Ш. Секція У. Література і мистецтво. – Тернопіль, 1990. – С.4-5.

Чернихівський Г. Кременеччина від давнини до сучасності. – Кременець: Папірус, 1999. – 320с., 32 с. іл.

С.110, 126, 179, 203, 218, 224, 250,
270, 282: Про Л.Українку.

***

Бойцун Л. Українська Кассандра //Свобода. – 1996. – 24 лют.

Бурдуланюк В. “Гей піду я в ті зелені гори...”: Леся Українка і Західна Україна //Золота Пілава. – 1991. – 12 лют.

Любченко М. Поетеса і Галичина //Свобода. – 1994. – 22 лют.

Малевиц А. Наша Леся: Поетеса на Тернопільщині //Гомін. – 1991. – 23 лют.

Малевиц А. Немеркнуча зірка на небосхилі людської духовності //Вісник історії краю. – 1996. - №2.

Полисаєва В. До 125-річчя від дня народження Лесі Українки //Екологічний сполох. – 1996. - №3.

Рожко В. З пам'яті віків: [Л.Українка і Крем'янецьчина] //Прапор перемоги. – 1990. – 4 серп.

Фарина І. Є в нашім краї Лесині сліди //Свобода. – 1996. – 24 лют.

Черемшинський О. “Видання гарненькі...”: [Про дружбу і співпрацю Лесі Українки і Володимира Гнатюка] //Вісті Придністров'я. – 1991. – 29 берез.

Черніхівський Г. Вогонь їх дружби: Взаємини М.Биковської з Л.Українкою //Новини Шумщини. – 1991. – 22 лют.

Черніхівський Г. Леся Українка. Крем’янецькі стежки її долі //Тернопіль. – 1994. - №5-6. – С.5-7.

Черніхівський Г. Леся Українка і Кременеччина //Селянська доля. – 1991. – 15 лют.

Черніхівський Г. Подруги: [Про дружбу Л.Українки з М.Биковською] //Відродження. – 1991. – 12 лют.

Черніхівський Г. “Я в серці маю те, що не вмирає...” Леся Українка і Крем’яничина //Русалка Дністрова. – 1996. - №3 (лют.).

***

Лесин пам’ятник: [відкрито у Миролубівці Терноп. р-ну] //Подільське слово. – 1994. – 5 берез.

2 БЕРЕЗНЯ

125 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ КОРДУБИ МИРОНА МИХАЙЛОВИЧА (2.03.1876-2.05.1947) – ВЧЕНОГО, ІСТОРИКА, ПУБЛІЦИСТА, ПИСЬМЕННИКА

Мирон Михайлович Кордуба народився 2 березня 1876 року в с.Острів Тернопільського району в родині греко-католицького священника.

Після закінчення сільської початкової школи у 1885-1891 роках вчиться у Тернопільській гімназії. Середню освіту здобув у Львівській академічній гімназії, після закінчення якої був прийнятий на факультет філософії Львівського університету.

В 1895-96р.р. Кордуба навчається у Відні, що тоді був відомим центром вивчення світової історії, тут він пише дисертацію на тему “Історія і відносини в Галицькому князівстві XIII ст.”.

18 квітня 1898р. М.Кордуба одержав у Віденському університеті звання доктора філософії. Його було обрано президентом відомого академічного товариства “Січ”, яке відіграло важливу роль в розвитку історії Західної України. В цей час він працює у Віденській університетській бібліотеці, здійснює багато досліджень у віденському архіві. В кінці 1900р. М.Кордуба покидає Відень, поселяється в Чернівцях, де працює в гімназії, викладає світову історію та географію. Там він працює до 1913 року.

В 1903р. М.Кордубу вибрали повноправним членом Наукового Товариства ім.Т.Шевченка у Львові.

Після проголошення ЗУНР 1 листопада 1918р. М.Кордуба був консулом Західно-Українського посольства у Відні, і одним з провідних редакторів “Республіки” – офіційного урядового органу ЗУНР.

У 1920р. він повертається до Львова, працює викладачем історії академічної гімназії, а також продовжує свою активну діяльність в НТШ.

21 січня 1929 року вченого запросили до Варшавського університету, як професора східноєвропейської історії, там у 1937 році він став професором історії України.

Після повернення з Варшави, у 1940 році, М.Кордуба працює у Львові, в університеті, професором історичного факультету.

2 травня 1947 року М.Кордуба помер. Похований на Личаківському цвинтарі у Львові.

ЛІТЕРАТУРА

Головин Б. Мирон Кордуба: найважливіші віхи життя і наукової діяльності //Тернопілля’96: Регіон. річник. – Тернопіль, 1996. – С.109-110.

Головин Б. Михайло Грушевський і становлення Мирона Кордуби як ученого //Михайло Грушевський – погляд із сьогодення: Наук. записки ТДПІ. – Тернопіль, 1997. – С.144-150.

Кордуба Мирон (1876-1948) //Нарис історії “Просвіти”. – Львів; Краків; Париж, 1993. – С.142.

Культурне життя в Україні. Західні землі: Документи і матеріали. 1939-1953. – К.: Наук. думка, 1996. – Т.1. – 747с.

Про М.Кордубу див.
“Іменний покажчик”.

М.Л. Мирон Кордуба (1876-1947) //Український календар. 1966. – Варшава. – 1966. – С.155-156.

о.Назарко І., Кравченко О. Мирон Кордуба //Шляхами Золотого Поділля: Тернопільщина і Скалатщина: Регіон. іст.-мемуар. зб. – Нью-Йорк; Торонто, 1983. – Т.3. – С.572.

Ольшанська С. Мій батько: Мирон Кордуба //Тернопілля’96: Регіон. річник. – Тернопіль, 1996. – С.110-111.

Пріцак О. Мирон Кордуба: історик, публіцист //Тернопілля’96: Регіон. річник. – Тернопіль, 1996. – С.107-109.

Рубльов О.С., Черченко Ю.А. Сталінщина й доля західно-української інтелігенції 20-50-ті роки ХХ ст. – К.: Наук. думка, 1994. – 349с.

С.55; 57-59; 71; 100;
172; 216-219; 273; 329;

Про М.М.Кордубу.

Ярема С. Мирон Кордуба //Ювілейна книга Української гімназії в Тернополі. 1898-1998: До сторіччя заснування /За ред. С.Яреми. – Тернопіль; Львів, 1998. – С.662-663.

***

Білинський Б. Спогади про дідуся //Подільське слово. – 1996. – 24 лют.

Бичко Д. Дослідник топонімії Галичини //Подільське слово. – 1996. – 24 лют.

Головин Б. “З поступом знаменитим”: [Вплив М.Грушевського на становлення М.Кордуби як науковця] //Студентський вісник. – 1996. – 16 верес.

Головин Б. Кордуба Мирон (найважливіші дати життя і наукової діяльності) //Подільське слово. – 1996. – 24 лют.

Ольшанська С. Мій батько //Подільське слово. – 1996. – 24 лют.

Погребенник Ф. Кордуба Мирон //Тернопіль. – 1993. - №3. – С.36.

Пріцак О. Мирон Кордуба і його життя //Дзвін. – 1990. - №7. – С.144-146.

Серкіз Я. Плугатор національної історії //За вільну Україну. – 1994. – 10 лют.

***

На честь славного земляка: [урочини з нагоди річниці М.Кордуби] //Західна Україна. – 1996. – 2-8 берез.

***

Кордуба Мирон Михайлович (2.03.1876-2.05.1947) //УРЕ. – 2-е вид. – К., 1980. – Т.5. – С.398.

Кордуба Мирон Михайлович (2.03.1876-2.05.1947) //УЛЕ. – К., 1990. – Т.2. – С.564.

Кордуба Мирон (1876-1947) //Енциклопедія українознавства /Під ред. В.Кубійовича. – Львів, 1994. – Т.3. – С.1131-1132.

18 БЕРЕЗНЯ

125 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
СТАДНИКА ЙОСИПА ДМИТРОВИЧА
(18.03.1876 - 8.12.1954) – АКТОРА,
РЕЖИСЕРА, ПЕДАГОГА

Стадник Йосип Дмитрович народився 18 березня 1876 року в с.Валява Перемишльського повіту. Дитячі та юнацькі роки минули у Романівці та Великих Бірках Тернопільського району, де батько Йосипа працював залізничником.

У 1890-94 роках Й.Стадник здобував освіту у Тернопільській учительській семінарії, виступав тут в аматорських виставах. Під час гастролей у Тернополі українського народного

театру зі Львова у 1894 році, склав разом з І.Рубчаком конкурсні екзамени, й обидва вступили до цього колективу.

Довгі роки Й.Стадник був актором і режисером згаданого театру. З 1906 по 1913 р.р. – він його директор. Не раз виступав на Тернопіллі. Згодом очолював Український драматичний театр ім.Л.Українки у Львові, драматичний театр у Дрогобичі, театр мініатюр у Львові.

Усього Й.Стадник зіграв понад 130 ролей, поставив 160 драматичних творів, 150 опер, 50 оперет.

А ще педагогічна праця. Й.Стадник викладав у музично-драматичній школі ім.М.Лисенка в Києві, у драматичній школі при Вищому музичному інституті у Львові, інших студіях і школах. Серед учнів Й.Стадника – Амвросій Бучма, Мар’ян Крушельницький, Євген Коханенко, Ярослав Геляс.

А ще перекладацька праця Й.Стадник, володіючи польською, російською, чеською, німецькою, шведською мовами, зробив понад 50 перекладів драматичних творів та лібретто оперет із світової літератури. Частину цих перекладів Й.Стадник видав, а більшість сам поставив на сцені.

8 грудня 1954 року Й.Стадник помер у Львові.

ЛІТЕРАТУРА

Стадник Й. Театр на зламі віків /Публ. П.Медведика //Жовтень. – 1986. - №4. – С.95-103.

***

Волицька І. Театральна юність Леся Курбаса: (Проблема формування творчої особистості). – Львів: Ін-т народознавства НАН України, 1995. – 145с., іл.

Про працю Леся Курбаса у Театрі т-ва “Руська бесіда” 1912-1913 р.р., про творчі стосунки його з режисером Й.Стадником; оцінка критики на вистави поставлені Й.Стадником.

Демочко К. Мистецька Буковина: Сторінки історії. – К.: Муз. Україна, 1968. - 136с.

С.39-43: Театр “Бесіди”,
очолюваний Й.Стадником,
на Буковині.

Коваль Я. Софія та Йосип [Стадники] //Україна: Наука і культура: Щорічник. Вип.23. – К., 1989. – С.410-411.

Кривицька Л. Повість про моє життя. – К.: Держ. вид. образотворчого мистецтва і муз. л-ри УРСР, 1958. – 103с., іл.

С.28; 29; 50-53; 58-60;
68; 76-78; 82: Про Й.Стадника.

Крушельницький М. Життя віддане мистецтву //Тернопіль: Українська гімназія в Тернополі. 1898-1944. Дод. №3. – Тернопіль, 1992. – С.52-53.

Рудницький М.І. В наймах у Мельпомени. – К.: Мистецтво, 1963. – 343с., портр.

С.156-160; 230-239:
Про Й.Стадника.

Рудницький М. Шукач скарбів //Рудницький М. Непередбачені зустрічі. – Львів, 1966. – С.59-68.

Стадник Йосип Дмитрович //Медведик П. Літературно-мистецька та наукова Зборівщина: Словник біогр. визначних людей. – Тернопіль, 1998. – С.209-211.

Чарнецький С. Вибране. – Львів: Кн.-журн. вид-во, 1959. – 200с., іл.

С.143; 144; 150-154; 163:
Про Й.Стадника.

***

Кос-Анатольський А. Мистецтво служить правді //Ровесник. – 1976. – 18 берез.

Медведик П. Актор, режисер, педагог //Вільне життя. – 1976. – 20 берез.

Медведик П. Йосип Стадник //Жовтень. – 1976. - №9. – С.130-132.
Пендрак М. Актор, режисер, педагог //Русалка Дністрова. – 1996. - №5 (берез.).
Сердюк О. Талановитий подвижник театру //Жовтень. – 1976. - №9. – С.135-136.

***

Стадник Йосип Дмитрович (18.Ш.1876-8.ХП.1954) – укр. актор, режисер, педагог і перекладач //Митці України: Енцикл. довідник. – К., 1992. – С.548.

Стадник Йосип (1876-1954) //Мистецтво України: Біогр. довідник //За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.556.

Стадник Йосип Дмитрович (18.03.1876-8.12.1954) – укр. актор, режисер, педагог і перекладач //УРЕ. – 2-е вид. – К., 1983. – Т.10. – С.491.

26 БЕРЕЗНЯ

50 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
САПЕЛЯКА СТЕПАНА ЄВСТАХІЙОВИЧА
(26.03.1951) – УКРАЇНСЬКОГО ПОЕТА,
ЛАУРЕАТА ДЕРЖАВНОЇ ПРЕМІЇ УКРАЇНИ
ІМЕНІ Т.ШЕВЧЕНКА

Поет Степан Сапеляк народився 26 березня 1951 року в селі Росохач Чортківського району. З 1969 року вивчав рідну мову та літературу на філологічному факультеті Львівського університету. В 1973 році був заарештований за звинуваченнями: “написання віршів тенденційно націоналістичних, що опорочують своїм змістом радянський та суспільно-політичний лад Союзу РСР”, а також у так званій “антирадянській агітації та пропаганді”, а насправді за те, що разом із побратимами розвішав у Чорткові 22 січня, в День Злуки, синьо-жовті прапори. Засуджений на десять років позбавлення волі в тюрмах і на засланні. Покарання відбував у ГУЛАГах Пермі й Владимира. На засланні був на Колімі та в Хабаровському краї.

Член Спілки письменників України з 1991 року.

Автор виданих за кордоном збірок поезій “День молодого листя” (Бельгія, 1978, у перекладі німецькою); “Несе Амур холодну воду” (ФРН, 1987); “Без шаблі і вітчизни” (Канада, 1989); “З гіркотою в камені” (США, 1989).

Лауреат Державної премії України ім. Т.Шевченка 1993 року за збірку “Тривалий рваний зойк”.

Живе і працює у Харкові.

ЛІТЕРАТУРА

Сапеляк С. Тривалий рваний зойк: Поезії. – К.: Рад. письменник, 1991. – 187с., іл..

Сапеляк С. З гіркотою в камені: Поезії. – Сучасність, 1989. – 160с.

***

Сапеляк С. Борюкалися дві сили: Добірка віршів //Кафедра. – 1988. - №2. – С.133-137.

Сапеляк С. Вінніпег. Пам’ятник Т.Шевченкові (епістолярна елегія) //Сучасність. – 1990. - №3. – С.8-9.

Сапеляк С. “Вмираємо і живемо...”: Вірш про Ураллаг //Кафедра: Літ.-мистец. та наук.-попул. кварталник. – Торонто; Балтимор, 1990. – С.63-66.

Сапеляк С. Герніка Чорнобиля; І озовімося – мій дім, мій храм: [Вірші] //Сучасність. – 1988. - №7-8. – С.15-20.

Сапеляк С. Звернення на захист ідеї творчої свободи в національній культурі //Кафедра. – 1988. - №2. – С.27-31.

Сапеляк С. Журбопис свободи: (лірико-драм. медитації) //Русалка Дністрова. – 1995. - №3 (лют.).

Сапеляк С. Із недрукованого: [Вірші] //Русалка Дністрова. – 1993. - №14 (серп.).

Сапеляк С. Із шаблею і Вітчизною //Селянська доля. – 1996. - 1 січ., 20 січ.

Сапеляк С. Літописемність слова; Таїнство; Калинові еллади: [Вірші] //Тернопіль. – 1993. - №1. – С.8-9.

Сапеляк С. “Моя Україно, смертна Каро...”: [Бесіду вів В.Хмілецький] //Діалог. – 1997. – 25 жовт.

Сапеляк С. Олівці-чарівці; Казочка про дрімайликів-калабайликів; Котики-воркотики-мяуанегдотики; Віршик; У калинки коло млинка: [Вірші] //Тернопіль. – 1995. - №4. – С.93.

Сапеляк С. П'ята печать: Вірші //Сучасність. – 1989. - №2. – С.25-26.

Сапеляк С. П'ята печать; Елегія; Поверніться лицем до сонця; Непокора; Свобода; Життя; До терпіння; Пам'яті Є.Плужника; Монолог з минулим; До боягузів; Моє; Вигнання: [Вірші] //З облоги ночі: Зб. невільничої поезії України 30-80р.р. – К., 1993. – С.268-385.

Сапеляк С. Три елегії у метаморфозах //Тернопіль: Тернопільщина літературна. Дод. №2. – Тернопіль, 1991. – С.71.

Сапеляк С. “Я б нічого не міняв у своїм житті...”: [З творч. вечора] /Публ. В.Ханаса //Тернопіль вечірній. – 1995. – 24 трав.

Сапеляк С. “Я свого серця не переступив...”: [Розм. з поетом вів В.Ханас] //Тернопіль вечірній. – 1995. – 22 квіт.

***

Про присудження Державних премій України імені Т.Шевченка: Указ Президента України //Літ. Україна. – 1993. – 11 берез.

По Терноп. обл.:

Сапеляку Степанові Євстафійовичу –
за збірку поезій “Тривалий рваний зойк”.

***

Мельничук Б. Степан Сапеляк – лауреат Державної премії України імені Т.Шевченка 1993 року //Тернопіль. – 1993. - №4. – С.25.

Те ж: Голос народу. – 1993. – 20 берез.

Степан Сапеляк – лауреат Державної премії України ім.Т.Шевченка 1993 року //Русалка Дністрова. – 1993. - №7 (берез.).

***

Барна В. У колі земляків //Літ. Україна. – 1995. – 10 серп.

Барна В. Символ нескореності духу //Дзвін. – 1995. - №7. – С.159.

Габор Н. “Не думав, що маю долю гіршу, ніж інші, знав, що були страшніші долі...”: [інтерв'ю] //Тернопіль вечірній. – 1991. – 3 лип.

До джерел любов і болю //Тернопіль вечірній. – 1996. – 26 черв.

Ліберний О. Галицький символ волі у Харкові //Свобода. – 1995. – 26 трав.

Ліберний О. Іменем братів Лепких увінчані лауреати //Свобода. – 1995. – 18 квіт.

Мельничук Б. “Для мене найстрашніше – це плач дитини...” //Тернопіль вечірній. – 1996. – 26 черв.

Мельничук Б. “Невольничі діалоги”: [Підбірка віршів і листів] //Тернопіль. – 1996. - №4-5. – С.3-13.

П.С. Осяння Степана Сапеляка: [Про книгу “Журбопис”] //Форум. – 1996. - №1. – С.125-127.

Плішко С., Радзівський В. Один з провісників весни //Тернопільська газета. – 1999. – 21 січ., портр.

С.Сапелякові “пропонують” покаятися: Матеріали і документи //Визвольний шлях. – 1981. - №10. – С.1194-1195.

Скорботна пісня України: Творчий портрет Степана Сапеляка //Ткачук М. Богдан Бойчук. Степан Сапеляк (Компедій творчості поетів): Навч. посібн. – Тернопіль, 1994. – С.37-58.

Страждання і не вгнутість Степана Сапеляка //Визвольний шлях. – 1977. - №3. – С.302-305.

Ткачук М. Скорботна пісня України: Штрихи до творчого портрета Степана Сапеляка //Дзвін. – 1995. - №11-12. – С.156-162.

Якель Р. “Згустки безслів”я” ставали табірною музою //Молодь України. – 1991. – 3 лип.

27 БЕРЕЗНЯ

70 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
КОВАЛЬЧУКА ПЕТРА ІВАНОВИЧА
(27.03.1931-28.02.1995) – ПИСЬМЕННИКА,
ЖУРНАЛІСТА, ЧЛЕНА СПІЛКИ
ПИСЬМЕННИКІВ УКРАЇНИ

Петро Іванович Ковальчук народився 27 березня 1931 року в селі Дністрове Борщівського району, в селянській сім’ї. Тут пройшли його дитячі і юнацькі роки. Закінчив Мельнице-Подільську середню школу. З 1952 навчався в Чернівецькому державному університеті на філологічному факультеті. Завершивши навчання у 1957 році здобув спеціальність викладача української мови і літератури.

З січня 1965 року протягом десяти років працював редактором районної газети “Колос”, потім власкором обласної газети “Вільне життя” аж до виходу на пенсію. Завдяки влучному словові журналіста, люди краю мали можливість знайомитися з його цікавими публікаціями про життєві події, про долі людей праці.

У літературному доробку письменника роман “Листи до живих”, історичний роман “Ростиславичі”, друга частина якого незавершена, п’єса “Ніч перед визволенням”, ряд нарисів.

У 1995 році П.І.Ковальчука прийняли до Спілки письменників України.

25 лютого 1995 року Петро Ковальчук помер, похований на Заліщицькому міському цвинтарі.

На будинку, де проживав письменник, відкрито меморіальну дошку.

ЛІТЕРАТУРА

Ковальчук П. Листи до живих: Роман. – Львів: Каменяр, 1988. – 275с.

Ковальчук П. Ростиславичі: Роман. – Тернопіль. – 1993. – 327с.

Ковальчук П. Отрок князя Василька: (Уривок з історичного роману) //Тернопіль: Тернопільщина літературна. Дод. №4. – Тернопіль, 1992. – Вип.2. – Ч.2. – С.26-27

Те ж: Вільне життя. – 1991. – 27 берез.

Колос. – 1996. – 23 берез.

Ковальчук П. Смерть і похорон Маковея //Колос. – 1991. – 22 січ.

Ковальчук П. Сурмач війська січового //Вільне життя. – 1990. – 15 верес.

Ковальчук П. Червоні заграви //Колос. – 1987. – 1 лип.

***

Рибцуник Г. Проросло добротою: [Вірш, присвячений П.Ковальчук] //Колос. – 1996. – 23 берез.

Сонцелюб повічно над Дністром: [До річниці пам’яті П.Ковальчука] //Колос. – 1996. – 24 лют.

Степова Г. Увіковічення пам’яті: [Про відкриття і освячення меморіальної дошки члена Спілки письменників України П.Ковальчука] //Колос. – 1995. – 7 квіт.

Тракало В. Кожен літератор – історик: [Так вважає автор роману “Ростиславичі” П.Ковальчук] //Свобода. 1995. – 7 лют.

Юрійчук Л. Книга, що потрібна людям //Колос. – 1994. – 1 січ.

4 КВІТНЯ

160 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ЛЕВИЦЬКОГО АНАТОЛЯ
(4.04.1841-25.04.1899) – ПОЛЬСЬКОГО
ІСТОРИКА, АКАДЕМІКА ПОЛЬСЬКОЇ
АКАДЕМІЇ НАУК

Левицький Анатоль народився 4 квітня 1841 року в селі Присівці Зборівського району, в сім'ї українського греко-католицького священика.

У 1861 році закінчив Тернопільську гімназію. У 1862-1866р.р. навчався у Львівському університеті, після закінчення якого працював учителем історії у гімназіях Перемишля і Львова. У 1883 році став професором Ягеллонського університету, одночасно був співробітником Академії мистецтв у Кракові, приділяв наукову увагу пам'ятникам старовини та архівознавству.

Опублікував багато історичних праць, повідомлень, рецензій, мистецьких статей. Написав популярний підручник для гімназій "Нарис історії Польщі і з'єднаних з нею країн слов'янських".

Помер у Кракові 25 квітня 1899 року.

ЛІТЕРАТУРА

Левицький Анатоль (4.04.1841-25.04.1899) – польський історик, академік Польської Академії наук //Ткачов С., Ханас В. 250 імен на карті Тернопілля: Польсько-укр. культ. взаємини. – Тернопіль, 1996. – С.30.

Левицький Анатоль (4.04.1841-25.04.1899) – історик, педагог, мистецтвознавець //Медведик П. Літературно-мистецька та наукова Зборівщина: Словник біографій визначних людей. – Тернопіль, 1998. – С.157-158.

Ювілейна книга Української гімназії в Тернополі. 1898-1998: До сторіччя заснування /За ред. С.Яреми. – Тернопіль; Львів; Наук. т-во ім.Т.Шевченка; Львівське крайове т-во "Рідна Школа", 1998. – 736с.

С.159: Про А.Левицького.

***

Левицький Анатоль (1841-1899) - польський історик //Енциклопедія українознавства /Під ред. В.Кубійовича. – Львів, 1994. – Т.4. – С.1265.

18 КВІТНЯ

115 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВАЦИКА ТЕОДОРА ЯКИМОВИЧА (18.04.1886-22.06.1968) – УКРАЇНСЬКОГО ЖИВОПИСЦЯ

Народився Теодор Вацик 18 квітня (за іншими даними – 11 квітня або 20 листопада) 1886 року в сім'ї тернопільських міщан. Закінчивши місцеву гімназію, вступив 1904 року до Академії Мистецтв у Кракові. Ще студентом за виконані рисунки і малярські етюди одержав кілька грошових винагород та здобув визнання за свої праці на виставці 1907 року. в 1909 році закінчив малярські студії у Кракові, поглиблював свої знання у Відні, згодом в майстерні знаменитого маляра Йосипа Брандта. Завершальним етапом його студій була Венеція.

З початком першої світової війни в чині австрійського старшини брав участь у воєнній кампанії на італійському фронті, а в час визвольних змагань перейшов до Української Галицької Армії і з нею дійшов аж до Одеси. Після війни жив в Італії, потім на Закарпатті – спочатку в місті Берегові, а пізніше у 1929р., переїхав до Ужгорода. На Закарпатті поєднував викладацьку роботу із своєю мистецькою діяльністю.

Творчий шлях Теодора Вацика переривали дві війни. Багато творів митця пропало безслідно. Однак частина мистецької спадщини художника все ж таки збереглася. Його портрети, краєвиди, натюрморти (переважно квіти), фігурні композиції та ікони, виконані олією, пастеллю, аквареллю, пером і тушшю – знаходяться в музеях Львова, Праги, Мюнхена, Тернополя.

Т.Вацик займався церковним стінописом, розмалював церкву в селі Товсте.

У 1942 році виїхав до Німеччини і аж до смерті, що сталося 22 червня 1968 року, жив у місті Платтінгу в Баварії, де й похований.

Посмертна виставка творів художника відбулася в Нью-Йорку та Філадельфії у вересні-жовтні 1974 року.

ЛІТЕРАТУРА

Вацик Теодор (18.04.1886-22.06.1968) – митець-маляр //Ювілейна книга Української гімназії в Тернополі: До сторіччя заснування. 1898-1998 /За ред. С.Яреми. – Тернопіль; Львів, 1998. – С.581.

Рубан В.В. Український портретний живопис другої половини ХІХ – поч. ХХ ст. – К.: Наук. думка, 1986. – 222с.

С.125-126: Про Т.Вацика.

Теодор Вацик //Книга творчості українських мистців поза батьківщиною. – Філадельфія, 1981. – С.88.

Теодор Вацик: Портрет матері //Нотатки з мистецтва. – Філадельфія, 1975. – С.49.

***

Дуда І. Живописець і графік Теодор Вацик //Тернопіль: Художники Тернопільщини. – 1994. - №2-3. – С.21.

Медведик П. Щедра палітра: З блокнота краєзнавця //Вільне життя. – 1987. – 14 лип.

Пиндус Б. Долі світлі і трагічні //Вільне життя. – 1992. – 5 серп.

***

Стецько В. 100 творів – на ювілейній виставці: [виставка “Мистецтво старовини”, організована обл. краєзнав. музеєм, де представлено доробки уродж. Тернопілля Т.Вацика та А.Малюци] //Вісник Тернопілля. – 1993. – 17 верес.

***

Вацик Теодор Якимович (1886-1968) //Словник художників України. – К., 1973. – С.40.

Вацик Теодор Якимович (20.11.1886, Тернопіль – бл. 1939, м. Берегове, Закарп. обл..) – укр. живописець //Митці України: Енцикл. довідник. – К., 1992. – С.107.

“Журавлина книга”: Тернопільська українська західна діаспора. Словник імен. А-Ї. – Тернопіль, 1999. – Ч.1. – С.88-89.

Медведик П.К. Вацик Теодор Якимович (20.11.1886, Тернопіль – 22.06.1968, Плятінг, Німеччина) – укр. живописець //Мистецтво України: Енциклопедія. – К., 1995. – Т.1. – С.294.

21 КВІТНЯ

10 РОКІВ ВІД ДНЯ ВІДКРИТТЯ МУЗЕЮ Б.ЛЕПКОГО У КРОГУЛЬЦІ ГУСЯТИНСЬКОГО РАЙОНУ

Перший музей в Україні незаслужено забутого поета-лірика, прозаїка-белетриста, громадського діяча Б.Лепкого було відкрито 21 квітня 1991 року у селі Крогулець Гусятинського району, на батьківщині Б.Лепкого.

Ініціативу створення музею-кімнати взяв на себе педагогічний колектив місцевої школи І-ІІ ступенів. Основний тягар цієї роботи ліг на плечі директора – П.Д.Чира та його заступника О.М.Пелешок.

Експозиція музею цікава, багата на ілюстративні матеріали, фотографії, документи, вдало втілені на стендах художниками. Є велика книгозбірня рідкісних видань у діаспорі, якою користуються широкі кола студентської і шкільної молоді, краєзнавці і дослідники письменника Б.Лепкого.

ЛІТЕРАТУРА

Мирда О. Перша екскурсія в музей Б.Лепкого //Вісник Надзбруччя. – 1991. – 26 квіт.

Новак Р. Вшановуємо земляка: До 120-річчя з дня народження Б.Лепкого [у Крогулецькому музеї] //Вісник Надзбруччя. – 1992. – 7 квіт.

Пелешок О. “...Верни нам прежню волю...”: [Святкування 119-річчя з дня народження Б.Лепкого у Крогулецькому музеї] //Вісник Надзбруччя. – 1991. – 1 листоп.

Пелешок О. Лепкий і Крогулець //Просвіта. – 1997. - №2 (лют.). – С.6.

Чир П. Повернення Богдана Лепкого в наш край //Просвіта. – 1997. - №2 (лют.). – С.6.

24 КВІТНЯ

125 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
МОХНАЦЬКОГО СТЕПАНА
(24.04.1876-1955) – ДУШПАСТИРЯ,
ПРОСВІТНИЦЬКОГО ДІЯЧА

Народився в Саджівках 1876 року. Відомий діяч галицької “Просвіти”. Член головних управлінь Товариства “Просвіта” (1912-1939) і повітового комітету УНДО в Теревовлі, член Українського Педагогічного товариства і управи товариства “Українська бесіда”, голова філії “Просвіта”. Член-добродій НТШ у Львові. Перед Другою світовою війною емігрував до Німеччини, де був парохом і деканом українських католиків у Мюнхені. У 1950 році виїхав до США, де і помер.

ЛІТЕРАТУРА

- Мельничук Б. Степан Мохнацький //Вільне життя. – 1992. – 21 січ.
Мохнацький Степан //Русалка Дністрова. – 1994. - №16 (груд.).
Мохнацький Степан //Просвіта. – 1993. - №9.

26 КВІТНЯ

155 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ВЕРХРАТСЬКОГО ІВАНА ГРИГОРОВИЧА
(26.04.1846-29.11.1919) – УКРАЇНСЬКОГО
ФІЛОЛОГА, ПИСЬМЕННИКА І ПРИРОДОЗНАВЦЯ

Іван Верхратський – засновник українського природознавства, автор перших підручників та творець термінології з різних природничих наук – народився 26 квітня 1846р. в селі Більче Золоте Борщівського району, у родині священика. Згодом родина переїхала до Львова, і все навчання Івана – у початковій школі, гімназії й університеті проходило у Львові. Ще в гімназії він захопився природознавством під впливом свого вчителя Северина Плахетка.

У 1865-1868р.р. він навчався на природничому відділенні філософського факультету Львівського університету, а у 1874р. І.Верхратський закінчив природничі курси в Кракові. Викладав природознавство, українську і німецьку мови в гімназіях Дрогобича, Львова і Станіславова.

Дослідник флори і фауни Східної Галичини, знавець комах. Дійсний член Наукового Товариства імені Шевченка у Львові з 1899р. і перший голова його математично-природничо-лікарської секції. Його багата збірка комах (переважно метеликів) започаткувала Природничий Музей НТШ.

Автор наукових праць з української діалектології й лексикології: “Знадоби до словаря южноруского” (1877); “Знадоби до пізнання угорсько-руських говорів” (1899-1901), “Про говір галицьких лемків” (1902) та ін. І.Верхратський заклав основи української науково-природознавчої термінології працею “Початки до уложення номенклатури й термінології природописної, народної” (1864-1879). Написав підручники для гімназій з ботаніки, зоології й мінералогії. Перекладав з польської і російської мов.

29 листопада 1919р. Іван Верхратський помер. Похований на Личаківському цвинтарі у Львові.

ЛІТЕРАТУРА

Арсенич П. Природознавець Іван Верхратський //Львівщина”96: Регіон. річник. – Тернопіль, 1996. – С.391-394.

Гуйванюк Н. Іван Верхратський у “Листуванні українських славістів з Францем Міклошичем” //Тернопілля”96: Регіон. річник. – Тернопіль, 1997. – С.394-396.

Дуда І. Борщівщина літературна, мистецька, наукова //Літопис Борщівщини. – Борщів, 1995. – Вип..5. – С.71-84.

С.73: І.Верхратський.

Кобів Ю.Й. Творці українського природознавства Іван Верхратський та Микола Мельник //Аксіоми для нащадків: Українські імена у світовій науці: Зб. нарисів /Упоряд. І передм. О.К.Романчука. – Львів, 1992. – С.495-511.

Панцьо С., Парасин Н. Іван Верхратський: “Я русин емсь” //Тернопілля’96: Регіон. річник. – Тернопіль, 1996. – С.95-100.

Парасин Н.Д. Лінгвістична діяльність І.Верхратського //Актуальні питання розвитку мовознавства і літературознавства: Тези і матеріали обл. наук.-практ. конференції, присвяченої 50-річчю утворення Терноп. пед. ін-ту. – Тернопіль, 1990. – С.22-23.

Сохацький М. І.Г.Верхратський – відомий український філолог, письменник і природознавець //Літопис Борщівщини: Іст.-краєзнав. зб. – Борщів, 1993. – Вип.4. – С.74-75.

***

Вандзюк О. Видатні природодослідники – члени НТШ //Біологія і хімія в школі. – 1998. - №3. – С.53.

Верхратський Іван Григорович //Селянська доля. – 1990. – 8 листоп.

Гасай С. Творці українського природознавства //Подільське слово. – 1993. – 21 серп.

Головацький І. “...Стати поруч з мовами інших народів” //За вільну Україну. – 1996. – 4 черв.

Гнатюк М. Безкомпромісна полеміка: [До взаємин І.Франка з І.Верхратським] //Дзвін. – 1996. - №8. – С.141.

Зозуляк Є. Подвижник з Більче-Золотого //Вільне життя. – 1996. – 14 трав.

Мороз І. Золоте ім’я з Більче-Золотого //Свобода. – 1996. – 1 трав.

Сохацький М. Іван Верхратський //Галицький вісник. – 1996. – 20 квіт.

Татарський С. “...А для Івана Франка став початкуючим керманичем...” //За вільний край. – 1996. – 26 квіт.

Татарський С. І воскресло призабуте ім’я... //За вільний край. – 1996. – 26 квіт.

Хома В. Вчитель Каменяра //Надзбручанська правда. – 1986. – 6 трав.

Худаш М. І.Г.Верхратський //Мовознавство.- 1971. - №4. – С.63-69.

***

Владика В. Пам’яті Івана Верхратського: [Наук. конференція] //Тернопіль вечірній. – 1996. – 27 квіт.

***

Верхратський Іван Григорович (26.04.1846-29.11.1919) //УРЕ. – 2-е вид. – К., 1978. – Т.2. – С.201.

Верхратський Іван (1846-1919) //Енциклопедія українознавства /Під ред. В.Кубійовича. – Львів, 1993. – Т.1. – С.234.

Верхратський Іван (26.04.1846-29.11.1919) – укр. природознавець, діалектолог, поет, перекладач //Ткачов С., Ханас В. 250 імен на карті Тернопілля: Польсько-укр. культ. взаємини. – Тернопіль, 1996. – С.14.

29 КВІТНЯ

120 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
РУБЧАКОВОЇ КАТЕРИНИ АНДРІЇВНИ
(29.04.1881-22.11.1919) – УКРАЇНСЬКОЇ
АКТРИСИ І СПІВАЧКИ

Народилася Катерина Рубчакова у Чорткові 29 квітня 1881 року в родині місцевого дяка і диригента Андрія Коссака. Вчилася в школі, з ранніх літ виділялася дуже приємним голосом. З дванадцяти років вона за прикладом старших сестер Марії та Антоніни співала у міському хорі, яким керував її батько. Шістнадцятирічною дівчинкою вступила Катерина до Львівського театру товариства “Руська бесіда”. Цьому в значній мірі посприяв її брат Михайло, що на той час вже працював там диригентом.

Театр, в якому працювала Рубчакова двадцять років, мав яскраво виражений музично-драматичний характер. У ньому уживалися поряд з драмою оперета й опера. Рубчакова привертала увагу передусім як оперна співачка.

Вона виконувала партію Оксани в “Запорозці за Дунаєм” С.Гулака-Артемівського, зачарувавши слухачів красою і силою голосу. А потім – інші партії: Оксани в “Різдвяній ночі” М.Лисенка, Маргарита у “Фаусті” Ш.Гуно, Мікаела в “Кармен” М.Бізе, три жіночі партії – Олімпія, Антонія і Стеллі – в “Казках Гофмана” Ж.Оффенбаха, Батерфляй в “Чіо-Чіо-Сан” Д.Пуччіні.

Успіх К.Рубчакової як оперної співачки загально визнаний, однак справжнім її мистецьким покликанням була драма. Сценічними шедеврами К.Рубчакової критика визнала Галю в “Назарі Стодоли” Т.Шевченка, Марусю в “Ой, не ходи, Грицю, та й на вечорниці” М.Старицького, Софію в “Безталанній” І.Карпенка-Карого, Анну в “Украденому щасті” І.Франка.

Всього артистка створила 71 роль, співала у 13 операх та 21 опереті. Померла молодою – у 38-річному віці 22 листопада 1919 року. Могила її у Тернополі.

ЛІТЕРАТУРА

Медведик П.К. Катерина Рубчакова. – К.: Мистецтво, 1989. – 107с., іл. – (Майстри сцени та екрана).

Ревуцький В. В орбіті світового театру. – К.; Харків; Нью-Йорк: Вид-во М.П.Коць, 1995. – 243с., іл.

С.6, 96, 210: Про К.Рубчакову.

Рудницький М. В наймах у Мельпомени: [Історія розвитку галицького театру]. – К.: Мистецтво, 1963. – 343с.

С.212: Про К.Рубчакову.

Український драматичний театр: Нариси історії. В 2-х т. Т.1. Дожовтневий період /Під ред. М.Рильського. – К.: Наук. думка, 1967. – 519с., іл.

С.310; 311; 326; 416-420; 425-435:

Про К.Рубчакову.

Юра Г. Життя і сцена: [Вибр. ст., доп. та промови]. – К.: Мистецтво, 1965. – 218с.

С.12: Про К.Рубчакову.

***

Катерина Рубчакова //Луговий О. Визначне жіноцтво України: Іст. життєписи. – К., 1994. – С.244.

Рудницький М. Її найкраща роль //Рудницький М. Ненаписані новели. – Львів, 1966. – С.167-180.

***

Блаженко А. Нашому сонцю не згаснути //Голос народу. – 1991. – 14 трав.

Гірняк Й. До сторіччя з дня народження Катерини Рубчакової //Сучасність. – 1983. – Ч.7-8. – С.63-75.

Демчук Т. Зірка українського театру //Вільне життя. – 1970. – 22 серп.

Дубинка П. Український соловей //Зоря комунізму. – 1981.- 28 берез.

Котенко Л. У неї була вроджена сценічна інтелігентність //Вільне життя. – 1991. – 5 берез.

Лабінський М. Катерина Рубчакова //Укр. театр. – 1981. - №6. – С.24.

Людкевич І., Хома В. Славна акторка-землячка //Збручанська зоря. – 1981.- 30 квіт.

Медведик П. З кагорти незабутніх //Вільне життя. – 1981. – 29 квіт.

Медведик П. Служіння народові //Жовтень. – 1981. - №4. – С.108-113, 2 іл., портр.

Пилипчук Р. Катерина Рубчакова, актриса //Вільне життя. – 1991. – 4 трав.

Рубчаківна-Юра О. Найдорожча людина //Ровесник. – 1981. – 28 квіт.

Хаварівський Б. Голос, що лине крізь час... //Шляхом Ілліча. – 1981. – 23 квіт.

Хома В. Феноменальний талант //Трудова слава. – 1981. – 25 квіт.

Чорпіта Я. Гордість української сцени //Досвітні вогні. – 1996. – 6 квіт.

Чорпіта Я. Немеркнуча зірка нашого краю //Голос народу. – 1996. – 23 берез.

Чорпіта Я. Чортківська зірка Галичини //Голос народу. – 1991. – 27 квіт.

Юрчакова Г. Талант зорить не перестане //Ровесник. – 1981. – 28 квіт.

***

Костів П. [Медведик]. Зоря українського театру: [Про відкриття пам'ятника К.Рубчаковій в Чорткові] //Тернопіль. – 1991. - №3. – С.61., іл.

***

Рубчакова Катерина Андріївна (29.04.1881-22.11.1919) //Митці України: Енцикл. довідник. – К., 1992. – С.503.

Рубчакова Катерина Андріївна (29.04.1881-22.11.1919) //УРЕ. – 2-е вид. – К., 1983. – Т.9. – С.504.

***

Катерина Рубчакова (1881-1919): До 100-річчя від дня народження: Бібліогр. покажч. /Уклад. С.Костюк, П.Медведик. – Львів, 1981. – 28с.

КВІТЕНЬ-ТРАВЕНЬ

10 РОКІВ З ЧАСУ ВІДНОВЛЕННЯ “МОЛОДОЇ ПРОСВІТИ” (1991)

У 20-х роках при первинних осередках “Просвіти” створювалися молодіжні об’єднання “Молода Просвіта”. Просвітяни вважали, що треба виховувати молоде покоління національно свідомим, ідейно загартованим, мати надійний підготовлений резерв, з метою зупинити полонізацію.

Юні просвітяни працювали під керівництвом дорослих членів “Просвіти”. Їх залучали до різних видів діяльності, посилено школярам і підліткам: до щорічного святкування днів Тараса Шевченка, Івана Франка, Маркіяна Шашкевича, свят “Просвіти” та відзначення дат національного календаря, ювілейних дат видатних діячів науки і культури, історичних постатей. Молоді просвітяни були активними при підготовці і проведенні вечорниць, свята зустрічі весни, Дня Матері, ворожіння на Івана Купала, на св. Андрія, св. Миколая, Маланки, Василя. Юних просвітян з акторськими здібностями залучали в драматичні гуртки, окремих – у дитячі хори.

Молоді просвітяни були членами багатьох молодіжних спортивно-пожежних товариств: “Пласт”, “Сокіл”, “Луг”, “Січ” та інших.

Юні просвітяни виховувались на засадах “10 заповідей “Молодої Просвіти” (у запитаннях і відповідях).

Восени 1939 року західноукраїнські землі окупували війська московсько-більшовицької імперії. Комуністичні можновладці заборонили діяльність “Просвіти”, в тому числі “Молоду Просвіту”, як націоналістичні організації, ворожі комуністичні ідеології, радянському суспільному і державному ладові.

В умовах радянської (1939-1941 та 1944-1991 р.р.) та гітлерівської (1941-1944) окупації нашого краю діяло підпілля ОУН, а згодом і УПА, молоді просвітяни вливалися в їх лави, боролися із зброєю у руках за волю свого народу, незалежність України.

Восени 1988 року відроджувалась “Просвіта” під назвою Товариство української мови імені Тараса Шевченка. В жовтня 1991 року Товариство було реорганізоване у Всеукраїнське товариство “Просвіта” імені Тараса Шевченка, повернувши колишнє найменування.

Голова Тербовлянського районного об’єднання Михайло Михайлик, директор Тербовлянської школи-інтернату Мирослав Смалига, відповідальний секретар районного об’єднання Володимир Пасіка почали роботу по написанні історії “Просвіти” довоєнних років на Тербовлянщині. Ними в архівах виявлено документи про діяльність “Молодої Просвіти”. Було вирішено паралельно з відродженням товариство “Просвіта” відновити при первинних осередках діяльність молодіжних об’єднань “Молода Просвіта”.

У квітні-травні 1991 року з ініціативи Мирослава Смалиги у школі-інтернаті було створено перше молодіжне об’єднання. Членами стали 46 учнів цієї школи-інтернату. А

восени цього ж року таке ж молодіжне об'єднання просвітян було створено у Струсівській загальноосвітній школі I-III ступенів. Триста учнів 5-11 класів стали її членами. Було розроблено Положення про “Молоду Просвіту”. Районна газета “Воля” на своїх шпальтах розказала про відродження “Молодої Просвіти”, перші молодіжні об'єднання. Це стало поштовхом до наслідування в інших місцевостях району. До кінця 1992/93 навчального року такі об'єднання у всіх школах Теробовлянщини

Правління обласного об'єднання Товариства схвалило почин теробовлянців і запропонувало їх досвід впроваджувати в школах, гімназіях, коледжах, ПТУ, технікумах та вищих навчальних закладах Тернопілля.

Досвід відродження “Молодої Просвіти” схвалило Центральне правління Всеукраїнського товариства “Просвіта”. У травні 1995 року був проведений Всеукраїнський семінар-практикум: “Молода Просвіта: минуле, сьогодення, перспективи” на Теробовлянщині і в Тернополі. Його учасники були молоді просвітяни з усіх районів Тернопільщини та представники декількох областей України. Вони познайомилися з формами і методами роботи молодих просвітян навчальних закладів Теробовлі, Струсівської загальноосвітньої школи I-III ступенів і третьому ПТУ м. Тернополя.

За прикладом тернополят молодіжні об'єднання “Молода Просвіта” створені у Львівській, Івано-Франківській, Хмельницькій, Рівненській, Чернівецькій областях.

Нині в обласному товаристві “Просвіта” 430 молодіжних об'єднань “Молода Просвіта”, в складі яких понад 13 тисяч членів.

ЛІТЕРАТУРА

“Молода “Просвіта” Тернопільщини. Методичний посібник. – Тернопіль: Джура, 1997. – 72с.

Головин Б. “Молода Просвіта” Тернопільщини: досвід і перспективи //”Просвіта”: історія та сучасність (1868-1998). – К., 1998. – С.209-214.

Головин Б. “Молода Просвіта”: минуле, сьогодення, перспективи //Тернопілля”96: Регіон. річник. – Тернопіль, 1996. – С.214-218.

Головин Б. Відродження “Молодої Просвіти” //Вільне слово. – 1993. – 16 жовт.

Головин Б. Обрії “Молодої Просвіти” //Подільське слово. – 1995. – 27 трав. – (Цінності).

Дисевич Д. “Молода Просвіта” діє: [на Теробовлянщині] //Теробовлянські вісті. – 1995. – 15 квіт.

Лазорчик І. Культурно-просвітницька діяльність “Молодої Просвіти” на Теробовлянщині //Духовні скарби українського народу в житті молоді: Зб. статей і матеріалів. – Тернопіль, 1994. – С.232-233.

7 ТРАВНЯ

60 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ПОДУФАЛОГО ВАСИЛЯ МИХАЙЛОВИЧА (7.05.1941-20.05.2000) – КОМПОЗИТОРА, ФОЛЬКЛОРИСТА, ЛІТЕРАТУРОЗНАВЦЯ, КРАЄЗНАВЦЯ

Василь Михайлович Подуфалий – педагог, відомий фольклорист, краєзнавець, літературознавець, композитор і диригент та громадський діяч. Лауреат Всеукраїнської премії ім. братів Богдана та Левка Лепких.

Народився 7 травня 1941р. в с.Жуків Бережанського району. Рано залишився сиротою, виховувався у тітки.

Після закінчення Бережанської середньої школи №1 навчався у Дрогобицькому педінституті ім.І.Франка і одночасно в студії образотворчого мистецтва при інституті. Вчителював у школах Козівського та Бережанського районів. Ще зі студентських років записував з мелодіями різножанровий пісенний фольклор Жукова та інших сіл Тернопільщини.

З кінця 80-х і в 90-х роках був одним з перших відкривачів творчості письменника Богдана Лепкого. З ініціативи В.Подуфалого Жуківська школа стала середньою, їй було присвоєно ім'я Б.Лепкого, створено шкільний лепківський музей. Багато сил і енергії віддав відкриттю першого в світі пам'ятника Б.Лепкому, меморіальної таблиці Л.Лепкому в селі Поручині Бережанського району, сільського музею родини Лепких.

На початку 90-х він активний учасник і організатор Народного Руху України. Неодноразово обирався делегатом всеукраїнських зборів НРУ.

У 1990-2000р.р. видав близько 20 книжок. Збирав, впорядковував пісні, писав свої.

Досліджував творчість Б.Лепкого. Автор низки дослідницьких статей про І.Франка, А.Чайковського, Л.Лотоцького, Ф.Коковського, Н.Нижанківського, З.Штокалка, В.Гнатюка.

Музичні твори В.Подуфалого – у репертуарі професійних колективів і співаків.

Музична, літературознавча, фольклористична, музейна та художня спадщина В.Подуфалого – то джерельниця любові до рідного краю.

20 травня 2000р. на 59 році життя перестало битися серце В.М.Подуфалого.

ЛІТЕРАТУРА

Подуфалий В. Земле моя, Україно: Пісні на слова Йосипа Мартинюка. – Тернопіль, 1999. - 51с.

Подуфалий В. Срібне джерело: Пісні на слова Валерія Залізного. – Тернопіль, 1997. – 70с.

***

До волі з неволі: Пісні на слова Б.Лепкого /Упоряд. В.Подуфалий. – Тернопіль: Ред-видав. відділ упр. по пресі, 1991. – 52с.

Ой ідуть стрільці з Бережан /Упоряд. В.Подуфалий. – Тернопіль: Лілея, 1996. – 97с.

Пісні Тернопільщини: Іст., баладні, жартівливі, танцювальні пісні та коломийки, пісні літ. походження і романси: Пісенник. Вип.2. /Упоряд.: С.І.Стельмашук, П.К.Медведик. Вступ. ст. С.І.Стельмашука. – К.: Муз. Україна, 1993. – 640с. Ноти.

С.51; 65; 88; 95; 110; 120; 261;

280; 377; 443; 453; 537; 541:

Пісні зап. В.Подуфалим.

Пісні Тернопільщини: Календарно-обрядова та родинно-побутова лірика: Пісенник. Вип.1. /Упоряд.: С.І.Стельмашук, П.К.Медведик. Вступ. ст. П.Медведика. – К.: Муз. Україна, 1989. – 495с. Ноти.

С.36; 45; 49; 50; 75; 107; 108; 117;

122; 123; 134; 136; 137, 138, 139, 140, 149,

153, 158, 160, 171, 177, 185, 186, 187, 198, 206,

209, 214, 218, 223, 269, 270, 271, 289, 307, 322,

336, 372, 393, 396, 404: Пісні зап. В.Подуфалим.

Повік не зів'яне: Стрілецькі пісні М.Гайворонського /Упоряд. В.М.Подуфалий. – Тернопіль: Ред-видав. відділ облполіграфвидаву, 1991. – 61с. Ноти.

Повстанські пісні /Упоряд. В.Подуфалий. – Тернопіль, 1992. – 76с. Ноти.

Повстанські пісні /Упоряд. В.Подуфалий. – Тернопіль: Лілея, 1993. – Вип..2. – 106с. Ноти.

Повстанські пісні /Упоряд. В.Подуфалий. – Тернопіль: Лілея, 1995. – Вип..3. – 80с. Ноти.

Хома В., Подуфалий В. Народні пісні з-над Стрипи у записах Іванни Блажкевич. – Тернопіль, 1993. – 106с.

Як з Бережан до Кадри: Стрілецькі пісні Романа Купчинського /Упоряд. В.М.Подуфалий. – Тернопіль: Ред-видав. відділ облполіграфвидаву, 1990. – 63с. Ноти.

***

Запізніла весна: Пісня /Сл. Б.Інгульця. Муз. В.Подуфалого //Русалка Дністрова. – 1996. - №3 (лют.). – (Слова і ноти).

Знов журавлі летять: Пісня /Сл. Б.Кусеня. Муз. В.Подуфалого //Вільне життя. – 1995. – 31 берез.

Куш молодого жасмину: Пісня /Сл. М.Левицького. Муз. В.Подуфалого //Тернопільська газета. – 2000. – 25 трав.

Те ж: Бережанське віче. – 2000. – 10 черв.

Листопад: Пісня /Сл. В.Залізного. Муз. В.Подуфалого //Вільне життя. – 1996. – 15 листоп. Ноти.

Останній дзвінок: Пісня /Сл. Г.Сім’ї. Муз. В.Подуфалого //Вільне слово. – 1993. – 22 трав.

Слава героїв жива: Пісня /Сл. В.Залізного. Муз. В.Подуфалого //Дзвін. – 1993. - №2 (лют.).

***

Подуфалий В. Актор Степан Янович (Курбас) //Бережанське віче. – 1995. – 4 листоп.

Подуфалий В. Антін Лотоцький знову з читачами //Русалка Дністрова. – 1993. - №19 (жовт.).

Те ж: Бережанське віче. – 1994. – 30 квіт.

Подуфалий В. Збирач золотих зернин: [Про П.Г.Баб’ка – укр.. літературознавця і критика, бібліографа та архівіста, члена НТШ] //Свобода. – 1996. – 10 серп.

Подуфалий В. Композитор Євген Турула //Бережанське віче. – 1993. – 26 черв. – (Постаті).

Подуфалий В. Композитор Нестор Нижанківський //Бережанське віче. – 1993. – 7 жовт.

Подуфалий В. Кривеньке – родинне село Б.Лепкого //Голос народу. – 1993. – 16 січ.

Подуфалий В. М.Мазуркевич – артист Голлівуду //Вільне слово. – 1992. – 16 трав.

Подуфалий В. Патріот, меценат, оборонець: [Про доктора Р.Смика – племінника Б.Лепкого] //Вільне життя. – 1993. – 9 лип.

Подуфалий В. Пісенна муза Георгія Петрука-Попика //Петрук-Попик Г. Калиновий заспів: Пісні. – Тернопіль, 1995. – С.5-6.

Подуфалий В. Пісні січових стрільців: створені Р.Купчинським //Вісті Придністров’я. – 1992. – 18 верес.

Подуфалий В. “Словом залишений слід”: [Про о.С.Лепкого] //Русалка Дністрова. – 1993. - №3 (січ.).

Подуфалий В. Штрих до пісенної творчості Левка Лепкого //Русалка Дністрова. – 1996. - №12. – (Пошуки. Знахідки).

Подуфалий В. Щира вдячність: [У Жукові на Бережанщині відкрито музей родини Лепких] //Жайвір: Літ.-мистец., іст.-краєзнав. альманах. – 1995. – серп.

***

Нові лауреати премії імені братів Богдана та Левка Лепких: [За 1994р. лауреатом став В.Подуфалий] //Тернопіль. – 1994. - №5-6. – С.22.

***

Залізний В. І праця, і пісня... //Тернопіль. – 1996. - №2. – С.18., фото.

Подуфалий Василь Михайлович (7.05.1941 с.Жуків, Бережан. р-ну) //Тернопілля’96: Регіон. річник. – Тернопіль, 1996. – С.695.

Савчук В., Сивобородько М. Неспокій //Нове життя. – 1979. – 24 берез.

Хома В. Василь Подуфалий //Тернопіль. – 1991. - №2. – С.37. – (Ювіляри).

***

Грабовський О. [Некролог] //Бережанське віче. – 2000. – 27 трав.

[Некролог] //Тернопільська газета. – 2000. – 25 трав.

Пам’яті Василя Михайловича Подуфалого //Бережанське віче. – 2000. – 27 трав.

Пам’яті друга: Некролог //Свобода. – 2000. – 25 трав.

Пам’яті друга: Некролог //Вільне життя. – 2000.- 27 трав.

Радиш С. Прощай, наш друже! //Бережанське віче. – 2000. – 27 трав.

Смик Р. [Некролог] //Бережанське віче. – 2000. – 3 черв.

9 ТРАВНЯ

130 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ГНАТЮКА ВОЛОДИМИРА МИХАЙЛОВИЧА
(9.05.1871-6.10.1926) – УКРАЇНСЬКОГО
ФОЛЬКЛОРИСТА, ЕТНОГРАФА,
ЛІТЕРАТУРОЗНАВЦЯ, АКАДЕМІКА
АН УКРАЇНИ

Гнатюк Володимир Михайлович народився 9 травня 1871 року в селі Велеснів Монастириського району, в багатодітній селянській родині. У 1898 році закінчив Львівський університет. За рекомендацією М.С.Грушевського стає секретарем Наукового товариства імені Шевченка у Львові. Цю посаду В.М.Гнатюк обіймав до 1913р. З 1914 року – він голова Етнографічної комісії цього товариства. Був багаторічним редактором “Етнографічного збірника” НТШ, очолював “Українську видавничу спілку”. Одночасно працював редактором “Літературно-наукового вісника”, в якому опублікував близько 50 своїх наукових праць, понад 600 рецензій, оглядів, заміток.

1909 року В.М.Гнатюк обирається членом Російської Академії наук у Петербурзі, а згодом – членом Чехословацького етнографічного товариства у Празі.

У 1918 році заходами уряду УНР було засновано Всеукраїнську Академію наук і В.Гнатюка рекомендовано в перші академіки, але його обрали на кафедру народної словесності лише 1924 року.

Відомий мовознавець, літературознавець, учений-славіст, перекладач і видавець В.М.Гнатюк поклав початок систематизованому виданню фольклорних та етнографічних матеріалів, що увійшли у збірники “Галицько-руські анекдоти” (1898), “Коломийки” (1905-1907), “Гаївки” (1909), “Колядки і щедрівки” (1914), “Українські народні байки” (1916), “Знадоби до української демонології” (1904-1912), та інші.

Помер В.М.Гнатюк 6 жовтня 1926 року і похований на Личаківському кладовищі у Львові. На батьківщині В.Гнатюка в с.Велесневі 1969 року відкрито меморіальний музей, а 1971 року – споруджено пам’ятник.

ЛІТЕРАТУРА

Гнатюк В.М. Вибрані статті про народну творчість /Упоряд., вступ. ст. М.Т.Яценка. – К.: Наук. думка, 1966. – 247с.

Гнатюк В. Етнографічні матеріали з угорської Руси. – Нови Сад: Руске слово, 1985-1988.

Т.1.: Угорські духовні вірші. – 1985. – 271с.

Т.2.: Байки, легенди, історичні перекази, новелі, анекдоти – з Бачки: Нови Сад, 1986. – 355с.

Т.3.: Казки з Бачка. – Нови Сад, 1986. – 318с.

Т.4.: І. Західні угорсько-руські комітети.

П. Бач-Бодрогський комітат. – Нови Сад, 1986. – 284с.

Т.5. Розправи и статі о Руснацох Бачки, Сриму и Славонії. – Нови Сад, 1988. – 364с.

Гнатюк В. Українська народня словесність (В справі записів українського етнографічного матеріалу). – Відень, 1916. – 48с.

Гнатюк В.М. Українські народні пісні в записах Володимира Гнатюка /Упоряд. М.Яценко. – К.: Муз. Україна, 1971. – 323с.

***

Гнатюк В. В справі української літературної мови //Літературно-науковий вісник. – Львів, 1924. – Кн.5. – С.83-87.

Гнатюк В.М. Останки перед християнського релігійного світогляду наших предків //Українці: народні вірування, повір’я, демонологія. – К., 1991. – С.183-406.

Гнатюк В., Франко І. І ми в Європі: Протест Галицьких русинів проти мадярського тисячоліття //Форум: Культурологічний кварталник. – 1996. - №2. – С.22-27.

***

Гнатюк В. Невідомий лист Володимира Гнатюка //Нар. творчість та етнографія. – 1992. - №1. – С.24-25.

Листи Володимира Гнатюка до Івана Зілінського //Український календар. 1981. – Варшава, 1980. – С.90-92.

***

Кучер Р.В. Наукове товариство імені Т.Шевченка: Два ювілеї. – К.: Наук. думка, 1992. – 110с.

С.36-37: Про В.Гнатюка.

Яценко М.Т. Володимир Гнатюк: Життя і фольклористична діяльність. – К.: Наук. думка, 1964. – 288с.

***

Герета І. Володимир Гнатюк: сім етюдів про вченого та його 125-річчя //Тернопілля'96: Регіон. річник. – Тернопіль, 1996. – С.101-107.

Мушинка М. Володимир Гнатюк (9.05.1871-6.10.1916) //Український календар. 1981. – Варшава, 1980. – С.88-90.

Траф"як М. Роль Володимира Гнатюка в науковому і культурному житті слов'янського світу //Матеріали наукової конференції "Україна і світова наука". – Тернопіль, 1993. – С.32-35.

***

Демонологія очима Володимира Гнатюка //Русалка Дністрова. – 1998. - №2 (лют.).

Качкан В. Творець золотого фонду етнології //Посвіт. – 1995. - №2. – С.40-45.

Купчинський О. Науково-концептуальні засади народознавчих досліджень Володимира Гнатюка //Форум: Культурологічний кварталник. – 1996. - №2. – С.15-21.

Купчинський О. Українознавчі студії Володимира Гнатюка //Київська старовина. – 1999. - №2. – С.72-82.

Лехман Т. В.М.Гнатюк і його дослідження "Останки перед християнського релігійного світогляду наших предків" //Освітнянин. – 1997. - №3. – С.22-23.

Ліберний О. Він безмежно любив свій народ //Свобода. – 1996. – 25 трав.

Мельничук Б. "Посилаю трохи... пісень, коломийок...": Цікаві штрихи до життя двох уродж. Терноп. В.Гнатюка та І.Балука //Західна Україна. – 1996. – 4-10 трав.

Сокіл Б.М. Великий вчений Надзбруччя //Початкова школа. – 1996. - №5. – С.50-52.

Федас Й. З когорти титанів //Наш час. – 1996. – 13 верес.

Черемшинський О. Володимир Гнатюк – вчитель //Ленінський промінь. – 1988. – 1 верес.

Черемшинський О. Дослідник фольклору Закарпаття //Вісті Придністров'я. – 1996. – 31 трав.

Черемшинський О. Життя і наукова діяльність //Вісті Придністров'я. – 1996. – 8 трав.

Чорнописький М. Діяльність Володимира Гнатюка в контексті політичного пробудження України кінця ХІХ – початку ХХ ст. //Форум: Культурологічний кварталник. – 1996. - №2. – С.5-9.

***

Баб"як П.Г. Творчі взаємини Володимира Гнатюка з Іваном Франком //Укр. літературознавство. – 1966. – Вип.1. Іван Франко: Статті і матеріали. – С.57-63.

Романів О. Володимир Гнатюк і Наукове товариство ім. Шевченка //Форум: Культурологічний кварталник. – 1996. - №2. – С.10-12.

Черемшинський О. Листи до академіка: [Листування В.Гнатюка з О.Новаківським, М.Лисенком] //Вільне життя. – 1992. – 3 черв. – (Рядок з біографії краю).

Черемшинський О. Дружба і співпраця [В.Гнатюка і М.Грушевського] //Вісті Придністров'я. – 1996. – 13 верес.

Черемшинський О. Гнатюк і Заклинські //Русалка Дністрова. – 1997. - №9 (груд.).

Черемшинський О. Дружба і співпраця Володимира Гнатюка з Іваном Франком //Русалка Дністрова. – 1996. - №19 (жовт.).

***

Етнографічно-меморіальний музей Володимира Гнатюка у Велесневі. – Львів: Каменяр, 1971. – 93с.

***

Герета І. Пам'яті академіка В.Гнатюка: Перша міжнародна наукова конференція у Тернополі //Тернопіль. – 1992. - №3. – С.38-39.

Дністренко Я. Ученому-патріоту, присвячено //Вільне життя. – 1996. – 21 черв.

Пельц Д.І. До ювілею Володимира Гнатюка //Архіви України. – 1991. - №5-6. – С.85-86.

Черемшинський О. Доповнення Гнатюкіани //Вільне життя. – 1993. – 12 жовт.

***

Гнатюк Володимир Михайлович (9.05.1871-6.10.1926) – фольклорист та етнограф, академік АН УРСР //Історія Академії наук УРСР. – К., 1982. – С.672.

Гнатюк Володимир Михайлович (9.05.1871-6.10.1926) //УРЕ. – 2-е вид. – К., 1979. – Т.3. – С.69.

Гнатюк Володимир Михайлович (1871-1926) //Енциклопедія українознавства /Під ред. В.кубійовича. – Львів, 1993. – Т.1. – С.390.

Гнатюк Володимир Михайлович (9.05.1871-6.10.1926) //Баженів Л.В. Поділля в працях дослідників і краєзнавців XIX-XX ст: Історіографія. Бібліографія. Матеріали. – Кам'янець-Подольський, 1993. – С.167-168.

***

Володимир Гнатюк (1871-1991): Бібліогр. покажчик /Наукове товариство ім. Т.Шевченка у Львові. Комісія б-фії і книгознавства. Наук.-довідковий вид. Серія 1. Бібліографія. Т.3. – Львів: Вид-во НТШ, 1992. – 151с.

125 років від дня народження Гнатюка Володимира Михайловича (9.05.1871-6.10.1926) – українського фольклориста, етнографа, літературознавця, академіка АН України //Література до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини на 1996 рік": Бібліогр. список. – Тернопіль, 1995. – С.32-36.

12 ТРАВНЯ

350 РОКІВ БИТВИ КОЗАКІВ ПІД КУПЧИНЦЯМИ ТА ДЕНИСОВИМ (12.05.1651)

Однією з найяскравіших сторінок вписаних золотими літерами в історію України середини ХУП століття, була народно-визвольна війна українського народу під проводом видатного державного діяча й полководця Богдана Хмельницького в 1648-1654 роках. Вона підняла на боротьбу проти польсько-шляхетського гніту широкі маси поневоленого народу.

Як стверджують історичні джерела, місто Тернопіль під час Хмельниччини не відзначалося нічим особливим, але неподалік – під Збаражем і Зборовом – точилися великі і важкі битви. Бої між козаками і поляками відбувалися і поблизу Купчинців та Денисова, зокрема, біля річки Стрипи, яка була своєрідною фортифікацією зі своїм природним положенням. Однією із таких битв була битва 12 травня 1651 року.

Український гетьман задумав не допустити з'єднання військ Потоцького і Калиновського з королівським. Він послав Демка з полковниками Филоном Джалалієм і Семеном Савичем та 40 тисячами козаків, а сам пішов на Тернопіль з силою 80 тисяч козаків. Але М.Потоцький довідався від Молдавського господаря про похід Б.Хмельницького і 7 травня 1651 року вийшов з Кам'янця, щоб якнайшвидше з'єднатися з королівськими військами.

Його військо 9 травня перейшло містечко Пробіжну Чортківського повіту, а 10 травня переправилось з великими труднощами через ріку Серет біля Янова (село Теревовлянщини). Тут вони чекали на військо Б.Хмельницького, але те не з'явилося. Послані гетьманом полки

до Кам'янця не застали вже там польського війська, а тому Джалалій зупинився під Кам'янцем і здобував його. Демко з Савичем рушили швидко за Потоцьким і Калиновським. Вони наздогнали їх 12 травня біля Купчинців.

Тут і відбувся великий бій.

Йшов шмалкий дощ. Було досить холодно. Почалася страшна січа, лемент, крик, зойки. Натопт ревів у рукопашній січі, коні несамовито іржали, а котрі залишились без вершників, кидались то в одну, то в другу сторону, і трошили все під собою.

Ось така вона дорога ціна життя і волі, яка здобувалась нашим українським народом.

У цьому бою загинуло немало поляків, а ще більше козаків і їх спільників татар.

Після великого побоїща, на околиці двох невеликих сіл Купчинці і Денисів висипали козаки могилу, яка збереглася на денисівських полях і донині.

ЛІТЕРАТУРА

Савак Б. Бій козаків під Купчинцями та Денисовим. – Козова, 1991. – 4с.

Сім'я Г. Купчинці й Денисів – свідки Великої Січі //Рад. слово. – 1991. – 27 лип. – (З історії нашого краю).

Хома В. Ой у полі могила...: Запорізькі козаки в боях між Купчинцями і Денисовим //Вільне життя. – 1991. – 14 серп. – (Рядок з біографії краю).

12 ТРАВНЯ

65 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ МАРЧУКА ІВАНА СТЕПАНОВИЧА (12.05.1936) – МАЙСТРА ЖИВОПИСУ

Іван Степанович Марчук народився 12 травня 1936 року в селі Москалівка Лановецького району, у родині відомого на всю округу ткача. Після закінчення семирічної школи невгасима любов до малювання привела його до Львівського училища прикладного мистецтва ім.І.Труша на відділ декоративного розпису, де навчався у 1951-1956 роках. Після служби в армії продовжував навчання на відділі кераміки Львівського інституту прикладного мистецтва, який закінчив у 1965 році. З 1965 по 1968 рік працював у Київському науковому інституті надтвердих матеріалів, а згодом у Київському комбінаті монументально-декоративного мистецтва. З 1984 року на творчій роботі. Живе і працює в Києві.

До 1988 року творчість Івана Марчука не була визнана офіційно Спілкою художників, хоча він мав понад 15 експозицій у різних містах колишнього Радянського Союзу (перші виставки у 1979, 1980 роках у Москві). І лише у 1988 році його прийняли у члени Спілки художників України.

Приблизно з тисячі творів і близько двадцяти персональних виставок складається доробок художника. За останні роки з його мистецтвом ознайомилися глядачі Австралії, Канади, США.

Митець ділить свою творчість на п'ять періодів: "Голос моєї душі", "Цвітіння", "Пейзажі", "Портрет", "Абстрактні композиції". Твори кожного періоду відрізняються за стилем та малярською манерою. Замість звичайного мазка він винайшов спосіб нанесення на полотно найтонших цівок кольору, що створює дивовижне мереживо, завдяки якому добивається неймовірного світіння й мерехтіння кольору.

Творчість Івана Марчука викликає жвавий інтерес і шанування. 7 березня 1997р. йому було присуджено Державну премію України імені Т.Шевченка.

ЛІТЕРАТУРА

Марчук І.: "Вся моя творчість побудована на імпровізації" /Розм. зап. Х.Володюк//Русалка Дністрова. – 1994. - №12 (верес.).

Марчук І. "Живу в Києві, працюю у Нью-Йорку..." /Розм. зап. А.Михайленко //Русалка Дністрова. – 1997. - №6 (лип.).

Те ж: Аргументы и факты. – 1997. - №15. – С.23.

Марчук І.: “Світ – моя майстерня і моя палітра” /Публ. Л.Волги //Голос Лановеччини. – 1996. – 18 жовт.

Те ж: Урядовий кур’єр. – 1996. – 5 жовт.

Марчук І.: “Я сам пишу свою Библию” /Зап. А.Архангельский //Всеукраинские ведомости. – 1997. – 4 марта.

Марчук І. “Я вижив, бо дуже затятий” //Свобода. – 1997. – 15 лип.

Марчук І. “Я считаю, что женщину искать не нужно – она должна явиться, как являются мотивы моих картин...” //Факты. – 1999. – 24 ноябр.

***

Про присудження Державних премій України імені Т.Шевченка 1997 року: Указ Президента України від 7 березня 1997р. //Голос України. – 1997. – 12 берез.

Марчуку І.С. – художнику за цикл картин “Шевченкіана”, “Голос моєї душі”.

***

Абліцов В. “Мого місця ніхто не займе. Воно моє” /Розм. з художн. І.Марчуком //Голос України. – 1997. – 18 січ.

Андрущенко Т. Образотворча шевченкіана музею Тараса Шевченка: [Про І.Марчука] //Образотворче мистецтво. – 1999. - №3-4. – С.13.

Боднар І. Львів’яни вітають Івана Марчука: [Про виставку художн.] //Русалка Дністрова. – 1997. - №2 (січ.).

Божко С. Про батьківщину, про творчість і про себе //Робітнича газета. – 1997. – 20 берез., портр.

Було багато картин, квітів і гостей: І.Марчук став заслуженим художником України //Свобода. – 1996. – 24 верес.

Бушак С. Тернистий шлях Івана Марчука //Сучасність. – 2000. - №2. – С.119., іл.

Васильченко М. Світ його душі //Культура і життя. – 1997. – 26 лют.

Вербовий М. Екранна душа І.Марчука //Укр. слово. – 1998. – 31 груд.

Герета І. Голос душі //Джерело. – 1994. - №1. – С.154-160.

Герета І. Іван Марчук //Тернопіль: Художники Тернопільщини. – 1994. - №2-3. – С.16-18.

Доможирова Г. Іспанець Пікассо малював у Франції. Українець Марчук – у США //Тиждень. – 1996. – 22-28 листоп.

Золотарьова Е. Без Івана Марчука – не уявити сучасне українське мистецтво //Освіта України. – 1998. – 2 верес.

Голуб О. Іван Марчук – художник, який мандрує містами, думками і спогадами //Час. – 1996. – 18 жовт.

Іван Марчук – гідний Шевченківської премії //Свобода. – 1997. – 1 лют.

Іван Марчук – Шевченківський лауреат //Ровесник. – 1997. – 21 лют.

Ильченко О. Счастье быть настоящим или Нить творчества Ивана Марчука //Всеукраинские ведомости. – 1996. – 14 мая.

Ламонова О. Виставка Івана Марчука //Культура і життя. – 1998. – 2 груд.

Литвин М. Лінія Івана Марчука //Наш час. – 1994. – 21 жовт.

Ляпін О. Пророцтва геніального майстра (нейтронному потоку в серці саркофага 4-го блоку ЧАЕС присвячується) //Україна молода. – 1996. – 2 жовт.

Матвеев В. “Це моє новітнє Євангеліє...”: “Шевченкіана” українського художника І.Марчука //Відродження. – 1998. - №1. – С.16.

Мищенко Г. Дуалізм Івана Марчука: [Творчий портрет] //Образотворче мистецтво. – 1997. - №2. – С.43-44.

Нарешті й Іван Марчук заслужений художник України //Русалка Дністрова. – 1996. - №18 (жовт.).

Народный художник стал заслуженным //Всеукраинские ведомости. – 1996. – 19 сент.

Петрусьова Н. Місячні дзвони Івана Марчука //Голос України. – 1995. – 3 черв.

Прохасько С. Півтори години з Іваном Марчуком //Тернопіль вечірній. – 1997. – 14 черв.

Собуцька В. Цьогорічний лауреат – шевченківець Іван Марчук //Тернопілля'97: Регіон. річник. – Тернопіль, 1997. – С.427-430.

Стадниченко В. Євангеліє, від Марчука //Демократична Україна. – 1997. – 25 квіт.

Туревич Л. Геній “пльонтанізму” //Селянська доля. – 1996. – 1 черв. – (Ювілей).

Туревич Л. Нев'янучий талант Івана Марчука: Штрихи до портрета //Голос Лановеччини. – 1996. – 24 трав.

У третє тисячоліття з Марчуком //День. – 1996. - №60. – С.6., фото.

Чирва А. Сотвори собі в'язницю //Урядовий кур'єр. – 2000. – 22 лип.

Шлапак Ю. Марчук у домі Кавалеридзе //Демократична Україна. – 2000. – 31 берез.

Шудря М. Голос його душі // Демократична Україна. – 1999. – 5 січ.

Ще раз про малярство Івана Марчука //Тернопіль вечірній. – 1996. – 3 лип., фото.

Яцишин З. Голос душі //Свобода. – 1996. – 14 трав. – (З Тернопілля родом).

19 ТРАВНЯ

65 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ЧЕРЕМШИНСЬКОГО ОСТАПА СТЕПАНОВИЧА (19.05.1936) – КРАЄЗНАВЦЯ, ЕТНОГРАФА, ПОЧЕСНОГО ЧЛЕНА ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА “ПРОСВІТА” ІМ. Т.Г.ШЕВЧЕНКА

Черемшинський Остап (Євстахій) Степанович народився 19 травня 1936 року в Слобідці Долішній Монастирського району. Закінчив у 1962 році Тульчинське культосвітнє училище, а у 1976 році – Київський інститут культури.

Український краєзнавець, етнограф, почесний член Всеукраїнського товариства “Просвіта”. Лауреат обласної премії ім.В.Гнатюка, заслужений працівник культури України, Почесний член Всеукраїнської Спілки краєзнавців, член НТШ у Львові.

У 1961-1968р.р. з ініціативи і за участю О.Черемшинського було створено Велеснівський етнографічно-меморіальний музей В.Гнатюка. З часу відкриття музею, 31 травня 1969 року, він є незмінним його завідувачем.

Фундатор встановлення пам'ятників ученому в с.Велеснів (23 травня 1971), на його могилі у Львові.

О.Черемшинський є автором понад тисячі публікацій про В.Гнатюка, його музей, з історії Велеснева, краю.

У 1992 році у с.Устя-Зелене Монастирського району з ініціативи О.Черемшинського було відкрито художньо-меморіальний музей Ю.Панькевича, а в с.Фільварки того ж району – літературно-меморіальний музей О.Кисілевської.

Засновник Велеснівських сільських історико-краєзнавчого музею і картинної галереї (1997).

ЛІТЕРАТУРА

Герета І.П., Черемшинський О.С. Етнографічно-меморіальний музей Володимира Гнатюка у Велесневі: Нарис-путівник /Худож. С.І.Іванов. – 3-тє вид., доп. – Львів: Каменяр, 1991. – 95с.: іл., 4 арк. іл.

Герета І., Черемшинський О. Етнографічно-меморіальний музей Володимира Гнатюка у Велесневі: Нарис-путівник. – Львів: Каменяр, 1971. – 95с., іл.

***

Черемшинський О. Академік про академіка: [І.Крип'якевич про В.Гнатюка] //Русалка Дністрова. – 1996. - №13 (лип.).

Черемшинський О. Володимир Гнатюк і Агатангел Кримський //Вільне життя. – 1991. – 4 черв.

Черемшинський О. Героїня-землячка Анелія Кживонь: До 65-річчя з дня народження //Ленінський промінь. – 1990. – 14 лип.

Черемшинський О. Доповнення Гнатюкіани //Вільне життя. – 1993. – 12 жовт.

Черемшинський О. Дружба велетів: [Богдана Лепкого і Володимира Гнатюка] //Русалка Дністрова. – 1993. - №17 (верес.). – С.11.

Черемшинський О. Дружба і співпраця земляків: [Ю.Панькевича і В.Гнатюка] //Русалка Дністрова. – 1998. - №15-16 (верес.). – С.17-18.

Черемшинський О. Дружба і співпраця Володимира Гнатюка з Іваном Франком //Русалка Дністрова. – 1996. - №19 (жовт.).

Черемшинський О. Монастирищина – їх батьківщина: Нові імена на літературній карті краю //Вісті Придністров'я. – 1997. – 25 квіт.

Черемшинський О. Коропець у житті В.Гнатюка: З нагоди 575-річчя першої історичної загадки про селище //Вісті Придністров'я. – 1996. – 6 верес.

Черемшинський О. Пісні Гнатюкового краю: [до виходу в світ книги “Народні пісні з Гнатюкового Велеснева”] //Вільне життя. – 1994. – 20 жовт.

Черемшинський О. Слово про ювілярку: [О.Кисілевську] //Вісті Придністров'я. – 1994. – 22 берез.

Черемшинський О. Співпраця фольклористів-земляків: До 120-річчя від дня народження Осипа Роздольського //Вісті Придністров'я. – 1992. – 11 верес.

Черемшинський О. Сто років “Етнографічним матеріалам з Угорської Русі” //Тернопілля’97: Регіон. річник. – Тернопіль, 1997. – С.384-385.

Черемшинський О. Сторінки історії краю: [Монастирищина] //Ленінський промінь. – 1989. – 2 листоп.

Черемшинський О. Так було 35 років тому: Перше вшанування великого земляка [В.Гнатюка] //Русалка Дністрова. – 1998. – 21-22 листоп.

Черемшинський О. Щоб знали корені свої: Музеєві академіка В.Гнатюка – 25 //Вільне життя. – 1993. – 21 верес. – (Рядок з біографії краю).

***

Вручено почесні відзнаки: [Є.С.Черемшинському – зав. меморіально-етнограф. музеєм В.Гнатюка] //Свобода. – 1996. – 8 жовт., фото.

Остап Черемшинський: Вітання з нагоди присвоєння звання заслуженого працівника культури України //Тернопілля’96: Регіон. річник. – Тернопіль, 1996. – С.577.

Черемшинський Остап (Євстахій) Степанович (19.05.1936) //Тернопілля’97: Регіон. річник. – Тернопіль, 1997. – С.710.

25 ТРАВНЯ

110 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ БЕНЦАЛЯ МИКОЛИ ГНАТОВИЧА (25.05.1891-9.09.1938) – АКТОРА І РЕЖИСЕРА

Видатний драматичний артист, співак оперети, режисер театру Микола Бенцаль народився 24 травня 1891 року в с.Курівцях Зборівського району, у селянській родині.

Закінчив чотири класи місцевої школи. На четвертому році навчання хлопець виявив нахил до співу, що спонукало батька віддати сина на науку до дядя П.Гуменюка, який був здібним музикантом і регентом хору, ставив аматорські вистави, у яких активну участь брав М.Бенцаль. Коли ж хлопець побачив у Тернополі вистави театру товариства “Руська бесіда”, він вирішив стати артистом. І в 1910 році, коли керівник театру “Руська бесіда” Й.Стадник, набирає молоде поповнення, М.Бенцаль стає артистом цього театру.

Спочатку Бенцаль був хористом, виходив у масовках, згодом зіграв невеликі ролі слуги весільного старости, судового чиновника, співав в оперетах “Циганський барон” та “Циганське кохання”.

Як драматичний актор Бенцаль остаточно сформувався і значно виріс на сцені “Тернопільських театральних вечорів”, заснованих Л.Курбасом.

На сцені “Театральних вечорів” М.Бенцаль зіграв близько 25 ролей різного плану: ліричних коханців Гриця (“Ой, не ходи, Грицю”) і Степана (“Невільник”), парубка доброго серця Івана Непокритого (“Дай серцю волю”), характерні поважні типи – хитруна Возного (“Наталка Полтавка”) і діда Миколу (“Наймичка”) та інших.

Дальший шлях митця пов’язаний із заснуванням ним нових театральних колективів або його акторської і режисерської праці в трупах інших антрепренерів. 1918-1919 – очолював Український театр у Тернополі; 1919-1920 – працює у “Новому Львівському театрі”; 1926-1929 – в Українському театрі Й.Стадника; був актором і режисером пересувних труп у Західній Україні.

М.Бенцаль займав друге місце комедійного актора на західноукраїнській сцені після І.Рубчака.

7 вересня 1938 року на гастролях у Коломиї під час вистави “Маруся Богуславка” (грав Софрона) Бенцаль захворів на серце, а 9 вересня він пішов з життя.

На могилі М.Бенцалю встановлено пам’ятник роботи скульптора С.Литвиненка.

ЛІТЕРАТУРА

Бенцаль М. У в’язниці і на сцені: Спогади про Терноп. театр, вечори /Подав до друку П.Медведик //Тернопіль. – 1991. - №2. – С.58-59, іл.

***

Присвоєно імена: Постановою Кабінету Міністрів на пропозицію Терноп. облдержадміністрації підтриманої Міністерством освіти присвоєно імена //Вільне життя. – 1997. – 25 листоп.

Видатного укр. актора і реж.
М.Бенцалю Курівецької ЗОШ I-II ст.
Зборів. р-ну і надалі іменувати її
Курівецька ЗОШ I-II ст. ім. М.Бенцалю

***

Давидова І. Ярослав Геляс. – К.: Мистецтво, 1986. – 158с.

С.7.: Про М.Бенцалю.

Климовський Я. Микола Бенцаль //Альманах Укр. народного Союзу на рік 1992. Річник. – Джерзі Ситі; Нью-Йорк, 1981. – С.151-155.

Кривицька Л. Повість про моє життя: Спогади артиста. – К.: Держмузвидав, 1958. – 101с., іл.

С.40-46; 53; 59; 65:

Про М.Бенцалю.

Медведик П. Тернопільські театральні вечори //Наукові записки: Зб. /Терноп. краєзнав. музей. – Тернопіль, 1993. – С.124-141.

Остап’юк Б. Микола Бенцаль //Шляхами Золотого Поділля: Тернопільщина і Скалатщина. – Нью-Йорк, Торонто, 1983. – Т.3. – С.640-642.

Ревуцький В. В орбіті світового театру. – К.; Харків; Нью-Йорк: Вид-во М.П.Коць, 1995. – 243с., іл.

Про М.Бенцалю див.:

Покажчик імен – С.227.

Рудницький М. В Наймах у Мельпомени: Спогади. – К.: Мистецтво, 1963. – 343с.

С.255-291: Про М.Бенцалю.

Танюк Л. Марьян Крушельницький. – М.: Искусство, 1974. – 223с., ил., портр.

С.32-33; 39: Про М.Бенцалю.

Український драматичний театр: Нариси історії. В 2-х т. Т.1. Дожовтневий період /Під ред. М.Рильського. – К.: Наук. думка, 1967. – 519с., іл.

С.427; 432; 433: Про М.Бенцалю.

***

Василів П. Пам’яті великого актора //Відродження. – 1991. – 1 черв.

Матвій З. “Артист з божої ласки...” //Прапор волі. – 1990. – 12 жовт.

Медведик П. Микола Бенцаль: Видатний драматичний артист, співак оперети, режисер і діяч західноукраїнського театру //Свобода. – 1991. – 29 жовт.

Медведик П. Микола Бенцаль //Вільне життя. – 1960. – 3 квіт., іл.

***

Бенцаль М.Г. (24.05.1891-9.09.1938) – укр. актор і режисер //УРЕ. – 2-е вид. – К., 1977. – Т.1. – С.401.

Бенцаль Микола Гнатович //Мистецтво України: Енциклопедія. – К., 1995. – С.177.

Бенцаль Микола Гнатович (24.05.1891-9.09.1938) – укр. актор і режисер //Митці України: Енцикл. довідник. – К., 1992. – С.58.

Бенцаль Микола - актор і режисер //Енциклопедія українознавства /Під ред. . – Львів, В.Кубійовича. - 1993. – Т.1. – С.112.

Бенцаль Микола Гнатович //Медведик П. Літературно-мистецька та наукова Зборівщина: Словник біогр. визначних людей. – Тернопіль, 1998. – С.81-83.

8 ЧЕРВНЯ

55 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

АЛИЧА-МОКРІЯ СТЕПАНА ЙОСИПОВИЧА

(8.06.1946-13.10.1984) – УКРАЇНСЬКОГО ПОЕТА

Степан Мокрій (Алич – літературний псевдонім) – народився 8 червня 1946 року в с.Серединки Тернопільського району.

Рано залишився сиротою.

Волею нещасного випадку десятирічний хлопчина зазнає смертельної травми і на все життя залишається паралізованим.

Були довгі, виснажливі операції, що врятували життя, та не змогли поставити на ноги, було вперте прагнення вчитися, були переїзди з лікарні в лікарню, з одного будинку інвалідів в інший...

Добрі люди у Бережанському санаторії допомогли закінчити середню школу. Писав фантастичні оповідання, вірші, хотів стати письменником, жити для світу, усвідомлювати, що житимуть його думки “у безцінній скарбниці народу”.

Після Бережан сімнадцятирічного Степана переводять у Підгаєцький будинок інвалідів.

В Підгайцях з’явилися на сторінках районної газети його перші публікації.

Вірші підгаєцького періоду творчості розкривають нам таку любов поета до життя, звучать так сонцеструнно і яскраво-барвно, аж не віриться, що той чарівний світ вимальовувала його незбагненна уява, бо ж бачив лише мізерні крихти його із вікна будинку інвалідів.

У 1976 році Степана Мокрія переводять в будинок перестарілих і інвалідів в с.Петриків, що неподалік Тернополя. Тут і закінчився його життєвий шлях 13 жовтня 1984 року.

Збірка його поезій “Сяйво благословенне” вийшла у світ у 1988 році.

ЛІТЕРАТУРА

Алич-Мокрій С. Сяйво благословенне. Маловик Т. Ягода сонця: Поезії /Передм.: Б.Демків. Вірність рідному слову. – К.: Рад. письменник, 1988. – 142с., портр.

***

Алич-Мокрій С. Журавлі з Тернового поля: Батькові моєму присвячую: [Вірш] //Тернопіль. – 1994. - №5-6. – С.90.

Алич С. Зорепад: [Вірш] //Вільне життя. – 1981. – 27 груд.

Алич-Мокрій С. Зрілість; Рояль; Межа; Молитва Івана Вишенського: [Вірші] //Тернопіль: Тернопільщина літературна. Дод.№2. – 1991. — С.83.

Алич С. Питало дитинство: [Вірш] //Вільне життя. – 1980. – 28 верес.

Алич С. Рідна земле даль мою вітаю!; “Я щиро вдячний тобі, сонце”; Журавлі: [Поезії] //Вітрила. – 1975. – С.6-7.

Алич С. Розмова з зорями: [Вірш] //Ровесник. – 1981. – 20 черв.

Алич С. У шерензі вічності; Пам'ятник; Синьокруги: [Вірші] //Пісня і праця. – Львів, 1978. – С.7-8.

Мокрій-Алич С. Щастя: [Вірші] //Україна. – 1993. - №33. – С.11.

***

Гевко Я. “На світ крізь райдугу дивлюсь...” //Тернопілля’96: Регіон. річник. – Тернопіль, 1997. – С.479-482.

Гевко Я. Слово про друга //Вільне життя. – 1996. – 7 черв. – (Незабутні імена).

Герман О. “Стежки, які лиш мужність знає...”: Про творчість С.Алича-Мокрія //Вільне життя. – 1988. – 4 жовт.

Демків Б. Вірші Степана Алича //Вільне життя. – 1977. – 27 берез.

Демків Б. Поети, народжуються раптово, як зорі, і, як зорі, раптово згасають //Тернопіль вечірній. – 1996. – 8 черв.

Дем’янова І. Прозвону стрілою голубою... //Подільське слово. – 1996. – 8 черв.

25 ЧЕРВНЯ

105 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ДЕРКАЧ МАРІЇ ДЕМ’ЯНІВНИ (25.06.1896-14.04.1972) – ЛІТЕРАТУРОЗНАВЦЯ

Деркач Марія Дем’янівна народилася 25 червня 1896 року в сім’ї народного вчителя у містечку Струсові Тереховлянського району.

Після закінчення Перемиської гімназії М.Деркач вчилася на філософському факультеті Празького університету, який закінчила 1926 року. В цьому ж році захистила у Карловому університеті Праги дисертацію, отримавши ступінь доктора філософії.

Безліч матеріалів і статей опублікувала М.Деркач в галузі Лесезнавства. У 1930-ті роки вона опублікувала багато розвідок з життя Лесі Українки та її родини. Через її одержиму працю були підготовлені до друку багато невідомих і маловідомих творів Лесі Українки. В роки воєнного лихоліття Марія Дем’янівна зберегла архіви Івана Франка, врятувала від вивезення за кордон архівну спадщину Лесі Українки.

Марія Деркач – авторка ряду публікацій про І.Франка, М.Павлика, О.Кобилянську.

Брала діяльну участь у підготовці до друку двадцятитомника І.Франка і п’ятитомного видання творів Лесі Українки. Водночас вона була ініціатором і головним співавтором трьох томів надзвичайно цінного збірника “Леся Українка. Публікації. Статті. Матеріали”. Допомогала своєму чоловікові М.П.Деркачу створити “Короткий словник синонімів української мови”.

Померла М.Д.Деркач 14 квітня 1972 року у Львові.

ЛІТЕРАТУРА

Листи Марії Деркач до Івана Денисюка //Дзвін. – 1998. - №3. – С.131-134.

Лист М.Деркач до К.Студинського [1930р.]; Лист М.Деркач до К.Студинського від 17.V.1941р. //У півстолітніх змаганнях: Вибрані листи до Кирила Студинського (1891-1941) /Упоряд. О.Гайова, У.Єдлінська, Г.Сварик. – К.: Наук. думка, 1993. – С.607, 623.

Листи Ольги Косач-Кривинюк до Марії Деркач /Публ. і вступ. ст. “Подвиг сестри Лесі Українки” (С.105-107) М.Вальо //Дзвін. – 1995. - №5. – С.105-121.; іл.

***

Бучик М. Марія Деркач: Її боліли Лесині рани... //Тернопілля’96: Регіон. річник. – Тернопіль, 1996. – С.130.

Те ж: Свобода. – 1996. – 29 черв.

Денисюк І. Жриця доброти //Дзвін. – 1998. - №3. – С.127-130.

Деркач Марія (25.06.1896-14.04.1972) – вчена-літературознавець, кандидат філологічних наук (1952) //Тереховлянщина: Іст.-краєзнав. та літ.-мистец. журнал. – Львів; Тереховля, 1999. – Вип.1. – С.92.

Марія Деркач //Дивослово. – 1996. - №9. – С.24.

Ониськів М. Марія Деркач //Тернопіль: Тернопільщина літературна. Дод. №4. – Тернопіль, 1992. – Вип.2. – Ч.2. – С.19.

Хома В. Дослідниця рукописів Каменяра //Трудова слава. – 1986. – 6 верес.

***

Деркач Марія Дем'янівна (25.06.1896-14.04.1972) //УРЕ. – 2-е вид. – К., 1970. – Т.3. – С.313.

Деркач Марія Дем'янівна (25.06.1896-14.04.1972) //УЛЕ. – К., 1990. – Т.2. – С.38.

Деркач Марія – літературознавець //Енциклопедія українознавства /Пі. Ред. В.Кубійовича. – Львів, 1993. – Т.2. – С.503.

***

Вальо М. Марія Деркач 1896-1972: Бібліогр. покажчик. Спогади. Розвідки. Листи. – Львів, 1999. – 252с., фото.

28 ЧЕРВНЯ

150 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ПІДВИСОЦЬКОГО КОСТЯ ОСИПОВИЧА (28.06.1851-12.06.1904) – УКРАЇНСЬКОГО АКТОРА, РЕЖИСЕРА І ДРАМАТУРГА

Актор, режисер, драматург Кость Осипович Підвисоцький народився 28 червня 1851 року в с.Коржова Монастириського району.

24-х річним хлопцем залишив рідний Опільський край і пішов у світ шукати свою щасливу долю, мріючи про чесне і сумлінне служіння рідній Україні та народу. Вир життя заніс його до Львова. Він виступає в українсько-польській трупі Омеляна Бачинського. Пізніше працює актором і режисером українського Театру товариства “Руська бесіда” у Львові.

Особливо плідною школою для розвитку його таланту була праця в трупах великих корифеїв українського театру М.Кропивницького та М.Старицького. В 1889-1892 роках Кость Підвисоцький стає провідним актором цих труп, гастролює по містах Наддніпрянської України, а також і Росії.

В 1892 році Підвисоцький очолив режисуру в театрі “Руська бесіда”, ставить “Безталанну”, “Бурлаку”, “Хазяїна” І.Карпенка-Карого”, “Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці”, “Невольника”, “За двома зайцями”, “Глитай, або ж Павук” М.Кропивницького, “Світова річ” О.Пчілки.

Майстерно ставить також і музичні вистави – опери “Запорожець за Дунаєм” С.Гулака-Артемовського, “Катерина” Т.Шевченка – М.Аркаса, комічну оперету “Чорноморці” Старицького – Лисенка. У тих же виставах Кость Осипович виконує і ролі.

Найкраще зіграні ролі Костем Осиповичем – Микола Задорожний (“Украдене щастя” І.Франка), Бичок (“Глитай, або ж Павук” М.Кропивницького), Іван (“Безталанна” І.Карпенка-Карого), Осип – (“Ревізор” М.Гоголя).

К.Підвисоцький – автор комедії “Підшиванець” (1883), драматичних переробок п’єс Ю.Коженювського “Карпатські верховинці” під назвою “Помста гуцула” (1892), В.Вольського “Галька” під назвою “Галька, або Шляхетські любові” (1899) з музикою С.Монюшка.

Помер Кость Підвисоцький 12 червня 1904 року в селі Медуза Галицького району на Івано-Франківщині.

ЛІТЕРАТУРА

Марко Лукич Кропивницький: Зб. статей, спогадів і матеріалів. – К.: Мистецтво, 1955. – 532с.

С.144-169: Про К.Підвисоцького.

Медведик П. Катерина Рубчакова. – К.: Мистецтво, 1989. – 107с.

С.5, 7, 10, 19, 25-26:
Про К.Підвисоцького.

Український драматичний театр: Нариси історії в 2-х т. Т.1. Дожовтневий період /Під ред. М.Рильського. – К.: Наук. думка, 1967. – 519с., іл.

С.210; 272; 300; 310; 317; 326;
398; 410-418; 433; 482; 485:

Про К.Підвисоцького.

Франко І. Про театр і драматургію. – К.: Вид-во АН УРСР, 1957. – 240с.

С.61; 65; 68; 114; 127; 194; 213-218:

Про К.Підвисоцького.

Чарнецький С. Вибране. – Львів: Кн.-журн. вид-во, 1959. – 200с.

С.134; 136; 140; 141; 142-143;
172-174: Про К.Підвисоцького.

***

Лісничук М. “...Це був великий талант” //Вільне життя. – 1991. – 28 черв.

Медведик П. В чертозі Мельпомени: [Творчі зв'язки І.Франка з К.Підвисоцьким та С.Яновичем] //Вільне життя. – 1976. – 24 серп.

Черемшинський О. Митець із Коржови //Вісті Придністров'я. – 1992. – 21 лип.

***

Підвисоцький Кость Осипович (28.06.1851-12.06.1904) – український актор, режисер і драматург //УРЕ. – 2-е вид. – К., 1982. – Т.8. – С.351.

Пилипчук Р. Подвысоцкий Кость Осипович //Театральная энциклопедия. – М., 1965. – Т.4. – С.390.

Підвисоцький Кость (1851-1904) //Мистецтво України: Біогр. довідник /За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.475.

Підвисоцький Кость Осипович (28.06.1851-12.06.1904) – український актор, режисер і драматург //Митці України: Енцикл. довідник. – К., 1992. – С.460.

Підвисоцький Кость (1856-1904) //Енциклопедія українознавства /Під ред. В.Кубійовича. – Львів, 1996. – Т.6. – С.2076.

29 ЧЕРВНЯ

125 РОКІВ ВІД ДНЯ ЗАСНУВАННЯ ФІЛІЇ “ПРОСВІТИ” В ТЕРНОПОЛІ (1876)

29 червня 1876 року відбулися установчі збори членів філії товариства “Просвіти” в Тернополі. В її заснуванні велику роль відіграв учитель Тернопільської учительської семінарії Олександр Барвінський. Йому допомагали в створенні філії о. Северин Навроцький – катехист учительської семінарії, Петро Левицький – професор польської гімназії, Кость Горбаль – заступник учителя української мови цієї гімназії, адвокат В.Лучаківський та судовий ад'ютант Лев Шехович. Першим головою філії обрали адвоката Володимира Лучаківського, тодішнього мера міста, а секретарем – Олександра Барвінського, на плечі якого лягла основна робота у товаристві. Обсяг роботи був чималим, бо до філії, крім Тернопільського повіту, входили Збаразький, Терехівський, Скалатський, Гусятинський і Чортківський повіти.

Товариство “Просвіта” мало на Тернопільщині сильні позиції. Найбільший відсоток дорослого населення, охопленого членством в “Просвіті”, був у Тернопільському, Збаразькому і Скалатському повітах. Тернопільська філія товариства не мала собі рівних щодо освітньо-культурної діяльності, зокрема серед селян.

Після Першої світової війни широкого розмаху набрало будівництво власних домів для читалень “Просвіти”. До початку Другої світової війни майже в кожному селі Тернопільщини збудували читальні “Просвіти”, що відігравали значну роль у культурно-просвітницькому житті. При кожній читальні була бібліотека з виданнями “Просвіти”, з українською класичною літературою.

Польські окупаційні власті до діяльності читалень “Просвіти” ставилися вороже. А під час пацифікації у 1930 році по-варварськи знищували читальні “Просвіти”, меблі, інвентар,

книги, одяг для вистав, музичні інструменти, декорації, портрети і пам'ятники Т.Шевченку, І.Франку, М.Шашкевичу.

Восени 1939 року, після приходу червоних військ у Галичину, товариство “Просвіта” було заборонено і ліквідоване як ворожа націоналістична організація.

28 листопада 1988 року в Тернополі було створено Товариство української мови ім. Т.Шевченка. згодом до його назви додано слово “Просвіта”. А 12 жовтня 1991 року на третій позачерговій конференції в Києві товариство було реорганізовано у Всеукраїнське товариство “Просвіта” ім. Т.Г.Шевченка.

Нині оновлена “Просвіта” – наймасовіша культурно-просвітницька організація України.

ЛІТЕРАТУРА

Герман О. Діяльність “Просвіти” на Поділлі між двома світовими війнами (1914-1939р.р.) //Тернопілля’95: Регіон. річник. – Тернопіль, 1995. – С.60-69.

Головин Б. Сторінки історії тернопільської “Просвіти” //”Просвіта” в Денисові: Матеріали виступів на святковій академії. – Тернопіль; Козова; Денисів, 1995. – С.3-9.

“Просвіта”: Історія та сучасність: “Просвіта” Тернопільщини: етапи утвердження. – К., 1998. – С.270-288.

***

Велике і благодатне поле “діяльності”: [т-ва “Просвіта”] //Русалка Дністрова. – 1996. - №13 (лип.).

Головин Б. Одна з перших в Україні //Вільне життя. – 1996. – 22 черв. – (Тернопільській “Просвіті” – 120).

День за днем: З літопису “Просвіти” //Русалка Дністрова. – 1995. - №10 (трав.).

До 120-річчя Тернопільської “Просвіти” //Русалка Дністрова. – 1996. - №13 (лип.).

Моліцька Г. Потрібна і сьогодні //Вільне життя. – 1998. – 5 груд.

Тадейчук Є. Ювілей “Просвіти” //Вільне життя. – 1996. – 2 лип.

Чубата Д. Тернопільська “Просвіта” //Вільне життя. – 1998. – 10 листоп.

***

“Просвіта”: [на Тернопільщині] //Енциклопедія українознавства /Під ред. В.Кубійовича. – Львів, 1996. – Т.6. – С.2368.

***

І проросло зерно: Бібліографічний список /Терноп. держ. обл. універс. наук. бібліотека. Відділ краєзнав. літ. та бібліогр. – Тернопіль, 1996. – 18с.

Література до знаменних і пам'ятних дат Тернопільщини на 1996 рік: Бібліогр. список /Упоряд. Н.К.Іванко. – Тернопіль, 1995. – С.43-46.

5 ЛИПНЯ

60 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ЗАСТАВЕЦЬКОГО БОГДАНА ІВАНОВИЧА (5.07.1941-30.09.2000) – КАНДИДАТА ГЕОГРАФІЧНИХ НАУК, ДОЦЕНТА

Народився Б.І.Заставецький 5 липня 1941 року в селі Литвинів Підгаєцького району в селянській сім'ї. Після закінчення семирічки і праці в колгоспі в 1960р. поступив на географічний факультет Львівського державного університету ім. І.Франка.

Після закінчення навчання учителював у Козівському районі в селі Купчинці.

Одночасно з педагогічною роботою Б.І.Заставецький займався науковими студіями. Заочно закінчив аспірантуру при Київському державному університеті ім. Т.Шевченка.

Від грудня 1983 року доля Б.І.Заставецького пов'язана з тернопільським педагогічним інститутом. Тут він пройшов шлях від асистента кафедри географії до доцента, читав ряд дисциплін на різних факультетах.

В особистому доробку Б.І.Заставецького понад 150 наукових праць, що охоплюють питання розселення, демо- та етнографії, історії, географії населення України. Він співавтор

численних навчальних посібників для вузів і шкіл країни, довідкових статей у “Географічній енциклопедії України”.

Очолити в 1990р. Тернопільський відділ Українського географічного товариства, він усіма силами сприяв його активній роботі. У 1992р. Б.І.Заставецький заснував на новоствореному географічному факультеті кафедру географії України – на той час першу серед вітчизняних педагогічних вузів, завідувачем якої був до останніх днів.

Серед ініційованих і організованих ним справ можна назвати: щорічне видання збірників матеріалів звітних наукових конференцій викладачів і студентів факультету в 1990-1994 р.р., регіональні науково-практичні конференції (1990, 1991 р.р.), Всеукраїнська наукова конференція “Історія української географії та картографії” (1995 р.), всеукраїнський і міжнародний семінари з питань змісту та методичного забезпечення географічних українознавчих дисциплін (1997 р.) і теорії та практики регіонального географічного краєзнавства (1999 р.), запровадження вивчення курсів “Етнічна Карпато-Подільського регіону” студентами факультету і слухачами магістратури.

Лебединою піснею Б.І.Заставецького стала організація видання в Тернополі всеукраїнського науково-теоретичного часопису “Історія української географії”.

30 вересня 2000 року Б.І.Заставецький помер.

ЛІТЕРАТУРА

Заставецька О.І., заставецький Б.І., Дітчук І.Л., Ткач Д.В. Географія Закарпатської області: Навч. посібник. – Тернопіль: Підручники і посібники, 1996. – 96с.

Заставецька О.В., Заставецький Б.І., Ткач Д.В. Географія Тернопільської області: Навч. посібн. – Тернопіль: підручники і посібники, 1998. – 91с.

Заставецька О.В., Заставецький Б.І., Дітчук І.Л. Географія Хмельницької області: Навч. посібн. – Тернопіль, 1995. – 96с.

***

Заставецький Б. Динаміка людності та національного складу населення міських поселень Тернопільщини (1939-1989 р.р.) //Джерело: Наук.-краєзнав. часопис Тернопілля. – Тернопіль, 1994. – С.7-13.

Те ж: Січ. – 1995. - №24.

Заставецький Б. Основні напрями географічних досліджень населення, трудових ресурсів та поселень Тернопільської області (1939-1990 р.р.) //Наукові записки: Зб. – Тернопіль, 1993. – С.171-181.

Заставецький Б. Про вклад Володимира Кубійовича в розвиток етнічної географії України //Матеріали третьої звітної наукової конференції викладачів та студентів географічного факультету за 1992 рік. – Тернопіль, 1993. – С.38-41.

Заставецький Б. Сучасна географія населення та населених пунктів Борщівщини //Літопис Борщівщини: Іст.-краєзнав. зб. – Борщів, 1993. – Вип. 4. – С.45-51.

Заставецький Б. Сучасна демографічна ситуація в Тернопільській області /Наукові записки /Терноп. обл. краєзнав. музей. – Тернопіль, 1997. – Кн. 2. – Ч.П. – С.264-275.

Заставецький Б. Сучасна демографічна ситуація в сільській місцевості Тернопільської області /Матеріали четвертої звітної наукової конференції викладачів та студентів географ. факультету за 1993 р. – Тернопіль, 1994. – С.38-41.

***

Пам’яті Богдана Заставецького //Краєзнавство, географія, туризм. – 2000. - №45 (груд.).

10 ЛИПНЯ

65 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ПИЛИПЧУКА РОСТИСЛАВА ЯРОСЛАВОВИЧА
(10.07.1936) – УКРАЇНСЬКОГО
ТЕАТРОЗНАВЦЯ І ЛІТЕРАТУРОЗНАВЦЯ,
ЗАСЛУЖЕНОГО ДІЯЧА МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ,
КАНДИДАТА МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА

Пилипчук Ростислав Ярославович народився 10 липня 1936 року в селі Оришківцях Гусятинського району. 1950 року закінчив Оришківську семирічку, 1953-го – Копичинську середню школу. Після закінчення українського відділення філологічного факультету Чернівецького університету, у 1958 році, працював учителем української мови та літератури в середній школі робітничої молоді №3 в Чернівцях. Ще будучи студентом, дебютував, у 1956 році, як театральний і літературний критик, друкувався у чернівецькій газеті “Радянська Буковина”.

1960 року вступив до аспірантури зі спеціальності “театральне мистецтво” при Інституті мистецтвознавства, фольклору та етнографії АН України.

У 1971 році захистив дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата мистецтвознавства на тему “Український театр Східної Галичини і Північної Буковини (30-60-і роки XIX ст.”.

З 1984 року Р.Пилипчука затвердили ректором Київського державного інституту імені І.К.Карпенка-Карого, де працює й досі.

Р.Пилипчук – професор, нагороджений ювілейною Шіллеровською медаллю, Лауреат премії Спілки театральних діячів України в галузі театрознавства і театральної критики, член Спілки театральних діячів України.

Список наукових праць Р.Пилипчука нараховує понад 400 назв. Це передусім дослідження історії українського театру. Він першим відкрив для читача ім'я славетного Максима Березовського. Не покидає він і літературознавчих досліджень, серед них “Автобіографія Мирослава Ірчана”, “Листування М.Т.Рильського з Василем Зозуляком”, “Перше знайомство галичан з Котляревським” та інші.

Р.Пилипчук – один з упорядників “Зібрання творів у двадцяти томах” М.Рильського. Друкував свої статті у “Шевченківському словнику”, в “Українській радянській енциклопедії”, “Українській літературній енциклопедії”.

З 1993 року Р.Пилипчук – Заслужений діяч мистецтв України.

ЛІТЕРАТУРА

Пилипчук Р. “Ваша газета не губиться в загальному потоці...”: [Лист до редакції газ. “Русалка Дністрова”] //Русалка Дністрова. – 1994. - №10 (черв.).

Пилипчук Р. Відданий народові талант: [До 100-річчя від дня народження К.Рубчакової] //Рад. Україна. – 1981. – 12 черв.

Пилипчук Р. Глибокий народний талант: [До 100-річчя від дня народження В.М.Юрчака] //Культура і життя. – 1976. – 29 серп.

Пилипчук Р. Григорій Сковорода і театр //Укр. театр. – 1972. - №5. – С.28-30.

Пилипчук Р. “Державі треба мати сентимент до культури...”: [Розм. вів П.Довгошия] //Галицький вісник. – 1995. – 29 серп.

Пилипчук Р. Катерина Рубчакова, актриса //Вільне життя. – 1991. – 4 трав. – (Славетні жінки Тернопілля).

Пилипчук Р. Лицар сценічного мистецтва: [До 100-річчя від дня народження В.А.Чаговця] //Укр. театр. – 1977. - №3. – С.29-30., портр.

Пилипчук Р. Наталка, Оксана, Кармен: [До 80-річчя від дня народження артистки В.Петровичевої] //Вільне життя. – 1962. – 28 жовт.

Пилипчук Р. Перше знайомство галичан з Котляревським //Жовтень. – 1969. - №10. – С.98-109.

Пилипчук Р. Польська драма на українській сцені в Галичині 40-60-х років XIX ст.. //Слов'янське літературознавство і фольклористика. – К., 1971. – Вип.7. – С.44-65.

Пилипчук Р. Світочі української пісні: Сторінки дружби М.Лисенка і С.Крушельницької //Рад. культура. – 1963. – 7 берез.

Пилипчук Р. Славетне ім'я...: [До 100-річчя від дня народження К.Рубчакової] //Рад. жінка. – 1981. - №12. – С.22., портр.

Пилипчук Р. Співає Соломія Крушельницька: В с.Оришківцях знайдено дві платівки //Літ. Україна. – 1964. – 7 лют.

Пилипчук Р.Я. Театр на західноукраїнських землях //Український драматичний театр: Нариси історії: В 2-х т. – К., 1967. – Т.1. – С.417-430.

Пилипчук Р. Український аматорський театр на Закарпатті //Нар. творчість та етнографія. – 1966. - №1. – С.18-27.

***

Ростислав Пилипчук – лауреат премії ім.І.П.Котляревського – за вагомий внесок в українське театрознавство //Літ. Україна. – 1994. – 8 верес.

***

Білецька Л. Невтомний дослідник театру //Культура і життя. – 1996. – 10 лип.

Медведик П. Дослідник західноукраїнського театру //Тернопілля'96: Регіон. річник. – Тернопіль, 1996. – С.576-577.

Ониськів М. Ростислав Пилипчук //Тернопіль. – 1994. - №5-6. – С.33-34.

Погребенник Ф. Невтомний працівник на ниві української культури //Ростислав Пилипчук: Бібліогр. покажчик. – К., 1996. – С.7-21.

***

Пилипчук Ростислав Ярославович (10.07.1936 с.Оришківці Гусятин. р-ну) – укр. театрознавець, літературознавець //Митці України: Енцикл. довідник. – К., 1992.- С.458.

***

Ростислав Пилипчук: Бібліогр. покажчик //Упоряд. В.А.Кушніренко. – К.: Твім інтер, 1996. – 112с., фото.

20 ЛИПНЯ

65 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ДЕМКІВА БОРИСА МИКОЛАЙОВИЧА
(20.07.1936) – УКРАЇНСЬКОГО ПОЕТА

Демків Борис Миколайович народився 20 липня 1936 року в місті Тернополі, в сім'ї робітників. Після закінчення школи робітничої молоді працював на Тернопільському газопроводі, згодом – у радгоспі “Пресновський” Північно-Казахстанської області.

Закінчив факультет журналістики Львівського університету. Працював на громадській, культурно-освітній роботі. Був редактором відділу літератури та мистецтва журналу “Тернопіль”.

Б.Демків – автор десяти поетичних книжок, перекладач. Його рукописи, пройшовши через видавничі жорна, ставали тоненькими книжками, але в кожній із збірок були свої перлини, які привертали увагу піснярів-композиторів професійних і самодіяльних. Не один десяток років різними мовами звучала по радіо і з естради його пісня “Квіти Ромена”. Ця пісня вийшла “Золотим диском” мільйонним тиражем у фірмі “Мелодія”.

Він лауреат обласної молодіжної премії ім..С.Будного і всеукраїнської премії братів Богдана і Левка Лепких. Член Спілки письменників України з 1967 року.

Пише, працює з обдарованою молоддю, редагує їхні проби пера...

ЛІТЕРАТУРА

Демків Б. Древо життя: Поезії. – Львів: Каменяр, 1982. – 88с.

Демків Б. Квіти Ромена: Вибрані ліричні пісні. – Тернопіль: Кн.-журн. вид-во “Тернопіль”, 1995. – 112с. Ноти.

Демків Б. Крило зорі: Поезії. – К.: Рад. письменник, 1978. – 84с.

Демків Б. Ораторія лісу. – К.: Рад. письменник, 1987. – 152с.

Демків Б.М. Поезії. – К.: Дніпро, 1986. – 143с.

С.143: Біогр. довідка.

Демків Б.М. Символ: Поезії. – К.: Рад. письменник, 1968. – 54с.

Демків Б. Суворі ніжність: Поезії. – К.: Рад. письменник, 1965. – 130с.

Демків Б. Червоне мовчання: Поезії. – К.: Молодь, 1973. – 75с.

***

Демків Б. Болючих дум летючий мій голландець, або Сповідь Богдана Лепкого перед десятима свічками: Поема-діалог //Русалка Дністрова. – 1996. - №3 (лют.).

Демків Б. Відблиски душі: [Підбірка віршів] //Вільне життя. – 1998. – 28 лип.

Демків Б. “Десь моє слово світить, як свіча, у витоках міжзоряних світів...”: Поезії //Свобода. – 1996. – 23 лип.

Демків Б. До товариства; Я проти прогресу!; Серце; Краплина моря; В старому небі; Усмішка Мони Лізи; Останній вечір Василя Симоненка: Вірші //Селянська доля. – 1996. – 19 лип.

Демків Б. З нових поезій //Русалка Дністрова. – 1996. - №14 (лип.).

Демків Б. З циклу “Листи з Холодної Гори”: Вінок сонетів //Тернопіль вечірній. – 1993. – 4 верес. – (Література).

Демків Б. З циклу “Обличчя любові” //Західна Україна. – 1995. - 11-17 берез.

Демків Б. Із книги “Стріла сльози”: [Вірші] //Київ. – 1996. - №11-12. – С.86-92.

Демків Б. Людина, простір і час: Драматичний діалог //Вільне життя. – 1996. – 20 лип.

Демків Б. Львівські вірші //Дзвін. – 1996. - №8. – С.63-65.

Демків Б. Петру Медведику з нагоди ювілею: [Вірші] //Тернопіль вечірній. – 1995. – 25 жовт.

Демків Б. “Ніколи не називай себе поетом. Нехай люди тебе назвуть”: Фоторепортаж з нагоди 60-річчя поета //Західна Україна. – 1996. – 27 верес.

Демків Б. Циганські мотиви: [Поезії] //Тернопіль вечірній. – 1997. – 28 трав.

Демків Б. “...Я вам вже не зраджу повік”: [Вірші] //Русалка Дністрова. – 1998. - №3 (лют.).

Демків Б. “Я такий безсилий без борні”: [Вірші] //Свобода. – 1995. – 12 груд.

***

Гром”як Р. Борису Демкову – 60 //Літ. Україна. – 1996. – 15 серп. – (Вітаємо ювілярів).

Зозуляк Є. “Я прагну слова...” //Вільне життя. – 1996. – 20 лип., фото.

Квіти Ромена Бориса Демкова: До ювілею поета //Вільне життя. – 1996. – 20 лип.

Маслій М. Нев’яучі “Квіти Ромена” Бориса Демківа //Експрес. – 1998. - №33. – С.18.

“Сонет хай виражається сонетом, поет хай виражається поетом...” //Тернопіль вечірній. – 1996. – 20 лип.

Сорока П. Фрагменти з творчого портрета Бориса Демківа “Від “Квітів Ромена” до “Ораторії лісу” //Тернопіль. – 1996. - №3. – С.21-28.

Стрільчук М. Осінь патріарха: Борису Демківу – 60: Про святковий вечір, присвячений ювілярові //Тернопіль вечірній. – 1996. – 2 жовт.

***

Демків Борис (20.07.1936) – укр.. поет, публіцист, перекладач //Ткачов С., Ханас В. 250 імен на карті Тернопілля: Польсько-укр. культ. взаємини. – Тернопіль, 1996. – С.22.

23 ЛИПНЯ

65 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ЛАНОВИКА БОГДАНА ДМИТРОВИЧА (23.07.1936) – ІСТОРИКА, ПРОФЕСОРА, КАНДИДАТА ІСТОРИЧНИХ НАУК

Лановик Богдан Дмитрович народився в с.Іванківці Зборівського району в родині службовця 23 липня 1936 року.

У 1944-1954р.р. навчався у Іванківській початковій, Кобзарівській СШ на Зборівщині, яку закінчив 1954 року. У 1954-1959р.р. навчався на історичному факультеті Чернівецького державного університету. Після його закінчення вчителював на Івано-Франківщині, у м.Чернівцях, працював у Тернопільському обласному краєзнавчому музеї, вчителем історії СШ №3 м.Тернополя.

З 1966р. Б.Д.Лановик працює у Тернопільській академії народного господарства викладачем, старшим викладачем, доцентом, професором, завідує кафедрою історії народного господарства і права.

У 1990р. професор Богдан Лановик очолив кафедру українознавства ТАНГ, якою завідує і до сьогодні. Своєю змістовною навчально-науковою роботою, проведенням регіональних, всеукраїнських, міжнародних науково-практичних конференцій, виданням навчальних посібників, підручників, наукових праць кафедра привернула до себе увагу не лише науковців Тернопілля, України, але і за її межами.

У 1991р. Б.Д.Лановику було присвоєно почесне звання “Заслужений працівник народної освіти України”.

З вересня 1996р. професор Б.Д.Лановик очолює Тернопільське відділення наукового та професійного товариства ім.М.Міхновського. За короткий період роботи товариства проведено 4 наукових конференції, видано 4 наукових збірники, в т.ч. засновано постійнодіючий щорічник “Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє”.

ЛІТЕРАТУРА

Лановик Б.Д. Економічна історія: Курс лекцій /Лановик Б., Лазарович М., Чайковський В. – Тернопіль: Економічна думка, 1999. – 280с.

Лановик Б.Д. Економічна історія світу і України: Підручник /Лановик Б., Матисякевич З., Матейко Р. – 3-є вид., доп. – К.: Вікар, 1999. – 740с.

Лановик Б.Д. Економічна історія України і світу: Підручник /Лановик Б., Матисякевич З., Матейко Р. – 2-є вид., доп. – Тернопіль: Економічна думка, 1997. – 480с.

Лановик Б.Д. Історія господарства: Україна і світ: Підручник /Лановик Б., Матисякевич З., Матейко Р. Під ред. Б.Д.Лановика; Міжнародний фонд “Відродження”. – К.: Вища школа, 1995. – 480с.

Лановик Б.Д. Історія України: Навч. посібник /Лановик Б., Матейко Р., Матисякевич З.; Ред. Б.Д.Лановик. – 2-е вид., перероб. – К.: Знання, 1999. – 574с. – (Вища освіта ХХІ століття).

***

Зубалій О.Д. Історія української діаспори: Навч. посібник / Зубалій О., Лановик Б., Траф’як М. – К.: ІЗМН, 1998. – 148с.

Історія України: Кн. для учнів загальноосвіт. шкіл, профтехучилищ, студентів вищих та серед. навч. закладів /Ред. Лановик Б.Д. – Тернопіль: Карт: Ерудит, 1995. – 460с.

Історія української еміграції: Навч. посібник /Ред. Б.Лановик. – К.: Вища школа, 1997. – 520с.

Українська еміграція від минувшини до сьогодні: Навч. посібник / Ред. Б.Лановик. – Тернопіль: Чарівниця, 1999. – 512с.

***

Лановик Б. Для тих, хто буде Україну, роботи не забракне //Свобода. – 1996. – 8 серп.

Лановик Б. Освіта – пролог державності //Вільне життя. – 1994. – 10 черв.

Шаблій О., Лановик Б. Без коріння саду не росте: Українознавство у вищій національній школі //Свобода. – 1993. – 26 верес.

***

Собуцька В. Такої книги ще не бачили, ні в Україні, ні в світі: [Розм. з професором, зав. кафедрою українознавства ТАНГ Б.Лановиком, одним з авторів книги “Історія української еміграції”] //Свобода. – 1998. – 7 берез.

Ханас В. Україна неможлива без історії: [Розм. з зав. кафедрою українознавства ТАНГ професором Б.Лановиком] //Тернопіль вечірній. – 1995. – 19 серп.

***

Матейко Р. З поглядом у майбутнє: Штрихи до портрета засновника та керівника кафедри українознавства ТАНГ професора Б.Лановика //Русалка Дністрова. – 1995. – №16 (верес.).

Матейко Р. Зоря професора Лановика //Тернопілля'96: Регіон. річник. – Тернопіль, 1996. – С.499-500.

Матейко Р. Невтомний трудівник на ниві українознавства //Тернопіль вечірній. – 1996. – 24 лип.

***

Лановик Богдан Дмитрович (23 липня 1936, с.Іванківці) //Медведик П. Літературно-мистецька та наукова Зборівщина: Словник біографій визначних людей. – Тернопіль, 1998. – С.157.

28 ЛИПНЯ

95 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
МАНЧУЛЕНКА ІВАНА ВАСИЛЬОВИЧА
(28.07.1906-11.01.1987) – ФОЛЬКЛОРИСТА,
ДРАМАТУРГА, ІСТОРИКА, КРАЄЗНАВЦЯ

Народився Іван Манчуленко 28 липня 1906 року в селі Колодрібка Заліщицького району, у селянській сім'ї. З 1912 до 1913 р.р. навчався в сільській початковій школі, проте навчання було перерване першою світовою війною. Завдяки батькові хлопець займався самоосвітою.

Першою книжкою, котрою захопився Іван Манчуленко в дитинстві, були "Галицькі новели". Після ознайомлення із "Кобзарем" Шевченка і сатирою Руданського він став постійним читачем бібліотеки при читальні "Просвіта". Книга Джона Вільяма Дрепера "Історія боротьби віри з наукою" пробудила в Івана величезний інтерес до науки, примусила думати самостійно.

Коли Іванові виповнилося десять років, батько купив йому зошит і порекомендував синові писати історію села. "Історія Колодрібки" – рукопис Івана Васильовича Манчуленка написаний в десяти зошитах (понад дві тисячі сторінок). Він записував також народні пісні. У "Збірці народних пісень" сотні творів, у яких відбиті мотиви язичеські, старослов'янські, козацькі, бурлацькі, панщизняного періоду.

З 1927 року Манчуленко був секретарем читальні "Просвіта", а з 1931 року режисером театрального гуртка "Просвіти". Театральні здібності Івана привернули увагу місцевих просвітян. З 1933 року він був головою театрального гуртка, в якому кількість гуртківців збільшилася від 30 до 60 чоловік. У 1936 році Іван Манчуленко написав п'єсу у двох діях "А молодість не вернеться", що вийшла у Львові, а у 1938 році члени "Просвіти" цю п'єсу ставили у 10 селах Заліщанщини. У 1938 році вийшла з друку його драма на п'ять дій "Чиї діти яких батьків" (друга назва "Гурра патріоти"), яка пропала в роки Другої світової війни.

Сільським театральним гуртком Іван Манчуленко керував до 1940 року, будучи одночасно бухгалтером місцевої кооперативи. У лютому 1941р. його було обрано головою колгоспу, а в червні цього ж року він став учасником Всесоюзної сільськогосподарської виставки в Москві. Весною 1942 року І.В.Манчуленко був вивезений на роботу в Німеччину. Спочатку потрапив у концтабір, а потім працював у господарстві бауера в селі Просберг недалеко міста Герсбрука. Після війни, визволений з полону І.В.Манчуленко працював у рільничій, будівельній, шляховій, садовиноградній бригадах колгоспу, головою Колодрібської сільської Ради.

"Збірку весільних пісень" Манчуленко вислав у січні 1964 року в Київ (Центральний Будинок Народної Творчості). Зараз ці фольклорні записи зберігаються в архіві історії етнографії АН України імені М.Рильського.

Рукопис книги "Історія с. Колодрібка" автор подарував родичеві, офіцерові Івану Середі.

Помер Іван Васильович Манчуленко 11 січня 1987 року, похований на цвинтарі в селі Колодрібка.

ЛІТЕРАТУРА

Манчуленко І.В. Історія с. Колодрібки від найдавніших часів до 1939 року (рукопис).

Манчуленко І.В. Збірка народних пісень (рукопис). Машинопис зберігається в краєзнавця О.С.Тура (м. Заліщики).

Манчуленко І.В. Найбільше наше багатство //Вільне життя. – 1984. – 10 січ.

Манчуленко І.В. Пісні з Колодрібки //Жовтень. – 1971. – С.150-155.

Манчуленко І.В. Розповідь ветерана //Колос. – 1970. – 26 лют.

***

Гермаківський І. Історик з Колодрібки //Вільне життя. – 1966. – 16 листоп.

Ганджала О. Самородок “Золотої долини” //Ровесник. – 1970. – 14 лют.

Лубківський Р. Пісні з Колодрібки //Жовтень. – 1971. – С.150-155.

Тур О. Пам’яті літописця з Колодрібки //Колос. – 1990. – 22 лип.

Тур О. Вкарбовано в пам’ять //Вільне життя. – 1964. – 19 берез.

Шевчук Г. Історія, серцем писана //Колос. – 1979. – 28 черв.

Чортківська округа. Повіти: Чортків, Копичинці, Борщів, Заліщики: Іст.-мемуар. зб. – Нью-Йорк, 1974. - 927с.

С.771: Про Манчуленка І.

24 СЕРПНЯ

10 РОКІВ З ЧАСУ ПРОГОЛОШЕННЯ
НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ
(24.08.1991)

24 серпня – день проголошення Незалежності нашої держави, назавжди увійшов в історію як одна з найдорожчих святинь нашого народу.

До незалежності Україна йшла довгим важким і жертвним шляхом, дорого за неї заплатила. Це і столітня боротьба наших предків, і титанічна праця великих просвітителів, і три роки національної революції та драматичної боротьби УНР, і всенародне протистояння гітлерівському нашествю і героїчна боротьба УПА, і багатостороннє зусилля української еміграції у вільному світі задля утримання політичного ідеалу самостійності. Незалежність – заслуга всього народу багатьох його поколінь. Вінцем цього процесу стали доленосні дати нашої історії – 24 серпня і 1 грудня 1991 року.

Здобувши незалежність, Україна, крок за кроком, утверджується як суверенна, демократична й правова держава.

ЛІТЕРАТУРА

Василяшко М. Звитягою славне Поділля: [святкування Дня незалежності в області] //Голос України. – 1995. – 28 серп.

Вихрущ В. Держава починається з нас: До Дня незалежності: [Досягнення і проблеми] //Свобода. – 1998. – 15 серп.

Герман О. “Не плакати – діяти, не колись – нині, не комусь – нам...”: [До Дня незалежності] //Свобода. – 1997. – 14 серп.

Гром’як Р. Ця п’янка незалежність... //Свобода. – 1997. – 12 серп.

До Дня незалежності України: Темат. вип. //Свобода. – 1997. – 19 серп.

Косенко Б. Історичний вибір народу: Доп. на урочистому засіданні, присвяченому дню проголошення незалежності України //Свобода. – 1995. – 29 серп.

Косик В. Незнищенність ідеї: Незалежність України крізь призму часу і в дзеркалі історії //Політика і час. – 1998. - №5. – С.73.

Матейко Р. Україна є і буде назавжди! //Тернопіль вечірній. – 1999. – 24 серп.

Пирожков С. Суверенна Україна: поступ у ХХІ століття //Магістраль. – 1996. – 23 серп.

Плотніков О. Ще один рік незалежності: здобутки й економічні перспективи //Праця і зарплата. – 1997. - №17 (верес.). – С.3.

Проголошення незалежності України та її вплив на політичну ситуацію в Європі //Географія: Навч. посібн. – К., 1998. – С.323-324.

Пушик С. Великдень нашої держави //Березіль. – 1997. - №5-6. – С.146-152.

Хай буде вільна Україна на всі віки, на всі часи! //Вільне життя. – 1996. – 24 серп.

***

Тиран І. Відкрилася виставка: [ДЮУНБ] //Тернопіль вечірній. – 1999. – 27 серп.

Тиран І. Шлях до незалежності: [Виставка в держ. архіві обл.] //Тернопіль вечірній. – 1999. – 27 серп.

24 СЕРПНЯ

130 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ЩУРАТА ВАСИЛЯ ГРИГОРОВИЧА
(24.08.1871-27.04.1948) – ФОЛЬКЛОРИСТА,
ЕТНОГРАФА, ЛІТЕРАТУРОЗНАВЦЯ,
ПЕРЕКЛАДАЧА, ПОЕТА, АКАДЕМІКА

Український поет, публіцист, перекладач, вчений-філолог, фольклорист, академік Василь Щурат народився 24 серпня 1871 року в селі Вислобоки на Львівщині в сім'ї учителя. Після смерті батька мати разом з сином переїхала в село Кобиловолоки Тереховлянського району. У Кобиловолоках Василь розпочав своє шкільне навчання.

У 1880р. батьки В.Щурата переїхали на постійне проживання до Львова, де хлопець продовжив своє навчання в нормальній школі домініканів, а потім був зарахований учнем української Академічної гімназії. На гімназійні роки припадають початки літературної творчості В.Щурата і його знайомство з І.Франком. За допомогою І.Франка він входить в літературне середовище Львова. Закінчуючи гімназію, В.Щурат виступив у літературі з фольклористичними статтями (“Свійські ліки”, “Обжинки в Грибовичах під Львовом”), з оригінальними поезіями (“Ой виберусь я полем”, “Думка”, “Блискавка темної ночі”).

1892 року В.Щурат вступив до Віденського університету на слов'янську філологію, а в 1896р. захищає докторську дисертацію про літературну пам'ятку Київської Русі “Слово Данила Заточника” і одержує вчений ступінь доктора філософії.

З 1898 року працює вчителем гімназій в Перемишлі, в Бродах. У 1907 році повертається до Львова. Тут працює вчителем німецької гімназії, стає дійсним членом НТШ, публікує в його виданнях свої твори.

В 1921 році В.Щурат стає ініціатором створення Українського підпільного університету, і його обирають першим ректором цього ж університету.

З 1922 по 1936 рік він – директор жіночої гімназії сестер-василіанок, де одночасно викладає українську мову та літературу, створює науковий гурток імені Лесі Українки. З 1929 року В.Щурат академік АН України.

Помер вчений 27 квітня 1948 року. Похований у Львові на Личаківському цвинтарі.

ЛІТЕРАТУРА

Щурат В.Г. Поезії; Слово про похід Ігоря; Пісня про Роланда /Вступ. ст. С.Щурата. – Львів: Кн. - журн. вид-во, 1957. – 235с.

***

Щурат В. Гімн американських українців: Вірш //Альманах українського народного Союзу на рік 1993. – Джерзі-Сіті; Нью-Йорк, 1993. – С.99.

Щурат В. Едгар По. Дзвони //Тисячоліття: Поетичний переклад України-Русі. – К., 1995. – С.370-374.

Щурат В. Пісня про Роланда: [Уривок] //Тисячоліття: Поетичний переклад України-Русі. – К., 1995. – С.368-370.

Щурат В. Слово про похід Ігоря Святославича: [Уривок] //Тисячоліття: Поетичний переклад України-Русі. – К., 1995. – С.366-368.

Щурат В. В Суздальській тюрмі; Цикл: Митрополитові Андрієві Шептицькому; Зарваниця //Тернопіль. – 1993. - №3. – С.13.

Щурат В. Цвісти ще мусиш Україно: [Поезії] //Дзвін. – 1991. - №12. – С.11-14.

***

Довідка Львівського обкому КП(б)У про письменників Львівської організації Спілки радянських письменників, які перебували під німецькою окупацією: [..., Щурат] //Культурне життя в Україні. Зах. землі: Документи і матеріали. 1939-1953. – К., 1995. – Т.1. – С.354-357.

Протокол надзвичайних зборів наукового товариства ім.Шевченка у Львові про саморозпуск: [є про В.Щурата] //Культурне життя в Україні. Зах. землі: Документи і матеріали. 1939-1953. – К., 1995. – Т.1. – С.79-84.

Рубльов О.С., Черченко Ю.А. Сталінщина й доля західноукраїнської інтелігенції. 20-50-ті роки ХХ ст. – К.: Наук. думка, 1994. – 349с.

С.48, 82, 83, 157, 168-170, 172,
181, 198, 199, 284: Про В.Щурата.

***

Бакун В. Пошук триває //Освіта. – 1992. – 21 лют.

Демиденко П. Світло у темряві //Голос Лановечини. – 1991. – 24 серп. – (Світ нашої духовності).

Дзьобан О.О. Архів академіка АН УРСР В.Г.Щурата: Огляд рукописних і документальних матеріалів //Бібліотека – науці: Зб. наук. праць. – К., 1990. – С.77-88.

Кирчів Р. Василь Щурат //Рад. літературознавство. – 1971. - №8. – С.66-76.

Мороз В. Василь Щурат //Нар. творчість та етнографія. – 1971. - №5. – С.81-86.

Мороз М. Наукова і літературна спадщина В.Г.Щурата //Друг читача. – 1971. – 24 серп.

Погребенник Ф. “Для України живем”: [Про вірш В.Щурата “Перший гімн американських українців] //Альманах українського народного Союзу на рік 1993. – Джерзі-Сіті; Нью-Йорк, 1993. – С.100-105.

Щурат-Глуха В. Із франкової когорти //За вільну Україну. – 1991. – 24 серп.

Щурат-Глуха В., Бакун В., Баглей Л. Щурат Василь //Тернопіль. – 1993. - №3. – С.12-13.

***

Щурат Василь (24.УШ.1871-27.ІУ.1948) – укр. літературознавець, фольклорист, перекладач //Ткачов С., Ханас В. 250 імен на карті Тернопілля: Польсько-укр культ. взаємини. – Тернопіль, 1996. – С.51.

26 СЕРПНЯ

125 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ЮРЧАКА ВАСИЛЯ МИХАЙЛОВИЧА (26.08.1876-28.09.1914) – УКРАЇНСЬКОГО ДРАМАТИЧНОГО АКТОРА

Народився Василь Юрчак 26 серпня 1876 року у Скалі-Подільській на Борщівщині, в сім'ї дрібного ремісника. Тут закінчив народну школу. Перепробував багато занять, із яких на все життя полюбилися гра на скрипці, спів та вирощування квітів. Перша вистава, побачена в дитинстві, залишила незгладимий слід у серці. Мрія про зачарований світ сцени не покидала юнака. І 19 вересня 1896р. він вступає до театру товариства “Руська бесіда”.

Спочатку виступав у масових сценах, хорах, грав невеликі ролі. Вже в епізодах молодий актор привернув до себе увагу. Він створив декілька оригінальних образів із селянського і міського життя. Коли з'являлася на сцені його невисока постать і сміялась – сміявся весь театр, а зариває вона – від відгомону її плачу тремтіла і сцена і люди.

Першими його ролями були гуцул Степан у “Верховині” Коженювського, бездомний парубок з добрим серцем Микола у “Наталці Полтавці”, газда Сухий у “Скапаному світі” Оркана.

В репертуарі Юрчака було багато різноманітних ролей, але вершини виконавської майстерності він досягнув у драматичних виставах. Василь Михайлович не шукав і не вимагав матеріалу, і у великих, і в малих епізодичних ролях створював прекрасні, цільні образи. Максим Кукса (“Пошились у дурні” М.Кропивницького), Микола Задорожний (“Украдене щастя” І.Франка), Лука (“На дні” М.Горького), Петро (“Влада темряви”

Л.Толстого) – ось далеко не повний перелік акторських удач. Його талант постійно розвивався, поглиблювався, а одночасно розвивалась і його... невиліковна хвороба – туберкульоз.

З початком першої світової війни, театр розпався, і В.Юрчак переїхав до родичів у Тереховлю, де і помер 28 вересня 1914 року.

З В.М.Юрчаком зійшов у могилу великий, самобутній, справді народний талант.

ЛІТЕРАТУРА

Бучма А.М. З глибин душі: Статті і спогади. – К.: Держ. вид-во образотворчого мистецтва і муз. л-ри, 1959. – 187с.

С.8: Про В.Юрчака.

Медведик П. Катерина Рубчакова. – К.: Мистецтво, 1989. – 107с., іл.

С.34, 52-53, 57, 61-64:

Про В.Юрчака.

Медведик П. Воістину великий актор //Тернопілля'96: Регіон. річник. – Тернопіль, 1996. – С.540-541, іл.

Рудницький М. В наймах у Мельпомени: [Історія розвитку галицького театру. Спогади]. – К.: Мистецтво, 1963. – 343с.

С.200-211: Про В.Юрчака.

Чарнецький С. Василь Юрчак //Літопис Борщівщини: Наук.-краєзнав. зб. Вип.6. – Борщів, 1994. – С.54-55; портр. – Бібліогр. С.55.

Чарнецький С. Вибране. – Львів: Кн.-журн. вид-во, 1959. – 200с.

С.145; 149; 156; 181-183:

Про В.Юрчака.

***

Вировий М. Чаруюча струна //Вільне життя. – 1971. – 17 листоп.

Гончар М. Актор //Вільне життя. – 1964. – 22 серп.

Іваненко Г. Годинник зупинився //Вільне життя. – 1968. – 4 жовт.

Медведик П. Воістину великий актор //Тернопіль вечірній. – 1996. – 11 верес.

Пилипчук Р. Глибокий драматичний талант //Надзбручанська правда. – 1976. – 28 серп.

Шевчук Ф. Василь Юрчак //Прапор комунізму. – 1985. – 25 квіт.

Юрчакова Г. Називали своїм учителем /Зап. П.Медведика //Ровесник. – 1976. – 28 серп., портр.

***

Юрчак Василь Михайлович //УРЕ. – 2-е вид. – К., 1985. – Т.12. – С.481.

Юрчак Василь Михайлович (26.08.1876-28.09.1914) – український актор //Митці України: Енцикл. довідник. – К., 1992. – С.669.

Пилипчук Р. Юрчак Василь Михайлович //Театральная энциклопедия. – М., 1967. – С.1068.

27 СЕРПНЯ

145 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

ІВАНА ЯКОВИЧА ФРАНКА

(27.08.1856-28.05.1916) – УКРАЇНСЬКОГО

ПИСЬМЕННИКА, ВЧЕНОГО, ВИДАТНОГО

КУЛЬТУРНО-ГРОМАДСЬКОГО ДІЯЧА

Великий український письменник, вчений, видатний культурно-громадський діяч Іван Якович Франко народився 27 серпня 1856 року в с. Начуєвичі Дрогобицького повіту на Львівщині, в родині сільського коваля.

В історію української культури Іван Франко ввійшов як один з найвидатніших поетів і мислителів кінця ХІХ і початку ХХ ст. В його творчості гармонійно поєдналися глибокий реалізм, гостро-викривальний пафос і проникливий ліризм. Щодо ширини творчого

діапазону, то він не має собі рівних в українській літературі минулого століття, а історія людства знає дуже небагато подібних прикладів.

Іван Франко все життя цікавився Тернопільщиною як місцевістю, що межувала з російською державою, до народу і передових діячів якої письменник линув думками, шукав у них для себе підтримки в літературній діяльності.

У Тернополі І.Франко вперше побував у лютому 1883 року. Згодом у 1887 році Каменяр перебував у місті як кореспондент газети “Кур’єр львівський” на крайовій етнографічній виставці. Потім було перебування у Купчинцях та Драгоманівці у 1894, 1895, 1897, 1902 роках. Побував поет на Гусятинщині та Чортківщині.

У Тернополі є багато місць, що зв’язані з перебуванням та діяльністю великого Каменяра.

У будинку обласної філармонії, у колишньому приміщенні Міщанського братства, 5 квітня 1905 року письменник і громадський діяч виступав на селянському вічі, а в 1911 році читав свою поему “Мойсей”. На честь цього на будинку встановлено меморіальну дошку. Іменем поета названо вулицю, кінотеатр, а в 1995 році у центрі Тернополя споруджено пам’ятник І.Я.Франку.

ЛІТЕРАТУРА

Іван Франко в Купчинцях і Драгоманівці /До друку підгот. В.Хома. – Козова, 1996. – 27с.

Медведик П.К., Михайлюк І.С. Іван Франко і літературна Тернопільщина. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1963. – 75с.

Михайлюк І.С., Медведик П.К. Іван Франко на Збаражчині. – Збараж: Медобори, 1991. – 16с.

Шляхами Івана Франка на Україні: Путівник /Упоряд. М.О.Мороз. – Львів: Каменяр, 1982. – 127с., іл.

***

Гайда П. Незатерті сліди суспільно-громадської і політичної праці Івана Франка в Тернополі та його околиці //Тернопіль: погляд крізь століття. – Тернопіль, 1992. – С.165-171.

Гуцал П., Півторак Р. “З щирим словом і солодкою піснею руською на устах...”: [Перебування І.Франка та М.Шухевича на Тернопільщині в 1885р.] //Тернопілля’97: Регіон. річник. – Тернопіль, 1997. – С.352.

***

Величко Г. Спомин про Івана Франка //Тернопіль: Українська гімназія в Тернополі. Дод. №3. – Тернопіль, 1992. – С.57.

Ворончак І. Іван Франко на Борщівщині //Галицький вісник. – 1999. – 11 верес.

Галяс Я. І вони лупали цю скалу //Голос Лановеччини. – 1993. – 21, 27 серп., 10 верес.

Гнатюк М. Безкомпромісна полеміка: [До взаємин І.Франка з І.Верхратським] //Дзвін. – 1996. - №8. – С.141.

Заболотна Г. Франко і Гусятинщина //Просвіта. – 1996. - №6 (верес.).

Звучали пророчі слова у Тернополі //Свобода. – 1996. – 27 серп.

Косар М. Іван Франко в моїй пам’яті //Свобода. – 1996. – 27 серп. – (Зі спогадів про Каменяра).

Кушнерик Г. Василь Щурат, Іван Франко і Теребовлянщина //Воля. – 1996. – 31 серп.

Малевиц М. Зерна правди, якими Іван Франко засівав серця збаражан //Вісник історії краю. – 1996. - №8. – С.5-6.

“На нашій золотій Поділлі”: Шляхами Івана Франка: [У Тернополі, Збаражі і Підволочиську] //Гомін волі. – 1993. – 14 верес. – (Продовжуючи тему).

На Тернопіллі народжені: [Твори І.Франка написані на Тернопільщині] //Вільне життя. – 1991. – 27 серп.

Стельмашенко В. Народе мій, тобі я офірую душу й тіло!...: [Урочини з нагоди річниці з дня народження І.Франка у Зборові] //Зборівська дзвіниця. – 1996. – 7 верес.

Черемшинський О. Дружба і співпраця Володимира Гнатюка з Іваном Франком //Русалка Дністрова. – 1996. - №19 (жовт.).

***

Барна В. Каменярь прийшов до Тернополя: [відкрито пам'ятник] //Літ. Україна. – 1995. – 10 серп.

Бойчук Н. Прийшов Франко у Теребовлю: [Пам'ятник] //Вільне життя. – 1999. – 20 лип.

Горбачівський Б. Присвячено великому Каменяреві: [У Прошові Терноп. р-ну встановлено меморіал. дошку] //Подільське слово. – 1996. – 7 верес.

Дмитрук Г. Де читав Франко “Мойсея”: [пам'ятники Каменяря у Підволочиськ. р-ні] //Вільне життя. – 1993. – 14 верес.

Дністренко Я. Франкове слово завжди єднало: Про відкриття пам'ятника І.Франку у Збаражі //Свобода. – 1992. – 19 листоп.

Сировко Я. Народні генії завжди з нами: [відкриття погруддя І.Франку у Підволочиську] //Гомін волі. – 1992. – 20 листоп.

Слідами Івана Франка в Тернополі: [Відкриття пам'ятника] //Тернопіль вечірній. – 1995. – 27 трав.

Хвалибога Н. У Теребовлі відкрито пам'ятник Іванові Франку //Освіта України. – 1999. – 25 серп.

Яценко С. Все, що мав у житті: Про встановлення пам'ятника І.Франку //Русалка Дністрова. – 1995. - №13 (черв.).

***

Франко І.Я. (27.УШ.1896-28.У.1916) – укр. поет //Медведик П. Літературно-мистецька та наукова Зборівщина. – Тернопіль, 1998. – С.221.

СЕРПЕНЬ-ВЕРЕСЕНЬ

85 РОКІВ ГЕРОЇЧНИХ БОЇВ

НА ЛИСОНІ (СЕРПЕНЬ-ВЕРЕСЕНЬ 1916р.)

В історії Галичини ця дата – висока й водночас печальна. Висока, бо вісімдесят п'ять років тому кращі сини краю, Українські Січові Стрільці, довели, що вони вміють боронити рідну землю. А печальна, бо понад сімсот мужніх воїнів назавше залишилося на Лисоні.

На шлях кривавої борні за волю рідного народу вів українців дух козацтва, вогненний поклик Кобзаря, подвижність Лесі Українки і криця Франкового слова. Треба було героїв, щоб дійшли до вершини. І вони народилися на Галицькій землі! Вони взяли в руки зброю, вони зуміли вистояти на Карпатських перевалах узимку 1915 року, в боях за Маківку того ж року, а згодом, на початку осені 1916 року, вони вмирили, але перемогли над Золотою Липою на Лисоні. Йдучи до омріяної світлої вершини, що повинна була засяяти на святих Київських пагорбах, вони чули на собі вітер з Чернечої гори в Каневі, звіряючи за тим подувом свою душу.

Криваві події на Лисоні у серпні-вересні 1916 року наочно підтвердили: силу українського духу нікому не здолати!

Лисоня стала свідком завзяття і хоробрості січовиків. Незнана досі гора стала знаним на українських землях місцем геройської слави і болючих втрат Українських Січових Стрільців. Нині на Лисоні, що підіймається на 399м. над рівнем моря, височить Хрест скорботи і слави.

Лисоня – гора слави і мужності стрілецтва, гора – символ нескореного національного духу й незнищенності ідеї вільної України – стала видною для всього світу, Лисоня – це не лише пам'ятник усусусам, Лисоня – не просто сторінка історії України, не перелік цінностей для сучасного державотворення. Лисоня – це символ, це правда народу, який будує своє майбутнє.

ЛІТЕРАТУРА

Лисоня 1916-1996: Документи, щоденники, спогади, листи, поезії, пісні, знімки. – Бережани: Музей книги, 1996. – 265с.

Литвин М.Р., Науменко К.Є. Історія галицького стрілецтва. – Львів: Каменярь, 1990. – 200с.

Литвин М.Р., Науменко К.Є. Українські Січові Стрільці: До 500-річчя козацької слави. – К.: Вид-во т-ва “Знання” України, 1992. – 48с.

Матейко Р., Мельничук Б. Шляхами стрілецької слави: Українські Січові Стрільці в контексті визвольних змагань українського народу. – Тернопіль, 1995. – 70с.

***

Антонюк І. До історії однієї з найважливіших сторінок УСС – оборони Бережан: Лисоня 1916-й //Тернове поле. – 1995. – 8 лип.

Баб'юк А. “Воля або смерть”: У серпні-вересні 1916 року УСС в боях на Лисоні //Бережанське віче. – 1991. – 31 серп.

Бич В. Могили – священне місце: [трагічні події на горі Лисоня] //Бережанське віче. – 1995. – 9 верес.

Бич В. Шляхами звитяги УСС //Бережанське віче. – 1991. – 4 верес.

Вершина визвольного духу: Бої на Лисоні //Бережанське віче. – 1991. – 4 верес.

Вершина слави січового стрілецтва //Бережанське віче. – 1996. – 6 верес.

Дзіковський В. Лисоня: [Бої на горі, поблизу Бережан] //Відродження. – 1991. – 19 січ.

Думін О. Історія легіону Українських Січових Стрільців. 1914-1918 //Дзвін. – 1991. - №9; 1992. - №№1-2; 3.

Думін О. Лисоня //Відродження. – 1991. – 10, 13 серп.

Пахолок М. Лисоня кличе //Шлях перемоги. – 1995. – 16 верес.

Савчук В. Лисоні вічне притяжіння //Бережанське віче. – 1996. – 13 верес.

Савчук В. Почув Лисоню світ //Бережанське віче. – 1994. – 24 верес.

Тучапський Я. Вершина стрілецької слави: [Лисоня] //Вільне слово. – 1994. – 24 верес.

Шургот Я. Лисоня об'єднує світ //Вільне життя. – 1996. – 17 верес.

***

Азовський Я. Пам'яті Січовиків: [На горі Лисоня, біля Бережан, встановлено полеглим героям пам'ятник] //Укр. слово. – 1994. – 29 верес.

Дмитрів В. Лисоня еднає, наснажує: [Урочистості на горі] //Бережанське віче. – 1992. – 19 серп.

Штокало Я. Лисоні клич: [Освячення пам'ятника] //Свобода. – 1994. – 20 верес.

***

Вихрущ В. На Лисоню: [Вірш] //Бережанське віче. – 1994. – 24 верес.

Петрук-Попик Г. Лисоня: Різномасштабні фрагменти //Відродження. – 1991. – 11 січ.

Різник Л. Усусуси на Лисоні: [Іст. повість] //Дзвін. – 1997. - №1. – С.3-42.

Савчук В. Дума про усусів: До 80-річчя боїв на Лисоні //Бережанське віче. – 1996. – 31 трав.

Шкраб'юк П. Шлях на Лисоню: [Вірш] //Бережанське віче. – 1994. – 24 верес.

***

Лисоня – горб за 4 км. на півд.-сх. від м.Бережан, 401 м. н. р. м. //Енциклопедія українознавства /Під ред. В.Кубійовича. – Львів, 1994. – Т.4. – С.1297.

6 ВЕРЕСНЯ

75 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ГОЛОВИНА БОГДАНА ПЕТРОВИЧА (6.09.1926) – ПЕДАГОГА, КРАЄЗНАВЦЯ, ПУБЛІЦИСТА, ГРОМАДСЬКОГО ДІЯЧА

Головин Богдан Петрович (літературні псевдоніми: Богдан, Борис, Федір Кузик, Богдан Горбачівський, Теодор, Тарас Хуторянин, Тарас Чепіга) народився 6 вересня 1926р. в с.Золотковичі Мостиського району на Львівщині у родині хліборобів. Початкову освіту здобув у родинному селі, а середню – у Львові. В 1941-1943 роках навчався у торговельній

школі (Львів). Закінчив історичний факультет Львівського державного університету ім. Івана Франка (1958).

З червня 1943р. до 8 травня 1945р. на примусових роботах у Німеччині. З 1945 по 1951 роки проходив військову службу в радянській армії. В 1952-1961 роках на педагогічній роботі в школах Львівщини, а з 1961р. до 1992р. в школах Тернопільського району. Займається краєзнавством і туризмом. Керовані ним туристи займали призові місця на районних та обласних змаганнях. Неодноразово перемагали у Всесоюзному заочному конкурсі описів походів.

Друкується у періодиці з жовтня 1948 року. Автор книг: “Мученики та ісповідники Української церкви ХХ століття” (2000) і “Нації незгасний смолоскип” (2000). Автор численних публікацій з історії, про видатних українських діячів Івана Франка, Михайла Грушевського, Богдана Лепкого, Олександра Барвінського, Левка Лепкого, Володислава Федоровича, Мирона Кордубу, Володимира Гжицького, Карла Еміля Францоza, Миколу Мельника, Теофіля Комаринця, Романа Смика, Івана Боднарука, Степана Стояновського, Івана Климишина, Володимира Снітинського, нарисів про учасників визвольних змагань – вояків УПА та підпільників ОУН.

З березня 1992р. голова правління Тернопільського районного, а з липня цього ж року – обласного об’єднань Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Тараса Шевченка.

Заслужений працівник народної освіти України (1993), почесний член Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Тараса Шевченка, член Національної спілки журналістів України (1999).

ЛІТЕРАТУРА

Головин Б. Мученики та ісповідники Української церкви ХХ століття: Нариси. Статті. Дослідження. – Тернопіль: Астон, 2000. – 244с.

***

Головин Б.П. Вивчення революційного минулого свого села //З досвіду перебудови навчально-виховної роботи з історії в світлі Закону про школу. – Львів, 1962. – С.121-130.

Головин Б. Михайло Грушевський і становлення Мирона Кордуби як ученого //Михайло Грушевський – погляд із сьогодення: Наук. зап. ТДПІ. Серія: історія. Вип. У //Друкується за матеріалами Міжнародної наукової конференції, присвяченої 130-річчю від дня народження М.С.Грушевського. – Тернопіль, 1997. – С.144-150.

Головин Б. Отець Йосип Бучинський //Тернопілля’96: Регіон. річник. – Тернопіль, 1996. – С.127-128.

Головин Б. Українська національна церква і “Третій Рим” //Ідея національної церкви в Україні: Матеріали Всеукраїнської наук.-практичної конф. 17-18 жовт. 1997р. – Тернопіль, 1997. – С.21-23.

***

Головин Б. Воїн, вояк, чотовий: [про чотового УПА Ярослава Куриласа] //Державність. – 1992. - №3. – С.57-58.

Головин Б. Вчитель. Її любили діти і батьки: [Про Марію Бучинську] //Подільське слово. – 1992. – 3 жовт.

Головин Б. Невтомний місіонер: [Про о.Михайла Шавчишина, пароха церкви Успенія Пресвятої Богородиці м.Тернополя] //Божий сіяч. – 1997. – №6 (черв.).

Головин Б. Поет, священик, патріот: Пам’яті о.Олександра Малицького //Русалка Дністрова. – 1994. – №7 (квіт.).

Головин Б. “Слово Просвіти”: [про тернополян] //Вільне життя. – 1999. – 2 берез. – (Новини культури і мистецтва).

Головин Б. Участь в урочинах у Києві: /Участь чортківчан у посвячені греко-католицької церкви св. Миколая //Русалка Дністрова. – 1998. – №11 (черв.).

Головин Б. “Я зрадником не був і не стану”: [сказав отець Мирон Кордуба під час допиту в КДБ] //Подільське слово. – 1993. – 9 жовт. – (Реабілітація).

Чепіга Т. Любив Україну, як рідну матір: [Про С.Качалу] //Свобода. – 1995. – 4 лип.

Чепіга Т. Терпів він каторгу Сибіру: відкриття пам'ятника на могилі проф. о.Степана Сампари в с.Прошова //Божий сіяч. – 1996. – №7 (лип.).

***

Ніколин М. Богдану Головину – 70 //Подільське слово. – 1996. – 7 верес.

8 ВЕРЕСНЯ

120 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ГІРНЯКА ЮЛІАНА ЙОСИПОВИЧА
(8.09.1881-5.06.1970) – ДОКТОРА ТЕХНІЧНИХ
НАУК, ТЕОРЕТИКА ХІМІЇ ТА ФІЗИКИ,
ЧЛЕНА НТШ

Юліан Гірняк – талановитий учень Івана Пулюя, народився 8 вересня 1881 року в с.Струсові Тереховлянського району. Початкову освіту здобув у рідному селі і у 1893 році поступив у Станіславську гімназію.

У 1901р. Ю.Гірняк поступив до Львівського політехнічного інституту і одночасно навчається і у Львівському університеті, де на протязі чотирьох років вивчає фізику і хімію. Здібного студента зауважив І.Пулюй і запросив у свою лабораторію до Праги, де він здійснив цікаві дослідження по теплопровідності цукру у водному розчині, що дозволило йому у 1905 році захистити докторську дисертацію у Львові.

З 1905 року працював викладачем в гімназіях Станіслава. В 1912р. продовжував навчання в Лейпцігському фізико-хімічному інституті, після чого повернувся до Львова, де працював вчителем в українській гімназії. Коли в 1918р. у Кам'янці-Подільському був відкритий Український державний університет, Ю.Гірняка запрошують сюди на викладацьку роботу, але після його закриття, повертається до Львова. У Львові бере активну участь у відкритті Українського таємного університету, в якому викладає фізику на кафедрі дослідницької фізики.

Викладацьку роботу поєднував з науковою діяльністю, регулярно друкував результати своїх наукових досліджень на сторінках “Збірника математично-природописно-лікарської секції НТШ. Написав підручник з хімії.

В 1944р. емігрує в США і продовжує там плідно працювати до останніх днів свого життя.

5 червня 1970р. Ю.Гірняк помер.

ЛІТЕРАТУРА

Головач Ю.В. Фізика – дійсні члени наукового товариства ім. Т.Шевченка у Львові: [Ю.Гірняк] //Аксіоми для нащадків: Укр. імена в світовій науці: Зб. нарисів. – Львів, 1991. – С.18-46.

Кучер Р.В. Наукове товариство імені Т.Шевченка: Два ювілеї. – К.: Наук. думка, 1992. – 110с.

С.39-40: Про Ю.Гірняка.

Юліан Гірняк //Повернення із забуття: Невідомі імена видатних фізиків і математиків, вихідців із Тернопільщини – дійсних членів НТШ. – Тернопіль, 1995. – С.65-66.

Гірняк Юліан (8.09.1881-5.06.1970) – фізик, математик, педагог //Ювілейна книга Української гімназії в Тернополі 1898-1998: До сторіччя заснування /За ред. С.Яреми. – Тернопіль; Львів, 1998. – С.582.

***

Добре слово в декілька рядків: Гірняк Юліан (8.09.1881-1956) //Тернопіль: Укр. гімназія в Тернополі (1899-1944): Дод. №3. – Тернопіль. – 1992. – С.81.

Юліан Гірняк //Дивослово. – 1996. - №9. – С.23.

***

Гірняк Юліан //Енциклопедія українознавства /Під ред. В.Кубійовича. – Львів, 1993. – Т.1. – С.384.

Гірняк Юліан (8.09.1881-5.06.1970) – вчений хімік і фізик //Теребовлянщина: Іст.-краєзнав. та літ.-мистец. журнал. – Львів; Теребовля, 1999. – Вип.1. – С.88-89.

8 ВЕРЕСНЯ

80 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВОЛОЩУКА МИКОЛИ ІВАНОВИЧА (8.09.1921-4.07.1978) – УКРАЇНСЬКОГО ПОЕТА І ХУДОЖНИКА

Український поет і художник Микола Іванович Волощук народився 8 вересня 1921 року в селі Кривому Козівського району у хліборобській сім'ї.

Навчаючись у початковій школі, виявив значний хист до малювання. Деякий час приватно навчався у художника Івана Гербія. Потім три роки студював живопис у Василянському монастирі в Жовкві.

Восени 1939 року став студентом Львівського державного університету пластичного мистецтва. Після війни працював сільським вчителем, захоплювався живописом, творив поезії і писав роман.

У 1948 році був заарештований у Києві та засланий у колимські табори. Відбував заслання разом з поетом-земляком І.Гнатюком. У неволі написав десятки поезій, творив живописні картини.

Ще перед війною друкувався у львівських журналах “Молоде село”, “Дорога”, “Дзвіночок”. Свою першу поетичну збірку видав у сорокових роках.

Відомо понад 160 малярських творів митця, олійних полотен, акварельних етюдів, графічних малюнків. Серед них домінують чудові полотна “Дуб Франка”, “Біля скиту Манявського”, “Скала-Подільський замок”, “Вечірня година”, “Старі верби”, цикл сибірських етюдів. Твори митця виставлялися у Львівському музеї українського мистецтва, де одержали високу оцінку.

Помер М.Волощук 4 липня 1978 року у Львові.

ЛІТЕРАТУРА

Волощук М. М.Д...; “Здається, все так просто починалось...”; Спогади і мрії; 3 моїм тридцятиліттям; Одна струна: [Вірші] //3 облоги ночі: Зб. невідомої поезії України 30-80 р.р. – К., 1993. – С.74-78.

Волощук М.І. Поетові; 3 моїм тридцятиліттям; Опівдню: [Вірші] //Тернопіль: Тернопільщина літературна. Дод. №4. – Тернопіль, 1992. – Вип..2. – Ч.1. – С.17.

Волощук М. Сучасність; Новорічне; Живіть у віках; 3 моїм тридцятиліттям; Тяжкій утраті у день смерті М.Рильського: [Вірші] //Відродження. – 1991. – 23 квіт.

Волощук М. Тяжкій утраті; В дорозі; Одна струна: [Поезії] //Вільне життя. – 1992. – 1 трав.

***

Савчук В. Повернення з невідомості //Відродження. – 1991. – 23 квіт.

Хома В. Волощук Микола Іванович: [Біогр. довідка] //Тернопіль: Тернопільщина літературна. Дод. №4. – Тернопіль, 1992. – Вип..2. – Ч.2. – С.17.

Хома В. Поезія з неволі //Вільне слово. – 1991. – 7 груд.

Хома В. Словом і пензлем //Вільне життя. – 1998. – 7 лип.

13 ВЕРЕСНЯ

70 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ХАРЧУКА БОРИСА МИКИТОВИЧА – (13.09.1931-16.01.1988) – УКРАЇНСЬКОГО ПИСЬМЕННИКА

Народився Борис Микитович Харчук 13 вересня 1931 року в селі Лози Збаразького району в селянській родині.

Середню школу закінчив у Вишнівці. Далі навчання на філологічному факультеті Кременецького педагогічного інституту (1950-1952р.р.).

За складання пародій на керівництво інституту був відчислений з інституту. Переїжджає до Полтави.

Після закінчення Полтавського педінституту навчається на Вищих літературних курсах в Москві. Деякий час працює на журналістській ниві.

Член Спілки письменників України з 1958 року.

Автор повісті “Йосип з гроша здачі”, романів “Волинь” (тетралогія, 1959-1965), “Майдан” (1970), “Хліб насущний” (1976), “Довга дорога” (1979), оповідання. Окремі твори залишилися в рукописах і опубліковані протягом 1988-1989р.р. у журналах.

Проза Б.Харчука перекладена російською, білоруською, вірменською, таджицькою, англійською, іспанською, німецькою та іншими мовами.

Помер Б.М.Харчук 16 січня 1988 року у Ризі. Похований у Києві.

ЛІТЕРАТУРА

Харчук Б. Волинь: Роман. Тетралогія. – К.: Дніпро, 1988.

Кн.1-2. – 567с.

Кн.3-4. – 751с.

Харчук Б. Довга гора: Роман. – К.: Рад. письменник, 1979. – 293с.

Харчук Б. Кривняки: Роман. – К.: Дніпро, 1985. – 514с.

Харчук Б. Місяць над майданом: Роман. – К.: Рад. письменник, 1971. – 280с.

Харчук Б. Хліб насущний: Роман. – К.: Рад. письменник, 1976. – 246с.

***

Харчук Б. Горохове чудо: Повість. – К.: Веселка, 1968. – 112с.

Харчук Б. Йосип з гроша здачі: Повість. – К.: Веселка, 1969. – 140с.

Харчук Б. Невловиме літо: Повісті. – К.: Рад. письменник, 1982. – 343с.

Харчук Б. Неслава: Повість. – К.: Рад. письменник, 1968. – 130с.

Харчук Б. Подорож до зубра: Повість /Худож. Д.О.Лукомський. – К.: Рад. письменник, 1986. – 368с., іл.

Харчук Б. Помста: Повість та новели. – К.: Веселка, 1970. – 279с.

Харчук Б. Розстріляні ночі: Нариси. – К.: Дніпро, 1979. – 66с.

***

Харчук Б. Далека стежка до весни: Повість //Вітчизна. – 1983. - №4. – С.20-62.

Харчук Б. Облава: Повість //Київ. – 1983. - №11. – С.79-101.

Харчук Б. Ой Морозе, Морозенку: Повість-легенда //Вітчизна. – 1983. - №12. – С.24-47.

Харчук Б. Мар”яна: Повість //Вітчизна. – 1986. - №4. – С.19-89.

Харчук Б. Останні оповідання: (“Слово”; “Іде”; “Вйо”; “Постріляний”; “Порубаний”; “Нічна стежка”) //Київ. – 1991. - №1. – С.9-18.

Харчук Б. Свічка //Оповідання-87. – К., 1988. – С.345-365.

Харчук Б. Смерть у Москві: Оповідання //Київ. – 1993. - №11. – С.8-17.

***

Борис Харчук – родом і серцем з Волині //Гром”як Р. Література Золотого вересня. – К., 1989. – С.228-250.

Харчукова криниця. – Збараж: Пегас, 1992. – 31с.

***

Антонюк-Следзінська Л. Борис Харчук: Крем”яничина //Діалог. – 1997. – 28 черв.

Барва Г. “Не плачте, мамо! Я воскресну...” //Народне слово. – 1996. – 20 верес.

Борчук А. “І трапилося непередбачене...”: Штрихи до портрета Б.Харчука //Русалка Дністрова. – 1994. - №17.

Будзан Г. Літописець Волині //Народне слово. – 1991. – 16 серп.

Василишин О. Борис Харчук в умовах тоталітарного режиму //Діалог. – 1996. – 24, 31 серп., 7 верес. – (Люди, події, дати).

Те ж: Дивослово. – 1996. - №4. – С.12-15.

Василишин О. Борис Харчук і “Просвіта” //Вільне життя. – 1993. – 22 черв. – (Рядок з біографії краю).

Василишин О. Слава і “Неслава” Бориса Харчука //Вільне життя. – 1992. – 22 трав.

Гнатюк І. Таврований доносами //Дзвін. – 1991. - №9. – С.141-144.

Гром’як Р. Невичерпність //Літ. Україна. – 1983. – 27 жовт.

Гром’як Р. Художні обрії Б.Харчука //Вільне життя. – 1981. – 13 верес.

Дзюба Г. І тільки ньєнка не засне... //Народне слово. – 1991. – 13 верес.

Мельничук Х. Звучить слово майстра //Колгоспне життя. – 1990. – 12 трав.

Молицька Г. Харчукова світлиця //Свобода. – 1992. – 24 листоп.

Сіра Г. Нащадкам у спадок //Вільне життя. – 1996. – 13 верес.

Слабошпицький М. Побачити в дорозі: Спогад про Б.Харчука //Україна. – 1991. - №15. – С.12-13.

Сорока П. Дорога до сина: [Образ матері в творах Б.Харчука] //Вільне життя. – 1989. – 30 лип.

Сорока Я. “Слово живе, коли обкипить кров”ю”: [Про дружбу Б.Харчука та Я.Сороки] //Русалка Дністрова. – 1994. - №4.

Сорока Я. Таким пам’ятаю Бориса Харчука: Спогади. Фрагмент //Тернопілля’96: Регіон. річник. – Тернопіль, 1997. – С.470-472.

Харчук Р. Про батька //Слово і час. – 1992. - №1. – С.54-55.

Чернихівський Г. Борис Харчук і Крем’яччина //Русалка Дністрова. – 1996. - №14 (лип.).

Те ж: Діалог. – 1996. – 8 черв.

14 ВЕРЕСНЯ

70 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ГЕРМАКІВСЬКОГО ІВАНА МИХАЙЛОВИЧА (14.09.1931) – ЖУРНАЛІСТА, ПИСЬМЕННИКА

Іван Михайлович Гермаківський народився 14 вересня 1931 року на Хмельниччині в селянській сім’ї. Закінчив Чернівецький університет. Викладав українську мову і літературу та німецьку мову в Мельнице-Подільській середній школі. Згодом працював редактором районної газети, заступником і редактором обласного часопису “Вільне життя”, власним кореспондентом “Сельской жизни”.

З студентських літ захопився народною творчістю, сільськими звичаями і обрядами. Спільно зі своїми вихованцями - учнями середньої школи зібрав понад тисячу народних пісень, прислів’їв і приповідок, частина з яких була опублікована в журналах “Народна творчість та етнографія” і “Жовтень”.

Працював в редакції Обласної Книги Пам’яті. Автор численних публікацій у періодиці, збірок нарисів та романів.

Член Спілки журналістів України.

ЛІТЕРАТУРА

Гермаківський І.М. Бджоли носять пергу: Нотатки журналіста. – Львів: Каменярь, 1973. – 48с.

Гермаківський І.М. Гонам зеленіти. – Львів: Каменярь, 1984. – 43с.

Гермаківський І.М. Дружби глибоке коріння: Нариси. – Львів: Каменярь; Софія: Народна младеж, 1982. – 47с.

Гермаківський І. Непокора: Док. повісті. – Тернопіль: Збруч, 1997. – 242с.

Гермаківський І. Хрест над колискою: Роман-трилогія. – Тернопіль: Збруч, 1995.

Кн. 1. Віхолюю розметані. – 1995. – 260с.

Гермаківський І. Хрест над колискою: Роман-трилогія. – Тернопіль: Збруч, 1995.

Кн. 2: У пазурах білої смерті. – 1995. – 254с.

Гермаківський І. Хрест над колискою: Роман-трилогія. – Тернопіль: Збруч, 1995.

Кн. 3: І ніколи не загине. – 1996. – 248с.

Гермаківський І. Хрест над колискою: Роман-трилогія. – Тернопіль: Збруч, 1995.
Кн. 4: Колотнеча. – 1998. – 196с.

***

Гермаківський І. Вони із полум'я війни: Уривок з док. повісті //Свобода. – 1997. – 19 серп.

Гермаківський І. Зрада: Повість //Тернопільська газета. – 1997. – 23 жовт., 6 листоп., 26 груд.; 1998. – 5 лют. 3 продовж.

***

Гермаківський І. Виселяли з Торського в Сибір...: [Про сім'ю Юрчишин, Білик та ін. сім'ї репресовані і вивезені в Сибір в 40-х роках] //Вільне життя. – 1996. – 16 січ. Фото.

Гермаківський І. Таємниці зеленого царства: [Розп. про ген. директора держ. об'єднання “Тернопільліс” М.Зубанюка] //Тернопілля’95: Регіон. річник. – Тернопіль, 1995. – С.200-206.

***

Гермаківський І. “У моєму серці ятріли і біль, і тривога” /Розм. зап. В.Проник //Західна Україна. – 1996. – 17-23 лют.

Гермаківський І. “Ця тема народилася на зорі юності” /Розм. зап. Є.Зозуляк //Вільне життя. – 1995. – 5 груд.

***

Буняк С. Крутий тернистий шлях до волі: [Про трилогію “Хрест над колискою”] //Голос Лановеччини.- 1998. – 10 січ.

Ліберний О. Роман про події, оповиті смутком: [Трилогія “Хрест над колискою”] //Свобода. – 1996. – 16 січ.

Мельничук Б. Трилогія Івана Гермаківського //Тернопіль вечірній. – 1996. – 18 груд.

***

Гермаківський І.М. (14.IX.1931) – журналіст, письменник: [Корот. біогр. довідка] //Тернопілля’95: Регіон. річник. – Тернопіль, 1995. – С.764.

27 ВЕРЕСНЯ

105 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ БОЙЧУКА ТИМОФІЯ ЛЬВОВИЧА (27.09.1896-1922) – УКРАЇНСЬКОГО ХУДОЖНИКА

Тимофій Львович Бойчук народився 27 вересня 1896 року в селі Романівка, що на Тербовлянщині, в селянській родині.

Початкову школу закінчив у рідному селі.

З дитинства Тимко любив малювати, і коли навесні 1914 року, повертаючись в Україну, до Романівки заїхав його старший брат Михайло Бойчук, ці малюнки стали вирішальними у долі Тимка. Брат розпізнав у ньому талант до малювання.

На початку 1919 року всі художники, які входили до групи М.Бойчука, звали їх бойчукістами, протягом місяця виконували у Києві розписи так званих Луцьких касарень. Наймасштабніші розписи (понад 14 тематичних картин) виконала бригада бойчукістів за ескізами і під керівництвом Михайла Бойчука. Тимкові тут належать композиції “Оранка”, “Демонстрація”, “Зустріч з прапорами”.

Тимкові Львовичу належить оформлення міської опери до першого Всеукраїнського з'їзду Рад представників волосних виконкомів 1919 року (картини “Чаювання”, “На пасовиську”, “Садять картоплю”, “Біля яблуні”). А 1921 року він виконав плакат “У братньому єднанні праці селян і робітників...”.

Каталог першої всеукраїнської виставки Асоціації революційного мистецтва України 1927 року зареєстрував ранні твори Тимка Бойчука – “Дві жінки з насінням”, “Сцени з базару”, “Вулиця в містечку”. Перша картина збереглася і експонується тепер у Державному

музеї образотворчого мистецтва, всі решту його твори пропали після арешту старшого брата Михайла Львовича.

Передчасна смерть забрала Тимка Бойчука на 26 році життя у 1922 році. Похований у Києві.

ЛІТЕРАТУРА

Історія українського мистецтва: У 6 т. Т.5.: Радянське мистецтво, 1917-1941р.р. – К., 1967. – 476с.

С.43, 51, 58, 66, 67, 71,
72, 76, 111, 196: Про Т.Бойчука.

***

Антонович Д. Тимко Бойчук (1896-1922) //Хроніка – 2000. – К., 1997. – С.341-346.

Бойчук Тимофій (1896-1922) – художник-монументаліст //Теребовлянщина: Іст.-краєзнав. та літ.-мистец. журнал. – 1999. – Вип..1. – С.107.

Ониськів М. Дмитро Антонович про Тимка Бойчука //Тернопілля’97: Регіон. річник. – Тернопіль, 1997. – С.415.

Субчак М. Сумна доля нерозквітлого таланту //Тернопілля’96: Регіон. річник. – Тернопіль, 1997. – С.549-550.

***

Герета І. Михайло Бойчук (30.10.1882-13.07.1937); Тимофій Бойчук (27.09.1896-(?) 1922) //Тернопіль: Художники Тернопільщини. – 1994. - №2-3. – С.5-7.

Герета І. Родом з Романівки //Вільне життя. – 1990. – 29 квіт.

Дуда В. Бойчук, бойчукізм, бойчукісти //Тернопіль. – 1991. - №2. – С.36-37.

Ковальська Л. Тиміш Бойчук, молодший брат //Artline. – 1998. - №1. – С.44.

Ковальчук М. Повернулися із забуття //Воля. – 1996. – 8 листоп.

Мельничук Б. “Білі яблуні”, які посадив Тимофій Бойчук //Тернопіль вечірній. – 1996. – 25 верес.

Миколаєнко Г. У Романівці вшанували митців братів Бойчуків //Свобода. – 1996. – 5 листоп.

Субчак М. Сумна доля нерозквітлого таланту //Воля. – 1996. – 27 верес.

Терещенко Р. “Нас мало, але ми знаємо, що прийде літо...”: [Про відкриття пам’ятника братам Бойчукам у рідному селі Романівці] //Теребовлянські вісті. – 1992. – 7 листоп.

***

Бойчук Тимофій Львович (1896, с. Романівка – 1922, Київ) – укр. рад. живописець //УРЕ. – К., 1997. – Т.1. – С.510.

Білокінь С.І. Бойчук Тимофій Львович (27.IX.1896-1922, Київ) – укр. живописець //Мистецтво України: Енциклопедія. – К., 1995. – Т.1. – С.228.

Бойчук Тимофій Львович (27.09.1896-1922) – український художник //Митці України: Енцикл. довідник. – К., 1992. – С.79.

Бойчук Тимко (1896-1922) //Енциклопедія українознавства /Під ред. В.Кубійовича. – Львів, 1993. – Т.1. – С.151.

Бойчук Тимофій Львович (1896-1922) //Словник художників України. – К., 1973. – С.30.

28 ВЕРЕСНЯ

65 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ЧЕРНЯХІВСЬКОГО ГАВРИЛА ІВАНОВИЧА
(28.09.1936) – КРАЄЗНАВЦЯ, ЛАУРЕАТА
ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ ПРЕМІЇ В ГАЛУЗІ
ПАМ’ЯТОК ІСТОРІЇ ТА КУЛЬТУРИ
ІМ. В.АНТОНОВИЧА (1998)

Гаврило Іванович Черняхівський народився 28 вересня 1936 року в с. Плєсківці Зборівського району в багатодітній родині.

У 1953 році закінчив Кобзарівську середню школу, історичний факультет Львівського державного університету ім. І.Франка (1958). У 1969 році склав іспити кандидатського мінімуму на кафедрі історії України цього ж університету. Працював учителем історії у школах Збарзького і Кременецького районів. У 1962-69 роках викладав історію України у Кременецькому педагогічному інституті.

З 1969р. працює у Кременецькому краєзнавчому музеї, з 1991р. – провідний науковець.

Автор 20-ти наукових праць про творчу спадщину Михайла Драгоманова як історика України, десяти книжок з краєзнавства, більше ста наукових праць в галузі історіографії, літературознавства, історії культури та освіти Кременеччини.

Виявив, зібрав і видав: спадщину письменників – Ю.Виливчука, прозаїка-казкаря С.Даушкова, вченого, громадського діяча О.Неприцького-Грановського, письменника Уласа Самчука.

Експозиціонер літературно-меморіальних музеїв Уласа Самчука та Олександра Неприцького-Грановського, десяти музеїв на громадських засадах.

Лауреат Всеукраїнської премії в галузі охорони пам'яток історії та культури ім. проф. В.Антоновича (1998).

ЛІТЕРАТУРА

Чернихівський Г. Кременець: Путівник. – Львів: Каменярь, 1987. – 56с., 12 арк. іл. Резюме рос. і англ. мовами.

Чернихівський Г. Кременеччина від давнини до сучасності. – Кременець: Папірус, 1999. – 320с., 32 с. іл.

Чернихівський Г. Крем'янецьчина: історичне та літературне краєзнавство: Посібн. для учнів коледжу, ліцею, шкіл. – Крем'янець, 1992. – 104с., фото.

Чернихівський Г. Олександр Неприцький-Грановський: Життя і творчість /Сл. від авт., наук. ред. акад. АН Вищої школи України, д-р філолог. наук Р.Гром'як. – Тернопіль: Збруч, 1996. – 388с. Бібліографія: С.357-379.

Чернихівський Г. Серця клич: поезії /Корот. біогр. довідка. – Крем'янець, 1994. – 110с., портр.

Чернихівський Г. Туристичними маршрутами Кременця: Буклет. – Тернопіль, 1986. – 6с., фото.

***

Великодні книжечка /Уклад.: Шподарунок Н., Пиндус Б., Чернихівський Г. – Тернопіль: Збруч, 1995. – 166с.

Українські колядки та щедрівки /Ред. Г.Чернихівський. – Крем'янець, 1997. – 195с.

***

Чернихівський Г. Митець світової слави Ростислав Глукко //Тернопілля'97: Регіон. річник. – Тернопіль, 1997. – С.642-644.

Чернихівський Г. Поет революційного гарту: До 100-річчя від дня народження Ю.Виливчука //Тези доповідей і повідомлень 1-ої Терноп. обл. наук. історико-краєзнав. конференції. Серія: Література і мистецтво. – Тернопіль, 1990. - Ч.3. – С.11-12.

Чернихівський Г. Почаївські стародруки //Почаївський монастир в контексті історії та духовності українського народу: Тези наук. конференції. – Тернопіль, 1995. – С.104-109.

Чернихівський Г. Терниста зоря Оксани Лятуринської //Тернопілля'95: Регіон. річник. – Тернопіль, 1995. – С.367-372.

***

Чернихівський Г. Верхівня зачаровує, або чи був Оноре де Бальзак у Кременці? //Діалог. – 1999. – 26 черв. Є фото О.Бальзака та Є.Ганської.

Чернихівський Г. Він називав її “панна Печеніг” //Діалог. – 2000. – 12, 19 лют. Є фото У.Самчука.

Чернихівський Г. Для нас він був прикладом: [До 100-річчя з дня народження С.Жука] //Русалка Дністрова. – 1998. - №15-16. – С.19-20.

Те ж: Діалог. – 1998. – 4 квіт.

Чернихівський Г. До Лесиних джерел //Діалог. – 1999. – 14 серп. Є фото Л.Українки.

Чернихівський Г. З берегів Ікви... //Слово і час. – 1996. - №7. – С.52-57.

Те ж: Діалог. – 1996. – 14 верес.

Чернихівський Г. І бережи свої старі святині //Діалог. – 1996. – 6 січ.

Чернихівський Г. “Й журба моя у грудях спокій рве...” //Діалог. – 1996. – 13 лип. – (Славні сини твої, Україно).

Чернихівський Г. Любов до лісу – то його життя: [Генсірук С.] //Діалог. – 1999. – 18 груд. Є фото.

Чернихівський Г. “Мов в жупанах перед ганком козаки...”: Рання поезія Ол. Неприцького-Грановського //Русалка Дністрова. – 1996. - №18 (жовт.).

Чернихівський Г. Музей у Великих Бережцях //Українське слово. – 1996. – 24 жовт.

Чернихівський Г. Повернення в Україну //Діалог. – 1996. – 31 серп.

Чернихівський Г., Фарина І. Полонять краса лісу й ніжність пісні: [С.Генсірук] //Свобода. – 2000. – 6 січ.

Чернихівський Г. Полум'я яскравої душі: Про Ю.Пундика, члена ОУН, борця за волю України //Діалог. – 1996. – 10 серп. – (Твої сини, Україно).

***

Олександр Неприцький-Грановський (1886-1976): Бібліогр. покажч. /Уклад.: Г.І.Черняхівський, А.О.Ленчишин. – Тернопіль: Лілея, 1997. – 104с.

Балицький М., Фарина І. Пора підсумків і задумів //Свобода. – 1996. – 28 верес. – (Наші ювіляри).

Гаврило Чернихівський нагороджений премією ім. В.Антоновича //Русалка Дністрова. – 1998. - №4 (берез.). – С.4.

Дим Вітчизни крізь туман океану, або не втратити естафету духу і роду: [Інтерв'ю із Чернихівським – істориком, літературознавцем /Розм. вів С.Бодяк] //Діалог. – 1998. – 22 серп.

Коханчук Л. Вшанування лауреата //Діалог. – 1998. – 11 квіт.

Літописець краю: /Розм. з літературознавцем Г.І.Чернихівським зап. Є.Зозуляк //Вільне життя. – 1996. – 27 верес.

Мельничук Б. До ювілею – музей, і монографія //Тернопіль вечірній. – 1996. – 25 верес. Є фото.

Пасічник Н. Духовна місія книги: [Про презентацію книги Г.Чернихівського “Кременеччина від давнин до сучасності”] //Діалог. – 2000. – 19 лют.

Сеніна Т. З джерел любові до рідної землі //Діалог. – 1996. – 28 верес., фото. – (Ювілеї).

Фарина І. Бо серце кличе: Гаврилу Чернихівському – 60 //Тернопілля’96: Регіон. річник. – Тернопіль, 1996. – С.501-502.

Фарина І. Пам'ятають письменника в рідному селі //Свобода. – 1995. – 24 жовт.

Хаварівський Б. З любов'ю до отчого краю //Українське слово. – 1996. – 24 жовт.

Те ж: Русалка Дністрова. – 1996. - №18 (жовт.).

Чернихівський Г.І. (28.09.1936, с. Плєсківці Зборів. р-ну) – краєзнавець, літературознавець //Медведик П. Літературно-мистецька та наукова Зборівщина. – Тернопіль, 1998. – С.225.

Черниш Р. ...І він таки зумів добути кошти на книгу миру, правди і добра: [Г.Чернихівський і його книга “Кременеччина від давнин до сучасності”] //Діалог. – 1999. – 6 листоп.

29 ВЕРЕСНЯ

135 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ГРУШЕВСЬКОГО МИХАЙЛА СЕРГІЙОВИЧА
(29.09.1866-24.11.1934) - ВИДАТНОГО
УКРАЇНСЬКОГО ВЧЕНОГО, ДЕРЖАВНОГО
ДІЯЧА, ПЕДАГОГА

У вересні 2001 року минає 135 літ від дня народження великого українського історика, визначного організатора науки, політичного діяча і творця Української держави новітнього часу Михайла Сергійовича Грушевського.

29 вересня 1866р. на теренах західних українських земель у м. Холмі народилася людина, якій судилося зайняти виняткове місце в духовній історії України, в її національно-державному відродженні. М.Грушевський першим у ХХ столітті очолив прорив українського народу до державної самостійності, заклав підвалини національного відродження, залишив велику духовну спадщину, був блискучим неперевершеним автором нового життя.

Говорячи про М.Грушевського і Тернопільщину, слід пам'ятати, що він своїми працями вніс значний вклад у висвітлення історичного минулого Тернопільського краю.

Високої оцінки заслуговують його зусилля по вихованню молодого покоління науковців, серед яких було немало вихідців з тернопільщини. Це М.Кордуба – дослідник старої і середньовічної історії та видатний історик доби Хмельниччини І.Джиджора, здібний історик Гетьманської держави ХУІІІ ст. З.Кузеля, етнограф, мовознавець, бібліограф і журналіст Б.Барвінський, історик Галицько-Волинської держави і мазепинського руху М.Чубатий.

Зв'язки Грушевського з Тернопільщиною різнопланові і різноплощинні.

Неодноразово М.Грушевський, разом із дружиною, відвідував с. Богданівку Підволочиського району. Часто бував в містечку Скала-над-Збручем, де проживала рідна сестра його дружини. Бував він і в Борщові.

Діяльність і творчість Михайла Грушевського творять цілу епоху в інтелектуальному, науковому, національно-культурному і державному розвитку Нової України.

ЛІТЕРАТУРА

Винар Л. Грушевськознавство: Генеза й історичний розвиток. – Київ; Львів; Париж; Нью-Йорк; Торонто, 1998. – Т.5. – 215с.

Михайло Грушевський – погляд із сьогодення: Матеріали міжнар. наук. конференції, присвяченої 130-річчю від дня народження М.С.Грушевського. – Тернопіль: Літопис, 1997. – 282с. – (Наукові записки ТДПУ. Серія: Історія. Вип. V).

Михайло Грушевський – український вчений, державний діяч, громадянин: Метод. поради на доп. вчителям історії. – Тернопіль: Б.в., 1996. – 23с.

***

Луцишин В. Михайло Грушевський і Борщівщина // Михайло Грушевський – погляд із сьогодення: Матеріали Міжнар. наук. конференції. – Тернопіль, 1997. – С.211-215.

Магунь М. Про родину Грушевських: Спогад Теодора Зінька // Михайло Грушевський: Зб. наук. праць і матеріалів Міжнар. ювіл. конференції. – Тернопіль, 1994. – С.333-336.

Найвидатніший історик України Михайло Грушевський (1866-1934): З нагоди 125-ліття від дня народження //Винар Л. Силуети епох. Дмитро Вишневецький, Михайло Грушевський: Іст. розвідки. – Дрогобич, 1992. – С.75-180.

Пиндус С. Особисті та родинні сторони життя сімейства Грушевських і їх зв'язки з Тернопільщиною //Тернопілля'96: Регіон. річник. – Тернопіль, 1997. – С.171-185.

Скочиляс І. Михайло Грушевський і Борщівщина //Літопис Борщівщини: Іст.-краєзнав. зб. – Борщів, 1993. – Вип. 2. – С.80-82.

Скочиляс І. Михайло Грушевський і Борщівщина // Михайло Грушевський – погляд із сьогодення: Матеріали Міжнар. наук. конференції. – Тернопіль, 1997. – С.206-208.

***

Вірний син свого народу //Вісник Надзбруччя. – 1996. – 4 жовт.

Гонтар Т. Великий українець //Вільне життя. – 1996. – 8 жовт.

Горбачівський Б. Вшанування пам'яті великого українця в Тернополі //Подільське слово. – 1996. – 5 жовт.

Грушевський на Шумщині?: Гіпотеза //Новини Шумщини. – 1998. – 8 серп.

Луцишин В. На Борщівській землі: [Проживала сестра дружини М.Грушевського] //Студентський вісник. – 1996. – 16 верес.

Рубльов О. Михайло Грушевський: [Переписка з Т.Починком, К.Студинським, В.Кузівим, С.Гірняком] //Український історичний журнал. – 1996. - №5. – С.50.

Черемшинський О. Дружба і співпраця: [М. Грушевського і В.Гнатюка] //Вісті Придністров'я. – 1996. – 13 верес.

9 ЖОВТНЯ

115 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
БЛАЖКЕВИЧ ІВАННИ ОМЕЛЯНІВНИ
(9.10.1886-2.03.1977) – УКРАЇНСЬКОЇ
ДИТЯЧОЇ ПИСЬМЕННИЦІ

Іванна Омелянівна Блажкевич народилася 9 жовтня 1886 року в селі Денисів Козівського району.

Закінчила екстерном Львівську учительську семінарію 1920р. Тривалий період працювала вчителькою і вихователькою дитячих садків у галицьких селах, вела активну громадську роботу серед жінок і молоді.

1938 року була важко пацифікована польськими шовіністами. У вересні 1939 року обиралась депутатом Народних Зборів Західної України. В 1941-43р.р. була директором с/г школи в с.Денисові.

Виступала в різних жанрах дитячої літератури: поезії, драматургії.

Вийшли з друку її збірки “Подоланочка”, “Прилетів лелека”, “Чи є в світі щось світліше”, “Прилетіла ластівочка».

Іванна Омелянівна Блажкевич – автор спогадів про І.Франка, О.Кобилянську, В.Стефаника, Т.Бордуляка, О.Вітошинського, П.Думку, К.Устияновича, О.Кульчицьку. Збирала пісні, афоризми, етнографічні матеріали. Була ініціатором створення Денисівського краєзнавчого музею.

Померла 2 березня 1977 року.

В Денисові створено музей-садибу Івanni Блажкевич.

Восени 1988 року в Денисові споруджено їй пам’ятник роботи скульптора Івана Мулярчука.

В 1993 році встановлена літературна премія імені Івanni Блажкевич, яка кожного року видається українським літераторам в її рідному селі на день народження письменниці.

ЛІТЕРАТУРА

Блажкевич І. Весна прийшла: Чотири дитячі пісні для голосу в супроводі фортепіано. – К.: Мистецтво, 1971. – 9с.

Блажкевич І. Драматичні твори для дітей. – Тернопіль: Діалог, 1993. – 106с.

Блажкевич І. Подоланочка: (Поезії для дітей). – Львів: Кн.-журн. вид-во, 1958. – 32с.

Блажкевич І. Прилетів лелека: Вірші та оповідання. – К.: Веселка, 1971. – 51с.

Блажкевич І. У дитячому садочку: Для дітей дошк. віку. – Тернопіль: Кн.-журн. вид-во, 1993. – 32с.

Блажкевич І. Чи є в світі що світліше?: (Вірші). – К.: Веселка, 1977. – 24с.

***

Блажкевич І. Кленові листки; Новий рік: (Вірші) //Ровесник. – 1972. – 1 січ.

Блажкевич І. Птахи прилітають: Форма і зміст: (3 нових поезій) //Ровесник. – 1970. – 7 берез.

Блажкевич І. Спогади (30.07.1914-4.10.1921р.р.) //Дзвін. – 1991. - №5. – С.117-129.

Блажкевич І. Спогади. Рік 1932 //Тернопіль. – 1993. - №1. – С.44-45; №2. – С.44-45.

Божий Сину, зішли згоду на Україну: Різдявний вертеп /Упоряд. у 1931р. І.Блажкевич з фондів держархіву обл. //Вісник Тернопілля. – 1995. – 22 груд.

***

Буденний Г. “Я дітям серце віддала...” //Селянська доля. – 1993. – 16 жовт.

Бурма В. Сад Івanni Блажкевич //Вільне життя. – 1993. – 1 трав.

Бучко Д. Кілька штрихів до біографії Іванни Блажкевич //Русалка Дністрова. – 1998. - №14 (лип.).

Венгер Б. “Тарас у дяка”: [Блажкевич і Шевченко] //Тернопіль вечірній. – 1993. – 6 берез.

Вістюк Г. У Денисові свято //Ровесник. – 1986. – 16 жовт.

Герета І. Не хотіла старіти //Тернопіль. – 1996. - №2. – С.19-25., фото. – (Духовні острови народу).

Герета І. Ювілей Іванни Блажкевич //Жовтень. – 1987. - №2. – С.129.

Горак Р. Листи болю і мужності: [О.Дучимінська та І.Блажкевич] //Дзвін. – 1997. - №4. – С.99-101.

Демків Б. Сад її любові //Ровесник. – 1986. – 9 жовт.

Дерій В. Захисниця простого люду //Вільне життя. – 1996. – 8 жовт.

До невисихаючої криниці добра, любові, мужності //Вільне слово. – 1995. – 7 жовт.

З архіву письменниці Іванни Блажкевич //Вільне слово. – 1993. – 11 верес.

Осадчук П. Іванна Блажкевич //Тернопілля-97: Регіон. річник. – Тернопіль, 1997. – С.299.

Остап’юк О. Спогад про Іванну Блажкевич //Відродження. – 1991. – 27 серп.

Передирій В. Блажкевич І.О. (09.10.1886-02.03.1977): Біогр. довідка //Українська журналістика в іменах. – Львів, 1995. – Вип.2. – С.40-42. – Бібліогр. С.42.

Портрет Іванни Блажкевич: [Робота терноп. художн. Я.Новака] //Русалка Дністрова. – 1996. - №18 (жовт.).

Савак Б. Слово про нескореність //Жовтень. – 1986. - №10. – С.101-103.

Савчук В. У бабусі Іванни //Бережанське віче. – 1995. – 4 берез.

Сенатович О. Жінка, не угодна жодній владі: Коротке слово про письменницю, громадську діячку І.Блажкевич //Дзвін. – 1991. - №5. – С.117.

Хома В. З Кобзарем у серці: [І.Блажкевич і Т.Шевченко] //Ровесник. – 1990. - 4-10 берез.

Хома В. З “кружка” денисівських дівчат //Вільне життя. – 1996. – 19 жовт., портр.

Хома В. Колосок подільської пшениці: [І.Блажкевич і О.Кобилянська] //Вільне життя. – 1989. – 15 лют.

Хома В. На все життя //Вільне життя. – 1981. – 9 жовт.

Хома В. Натхнення черпала у Кобзаря //Ровесник. – 1986. – 9 жовт.

Хома В. Паціфікація над Іванною Блажкевич //Свобода. – 1999. – 14 січ. – (Так було).

Хома В.І. “Пласт” і “Луг”: Невідомий штрих до портрета І.Блажкевич //Вільне життя. – 1991. – 29 берез.

Хома В. Подільська мрійниця //Вільне життя. – 1986. – 5 жовт.

Хома В. Творець Денисівської поетичної музи //Свобода. – 1993. – 12 жовт.

***

Премія імені Іванни Блажкевич: Історія //Русалка Дністрова. – 1996. - №18 (жовт.).

Ханас В. Перші лауреати премії Іванни Блажкевич: [заснована премія у 1993р.] //Русалка Дністрова. – 1993. - №20 (листоп.).

***

Блажкевич Іванна Омелянівна (9.Х.1886, с. Денисів Козів. р-ну – 2.Ш.1977, там же) – укр. письменниця //УЛЕ. – К., 1988. – Т.1. – С.194.

Медведик П.К. Блажкевич Іванна Омелянівна (9.10.1886 - с.Денисів Козівськ. р-ну – 2.03.1977 там же) – укр. письменниця //Мистецтво України: Енциклопедія. – К., 1995. – Т.1. – С.212.

Блажкевич Іванна (1886-1977) – дитяча письменниця //Енциклопедія українознавства /Під ред. В.Кубійовича. – Львів, 1993. – Т.1. – С.140.

Іванна Блажкевич (09.10.1886-02.03.1977) – дитяча письменниця //Тернопіль: Тернопільщина літературна. Дод. №2. – Тернопіль, 1991. - Дод. №2. – С.6.

***

Іванна Блажкевич: Бібліогр. покажчик /Упоряд. Баб'як П.Г., Хома В.І. – Львів, 1980. – 44с.

16 ЖОВТНЯ

90 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
МОКРИЦЬКОГО ЮВЕНАЛІЯ
(16.10.1911) – МИСТЦЯ-ІЄРОМОНАХА

Народився 16 жовтня 1911 року в Хлопівці. Студіював малярство у Василя Дядилюка, емалі в Марії Дольницької у Львові в 30-х роках. Продовжував студії в Академії Мистецтв у Відні (1944-1947) у професора Андерсена й Айгенбергера.

З початку творчої діяльності визначився в іконографії. Перші праці були пов'язані з Львівщиною: іконостас у церкві св. Йоанна Богослова в селі Словіта біля Унева, стінопис монастирської церкви в Уневі. Після Другої світової війни перебував в Німеччині, де засвоїв техніку мозаїки в Крефельді та намалював ікони для каплиці монастиря в Буке. Розмальовував іконостаси для церкви о.Василіан (1952-1954) і Собору св. Софії (1970-1979) в Римі, молитовниці сестер Венедиктинок (1953-1954), в церквах Бельгії та Австралії намалював плащаниці, відновив церкву св Апостолів Петра і Павла (1957) у США.

ЛІТЕРАТУРА

Дуда І. Іконописець-ієромонах Ювеналій Мокрицький //Тернопіль. – 1994. - №2-3. – С.23-24.

Дуда І. Ювеналій Мокрицький //Свобода. – 1992. – 3 січ.

Степовик Д. Українська ікона в діаспорі //Людина і світ. – 1994. - №3-4. – С.30.

24 ЖОВТНЯ

100 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ШАРИКА МИХАЙЛА ФЕДОРОВИЧА –
(24.10.1901-22.10.1979) – ПИСЬМЕННИКА

Українсько-канадський письменник та культурно-громадський діяч Михайло Федорович Шарик народився 24 жовтня 1901 року у селі Денисові Козівського району. Завдяки своєму дідові, Михайло одержав міцну основу християнського та національного виховання. Тоді пробував писати і свої перші вірші. Ще юнаком вступив у лави Української армії, став пілотом. Відважний український льотчик М.Шарик у громадянську війну боровся за волю України, перебуваючи в лавах УГА.

Про події першої світової та громадянської війни М.Шарик вдало описує в книзі “Діти війни”, що вийшла у трьох томах у видавництві І.Тиктора у Вінніпегу, куди автор емігрував у 1926 році.

По приїзді до Канади М.Шарик активно включився в суспільно-громадське життя. Він був організатором і засновником Української Стрілецької Громади, видавництва “Новий шлях” і засновником ОУН, де виконував обов’язки крайового організатора. М.Шарик був довгий час головою Крайової Управи Української Стрілецької Громади. Про це докладно він описав у своїй книжці “З віддалі 50 літ” у трьох томах (1969).

Помер М.Шарик 20 жовтня 1979 року в місті Сан Катеринс у Канаді, де й похований, а на його батьківщині, в селі Денисів, на місці, де колись стояла хата, в якій він народився, відкрито пам’ятник.

ЛІТЕРАТУРА

Шарик М. Діти війни: Спогади /Передм. від автора. – Вінніпег, 1955. – 127с., портр.

Шарик М. Ода до України; Рідне село: [Вірші] //Тернопіль: Тернопільщина літературна. Дод. №4. – Тернопіль, 1992. – Вип.2. – Ч.1. – С.55.

***

Михайло Шарик (24.10.1901-22.10.1979) //Хома В. А Денисів село славне. – Тернопіль, 1997. – С.18-19.

Михальчук Б. Повернення із забуття //Вільне слово. – 1992. – 6 січ.

- Михальчук Б. Повернення земляка //Свобода. – 1992. – 8 лют.
 Савак Б. Все життя у боротьбі //Вільне слово. – 1996. – 8 листоп.
 Савак Б. Сокіл зростав у Денисові: [Козів. р-ну] //Свобода. – 1996. – 12 листоп. – (Пам’ять).
 Хома В. З кола Денисівських митців //Тернопіль вечірній. – 1996. – 13 листоп.
 Хома В. Михайло Шарик // Тернопіль: Тернопільщина літературна. Дод. №4. – Тернопіль, 1992. – Вип.2. – Ч.1. – С.55.
 Хома В. Син України //Вільне життя. – 1991. – 5 верес.

28 ЖОВТНЯ

120 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
 МАКОГОНА ДМИТРА ЯКОВИЧА
 (28.10.1881-7.10.1961) – УКРАЇНСЬКОГО
 ПИСЬМЕННИКА І ПЕДАГОГА

Народився в Хоросткові в бідній селянській сім’ї. Після закінчення початкової школи навчався в Тернопільській гімназії, з якої був виключений за учать в таємному учнівському гуртку. В 1902 році екстерном склав іспити в Заліщицькій учительській семінарії.

В 1914 році був призваний до війська і майже чотири роки, аж до розпаду Австро-Угорської імперії, перебував на італійському фронті.

Перше друковане видання Дмитра Макогон – оповідання “Убийниця” датоване 1904 роком. Він автор поетичної збірки “Мужицькі ідилії” (1907), малої прози “Шкільні образки” (1911), “Учительські гаразди” (1911), “Проти філі”, “По наших селах” та ін.

53 роки свого життя Д.Макогон віддав благородній і важкій вчительській праці на теренах Галичини і Буковини.

Твори автора увійшли в збірник “Письменники Буковини початку ХХ століття” (К., 1958), в “Антологію українського оповідання” (т.2. – К., 1960) та збірник “Українська новелістика кінця ХІХ – початку ХХ століть” (К., 1989). Окремі видання творів: “Вибрані оповідання” (Львів, 1959).

Свою любов до поетичного слова, до української літератури Д.Макогон передав дочці Одарці – відомій українській письменниці Ірині Вільде (Дарині Полетнюк-Дроб’язко).

Помер в м. Івано-Франківську, де й похований.

ЛІТЕРАТУРА

- Макогон Д.Я. Вибрані оповідання. – Львів: Кн.-журн. вид-во, 1959. – 124с.
 Макогон Д. Поезії: Оповідання //Письменники Буковини початку ХХ століття. – К., 1958. – С.177-305.

***

Колісник П. Дмитро Макогон //Тернопіль: Тернопільщина літературна. Дод. №4. – 1992. – Дод.№4. - Вип.2. Ч.1. – С.29-30.

Макогон Дмитро: Літературна сторінка //Вісник Надзбруччя. – 1997. – 10 січ.

Малявко-Полотнюк А. Письменник і педагог //Колос. – 1981. – 27 жовт.

Медведик П. Сподвижник І.Франка //Вільне життя. – 1981. – 30 жовт.

Медведик П., Михайлюк І. І.Франко і літературна Тернопільщина. – Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1963. – 76с.

Мороз М. Дмитро Макогон: До 110-річчя з дня народження //Просвіта. – 1991. - №10.

Романець О. Дмитро Макогон //Жовтень. – 1957. - №10. – С.133-138.

Угорчак Ю. Учителю, перед іменем твоїм...: До 115-річчя з дня народження Д.Я.Макогон //Тернопілля’96: Регіон. річник. – Тернопіль, 1996. – С.496-497.

***

Макогон Дмитро //Енциклопедія українознавства /Під ред. В.Кубійовича. – Львів, 1994. – Т.4. – С.1440.

ЖОВТЕНЬ-ЛИТОПАД

155 РОКІВ З ЧАСУ ПЕРЕБУВАННЯ

Т.Г.ШЕВЧЕНКА НА ТЕРНОПІЛЛІ (1846)

Документально встановлено перебування Т.Шевченка у жовтні 1846р. в трьох населених пунктах Тернопільщини: Почаєві, Вишнівці та Кременці. Його приїзд сюди був пов'язаний з роботою в Київській археографічній комісії. За дорученням комісії він повинен був виїхати у Подільську і Волинську губернії для запису народних пісень, переказів, легенд, змалювання архітектурних пам'яток, вивчення і придбання історичних документів.

З Кам'янця-Подільського через Проскурів-Меджибіж-Летичів-Хмільник-Старокостянтинів-Ізяслав Т.Шевченко виїхав на Волинь. В середині жовтня він прибув до Почаєва, де зупинився в готелі Лаври. Будинок готелю зберігся, 1961 року на ньому встановлено меморіальну дошку. У Почаєві, згідно із завданням Археографічної комісії Т.Шевченко намалював чотири акварелі "Почаївська лавра з півдня", "Почаївська лавра із заходу", "Собор Почаївської лаври", а також виконав два ескізи й начерк олівцем. Всі вони подаються у сьомому томі повного зібрання творів поета. В Почаєві він записав також народні пісні "Гиля, гиля, селезень", "Ой пила вихилила" та "Ой у саду, саду". Звідси Т.Шевченко виїхав у навколишні села, відвідав, зокрема, і містечко Вишнівець. Тут його, очевидно, зацікавив палац ХУІІІ ст., в якому знаходилася велика колекція картин, gobеленів, скульптур, зброї та цінна бібліотека.

Побував Т.Шевченко і в Кременці, де оглянув пам'ятки архітектури цього старовинного мальовничого міста. На Кременеччині Кобзар збирав народні перекази про гайдамацький рух. Сьогодні на будівлі колишнього ліцею встановлено меморіальну дошку. Наприкінці жовтня 1846 року Т.Шевченко повернувся до Києва.

ЛІТЕРАТУРА

Дуда І., Мельничук Б. Тарас Шевченко на Тернопільщині. Вид 2-е, доп. – Тернопіль: Обл. держ. архів, 1998. – 81с., фото.

Куза М. Там, де Іква котить хвилі... //Тернопілля'96: Регіон. річник. – Тернопіль, 1997. – С.390-392.

Полянський О.А. Т.Г.Шевченко і Тернопільщина //Тези доповідей і повідомлень 1-ї Терноп. обл. наук. іст.-краєзнав. конференції. Ч.Ш. Секція У. Література і мистецтво. – Тернопіль, 1990. – С.1-3.

***

Волинські дороги Кобзаря //Свобода. – 1996. – 19 жовт.

Герасимів М. Кобзар та Західна Україна //Тернопільська газета. – 1999. – 11 берез.

Гецевич М. Дещо з Кременецької Шевченкіани //Русалка Дністрова. – 1996. - №21 (листоп.).

Дуда І. Шевченко і Тернопільщина //Тернопіль вечірній. – 1999. – 5 берез.

Дуда І., Мельничук Б. Такої ж осені, рівно 150 років тому, Кобзар побував у нашому краї //Тернопіль вечірній. – 1996. – 23 жовт.

Кришук І. Кобзареві шляхи на Волині //Голос Лановеччини. – 1996. – 30 листоп.

Куза М. Там, де Іква котить хвилі... //Діалог. – 1996. – 19 жовт.

Малевиц А. Словом, пером і пензлем письменника і художника: До 150-річчя від дня перебування Т.Шевченка на Тернопілля //Вісник історії краю. – 1996. - №3 (берез.).

Тарас Шевченко і Тернопілля //Теребовлянські вісті. – 1999. – 13 берез.

Філик І. Поет у Вишнівці //Народне слово. – 1996. – 8 берез.

Чернихівський Г. У пам'яті народній //Русалка Дністрова. – 1996. - №20 (листоп.).

Те ж: Діалог. – 1996. – 9 листоп.

***

Бубній П. Став нашою долею: [Пам'ятники Кобзаря в обл.] //Рад. Україна. – 1989. – 11 лют. – (У вінок всенародної шани).

Дорош Є. На нашій, на святій землі: [Про спорудження пам'ятників Т.Г.Шевченку в обла.] //Відродження. – 1991. – 23 лют. – (Шевченкіана).

Заставецький В.І. Пам'ятники і пам'ятні місця Т.Г.Шевченка на Тернопільщині //Нар. творчість та етнографія. – 1989. - №2. – С.80-83.

Макотерський Ю. “Обніміться ж, брати мої...”: [Фото пам'ятників Шевченку в окр. населен. пунктах обл.] //Вільне життя. – 1998. – 10 берез.

Приходько М. В сімі вольній, новій: Пам'ятники Кобзареві на Тернопіллі //Вільне життя. – 1991. – 7 берез.

14 ЛИСТОПАДА

70 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ КОРЧЕМНОГО ВАСИЛЯ ГРИГОРОВИЧА (14.11.1931) – ВЧЕНОГО АГРОНОМА-САДОВОДА, ХУДОЖНИКА, ПОЕТА

Корчемний Василь Григорович народився 14 листопада 1931 року у селі Киселях на Поділлі. Вищу освіту здобув на садівничому факультеті Уманського сільськогосподарського інституту. З 1954 року живе у м. Хоросткові Гусятинського району. Працює старшим науковим співробітником Тернопільської державної сільськогосподарської дослідної станції і завідувачим Хоростківського державного дендрологічного парку Української Академії аграрних наук.

Його дітище – Хоростківський державно-дендрологічний парк – пам'ятка садово-паркового мистецтва загальноукраїнського значення, у якому зібрано більш, як півтори тисячі видів, різновидів і форм дерев, чагарників, а також чимало видів трав'янистих рослин з багатьох країн та всіх континентів світу.

А ще Василь Корчемний створив Хоростківський музей природи, експонати якого розміщені в окремому будинку. Зібрав багато матеріалів для кімнати-музею Т.Шевченка, для меморіального музею письменника, уродженця Хоросткова Дмитра Макогона.

Він вчений садівник-дендролог, поет, художник та письменник, краєзнавець.

Заслужений працівник сільського господарства України, член-кореспондент Української Академії екологічних наук, відмінник охорони природи України, почесний член Українського товариства охорони природи, член Всеукраїнського товариства краєзнавців, член Спілки журналістів України.

Нагороджений Грамотою Президії Верховної Ради України.

Нині Василь Корчемний у творчому пошуку, під його невтомним пером народжуються нові рукописи. Завтра вони у вигляді книг прийдуть до читача і будуть радувати людей багатьох поколінь.

ЛІТЕРАТУРА

Корчемний В.Г. В краю, де царство дендрофлори. – Тернопіль: Ред.-видав. відділ обл. упр. по пресі, 1991. – 66с.

Корчемний В.Г. Дендрологічні скарби Тернопільщини. – Тернопіль: Ред.-видав. відділ упр. по пресі, 1991. – 92с.

Корчемний В.Г. Заповідники і парки Надзбруччя. – Тернопіль: Кн.-журн. вид-во “Тернопіль”, 1994. – 50с.

Корчемний В.Г. Зелені скарби Поділля. – Тернопіль, 1994. – 119с.

Корчемний В.Г. Киселі село моє, життя дитинства чарівного: Краєзнав. нарис. – Тернопіль: Лілея, 1999. – 119с.

Корчемний В.Г. Місто на річці Тайна: Краєзнав. нарис. – Тернопіль: Кн.-журн. вид-во “Тернопіль”, 1993. – 51с., іл.

Корчемний В.Г. Півонії деревовидні. – Тернопіль: Ред.-видав. відділ обл. упр. по пресі, 1991. – 15с.

Корчемний В.Г. Подільський храм екзотичної флори: До 20-річчя заснування Хоростківського держ. дендрологічного парку. – Тернопіль: Кн.-журн. вид-во “Тернопіль”, 1992. – 96с.

Корчемний В. Світ подолянина. – Тернопіль, 1995. – 115с.

Корчемний В. Хоростків – місто подільського краю: Краєзнав. нарис. – Тернопіль: Лілея, 1999. – 135с. – (Видається до 435-річчя Хоросткова).

Корчемний В. Хоростківська перлина садово-паркового мистецтва. – Тернопіль: Лілея, 1999. – 146с. – (Присвячується 435-річчю Хоросткова).

Корчемний В. Хоростківський дендрологічний парк. – Тернопіль, 1997. – 147с.

Корчемний В.Г. Хоростківський дендропарк. – Львів: Каменярь, 1988. – 37с.

***

Корчемний В. А ви бували в Хоросткові? //Рідна природа. – 1993. - №2. – С.44-45.

Корчемний В. Безцінна скарбниця Надзбручанського краю //Вісник Надзбруччя. – 1997. – 19 верес.

Корчемний В. Гінґо, Магнолія, Самшит... //Русалка Дністрова. – 1992. – 4 груд.

Корчемний В. Зелена скарбівня Поділля: До 25-річчя Хоростківського дендропарку //Тернопілля'97: Регіон. річник. – Тернопіль, 1997. – С.505.

Корчемний В. У краю, де царство дендрофлори //Свобода. – 1997. – 23 груд.

Корчемний В. Храм екзотичної флори //Вільне життя. – 1992. – 24 листоп. – (Природа і ми).

***

Корчемний В. Іскра любові і милосердя Божого: Вірші. Проза. – Тернопіль: Поліграфіст, 1995. – 88с.

Корчемний В. Моє Поділля: Поезія. Проза. – Тернопіль: Кн.-журн. вид-во “Тернопіль”, 1993. – 74с.

Корчемний В. Отчий край: Поезії. – Тернопіль, 1996. – 63с.

***

Бубній П. Василь Корчемний: Нарис життя і творчості. – Тернопіль: Лілея, 1998. – 162с.

Бубній П. Творець подільських скарбів. – Тернопіль, 1994. – 15с.

Боженко Г.І. Подільський природолюб. – Тернопіль: : Ред.-видав. відділ обл. упр. по пресі, 1991. – 33с.

***

Бубній П. Веселка його краси: Слово про митця Василя Корчемного //Тернопілля'96: Регіон. річник. – Тернопіль, 1997. – С.562.

Бубній П. Дивосвіт його саду //Тернопіль. – 1996. - №2. – С.17., фото.

Бубній П. Маєстат його народу //Свобода. – 1996. – 12 листоп., фото.

Гром’як Р. Охоронець і творець рослинної краси //Вісник Надзбруччя. – 1993. – 5 жовт.

Демків Б. Людина, яка розмовляє з деревами //Вільне життя. – 1996. – 12 листоп.

Мельничук Б. Творець скарбів подільських //Тернопіль вечірній. – 1996. – 13 листоп.

Син Подільського краю //Русалка Дністрова. – 1996. - №20 (листоп.).

***

Його літа – наше багатство: В Хоросткові – творчий вечір почесного громадянина міста //Свобода. – 1996. – 30 листоп.

Тож не дарма прожив я на землі: Сценарій вечора-портрета, присвяченого вченому садоводу-дендрологу В.Г.Корчемному /ДОУНБ. Наук.-метод. відділ. – Тернопіль, 1996. – 9с. – додаток (3 с.).

20 ЛИСТОПАДА

105 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ВЕРИКІВСЬКОГО МИХАЙЛА ІВАНОВИЧА
(20.11.1896-5.06.1962) – УКРАЇНСЬКОГО
КОМПОЗИТОРА, ЗАСЛУЖЕНОГО
ДІЯЧА МИСТЕЦТВ УКРАЇНИ

20 листопада 1896 року у старовинному мальовничому Кременці народився Михайло Іванович Вериківський. Хлопчик зростав в атмосфері любові й поваги до рідної народної

пісні, і це вплинуло на формування його музичних здібностей – прекрасної пам'яті та досконалого слуху. Закінчивши початкову школу Вериківський вступив до міського училища і був прийнятий до архієрейського хору досить високої кваліфікації. З роками музика стала для М.Вериківського справжнім покликанням, він прагнув здобуття музичної освіти і тому продовжував своє навчання у Кременецькому комерційному училищі (1912-1914р.р.), де вчили і гри на музичних інструментах.

М.Вериківський керував хором і оркестром народних інструментів, грав у симфонічному оркестрі училища, навчався гри на віолончелі, фортепіано та робив перші композиторські спроби – створював фортепіанні прелюдії й романси. З цими юнацькими творами Вериківський 1914 року приїхав до Києва, щоб вступити до консерваторії.

По її закінченні молодий композитор працював диригентом оперного театру та симфонічного оркестру у Києві, Харкові (1926-1935р.р.), а з 1946 року став професором Київської консерваторії у класі спеціального диригування. Крім того, за активну творчу, педагогічну та громадську діяльність у 1944 році М.Вериківському присвоєно звання заслуженого діяча мистецтв України.

Як композитор Вериківський охопив майже усі найважливіші жанри. Серед створеного ним хори і хорова поема “Гайдамаки”, пісні, романси, дуети, опери (“Діла небесні”, “Сотник”, “Наймичка”), музична комедія “Вій”, балет “Пан Каньовський”, ораторія “Дума про дівку-бранку Марусю попівну Богуславку”, кантати, вокально-симфонічні цикли “В дні війни” та “Варшавський цикл”, твори для оркестру.

Помер Михайло Іванович Вериківський 14 червня 1962 року у Києві.

ЛІТЕРАТУРА

Герасимова-Персидська Н.О. М.І.Вериківський: Нарис про життя і творчість. – К.: Держ. вид. образотворч. мистецтва і муз. літ. УРСР, 1959. – 96с.

Історія української музики: У 6 т. Т.4. (1917-1941). – К.: Наук. думка, 1992. – 593с.

Про М.І.Вериківського див.:
“Іменний покажчик”.

Шурова Н.С. Михайло Вериківський (1896-1962). – К.: Муз. Україна, 1972. – 51с.

***

Балицький М. З джерел народної пісенності //Свобода. – 1996. – 19 листоп.

Вони народились, зросли і творили у рідній надзбручанській стороні: Михайло Вериківський //Вільне життя. – 1959. – 27 трав.

Гецевич М. Композитор, диригент, педагог //Вільне життя. – 1976. – 23 листоп.

Краснопольський І. Творець монументальної музики //Вільне життя. – 1966. – 19 листоп.

Крем’янчанка Н. Михайло Іванович Вериківський //Діалог. – 1996. – 16 листоп.

Медведик П. Як з цілющого джерела... //Ровесник. – 1976. – 20 листоп.

Молчанова Т. Життя віддане музиці //Дзвін. – 1997. - №11-12. – С.99-100.

Наш Михайло Вериківський //Урядовий кур’єр. – 1996. – 23 листоп.

Садовська Г. З поезії великого Кобзаря //Рад. село. – 1986. –20 листоп.

Смоляк О. Фольклорні засади у творчості маестро //Русалка Дністрова. – 1996. - №21 (листоп.).

Татаринцева І. Кременецька мелодія //Свобода. – 1996. – 19 лют. – (Наші славні земляки).

Толошняк Н. Камерна опера М.Вериківського //Музика. – 1986. - №6. – С.20-21.

Шурова Н. Талановитий заспівувач //Музика. – 1996. - №4. – С.29-30.

***

Афоніна А. Видатний композитор і диригент: [У музеї Т.Шевченка відкрито виставку до ювілею композитора і диригента М.Вериківського] //Робітничка газета. – 1996. – 19 листоп.

Василишин О. Кременець вшановує славетного композитора //Діалог. – 1996. – 23 листоп.

Сфименко Н. У феєричному світі музики: [Святковий вечір-концерт до ювілею М.Вериківського відбувся у Національній опері України] //Українське слово. – 1996. – 5 груд.

Ліберний О. Мистецтво Вериківського звеличує нас //Свобода. – 1996. – 30 листоп.

Нівельт М. Пам'яті видатного земляка: [Про Академію в Тернополі на честь річниці від дня народження М.Вериківського] //Русалка Дністрова. – 1997. - №2 (січ.).

Рачок О. Пам'ять жива: [Урочиста конференція в Державному музеї Т.Шевченка до 100-річчя М.Вериківського] //Українське слово. – 1996. – 5 груд.

Степанченко Г. Пам'яті М.І.Вериківського //Культура і життя. – 1977. – 20 січ.

Чуйко Т. Чудовий світ гармонії: [У Держ. музеї Т.Шевченка виставка до ювілею відомого укр. композитора М.Вериківського] //Культура і життя. – 1996. – 4 груд.

***

Вериківський Михайло Іванович (20.11.1896-14.06.1962) //УРЕ. – 2-е вид. – К., 1978. – Т.2. – С.188.

Вериківський Михайло Іванович (8 (20)11.1896, м. Кременець - 14.06.1962, Київ) – укр. композитор, диригент, педагог і муз.-громад. діяч, Заслужений діяч мистецтв УРСР з 1944р. //Мистецтво України: Енциклопедія. – К., 1995. – Т.1. – С.306.

Вериківський Михайло – укр. композитор, диригент //Митці України: Енцикл. довідник. – К., 1992. – С.112.

Вериківський Михайло композитор і оперовий диригент //Енциклопедія українознавства /Під ред. В.Кубійовича. – Львів, 1993. – Т.1. – С.231.

Вериківський Михайло (1896-1962) - композитор, диригент, педагог //Водяний Б. Короткий словник діячів української музичної культури. – Тернопіль, 1992. – С.10.

21 ЛИСТОПАДА

85 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ГЕЛЯСА ЯРОСЛАВА ТОМОВИЧА (21.11.1916-6.10.1992) – УКРАЇНСЬКОГО АКТОРА І РЕЖИСЕРА, НАРОДНОГО АРТИСТА УКРАЇНИ

Ярослав Геляс вийшов із глибин нашого працюючого й талановитого народу. Народився 21 листопада 1916 року в с. Терпилівка Підволочиського району в співучій хліборобській родині.

У лютому 1934 року після закінчення промислової школи юнака прийняли до мандрівного західноукраїнського театру під керівництвом режисера Б.Сарамаги. Творчі можливості юнака розбудив прославлений актор Йосип Стадник. Солідну і повчальну школу акторського мистецтва пройшов у мандрівному театрі “Мистецьке турне”, в якому почав працювати з 1935 року під керівництвом Й.Стадника.

Восени 1939 року Я.Геляс вливається в трупу Львівського державного українського драматичного театру. Найвизначнішою його роботою в цьому колективі став образ Михайла Гурмана у виставі “Украдене щастя” за п'єсою І.Франка. Згодом з чималими творчими здобутками прийшов на сцену Харківського театру імені Т.Шевченка, куди його запросив художній керівник мистецького колективу Мар'ян Крушельницький. Тут актор у 1953 році був удостоєний звання заслуженого артиста України.

П'ять театральних сезонів Я.Геляс працював у трьох мистецьких колективах – Київському театрі імені І.Франка (1957-1958), Львівському імені М.Заньковецької (1958-1961), Одеському театрі української драми (1961-1963).

У 1963 році його було призначено головним режисером Тернопільського обласного музично-драматичного театру імені Т.Шевченка. Тут за 10 років він здійснив постановку більше 20 вистав українських та зарубіжних драматургів.

У 1964 році Я.Гелясу присвоєно високе звання народного артиста України.

З 1974 року по 1985 рік Я.Геляс очолював Закарпатський український музично-драматичний театр, а потім працював актором та режисером.

6 жовтня 1992 року Я.Т.Геляс помер. Похований у Львові на Личаківському цвинтарі.

ЛІТЕРАТУРА

Геляс Я. Актор і його герой: творча трибуна //Рад. культура. – 1958. – 3 квіт.

Геляс Я. Завіса відкривається сьогодні //Вільне життя. – 1972. – 21 жовт.

Геляс Я. Зустріч, що триватиме довіку: Спогади про Мар'яна Крушельницького //Вільне життя. – 1967. – 26, 28 квіт.

Геляс Я. Кафедра добра //Вільне життя. – 1973. – 16 берез.

Геляс Я. Любів театр //Вільне життя. – 1963. – 3 листоп.

Геляс Я. Молодь одного театру //Мистецтво. – 1966. - №5. – С.6-7.

Геляс Я. Новий театральний сезон: Розп. голов. режисера //Вільне життя. – 1973. – 13 жовт.

Геляс Я. Особиста відповідальність митця //Культура і життя. – 1971. – 15 квіт.

Геляс Я. Прем'єри ювілейного сезону //Вільне життя. – 1967. – 15 жовт.

Геляс Я. Репертуар – обличчя театру //Укр. театр. – 1971. - №3. – С.15.

Геляс Я. Сповідуючи новаторську романтику //Укр. театр. – 1970. - №1. – С.7.

Геляс Я. Те, що залишається назавжди //Вільне життя. – 1984. – 20 листоп.

Геляс Я. “Тільки вільний народ зможе побудувати свій національний театр” /Зап інтерв'ю Й.Баглай //Нар. Творчість та етнографія. – 1992. - №4. – С.5-6.

***

Український драматичний театр: Нариси історії: У 2 т. Т.2. Радянський період /Під ред. М.Рильського. – К.: Наук. думка, 1959. – 647с.

С.418, 448, 511, 514, 515,
597: Про Я.Геляса.

***

Горбенко А.Т. Харківський театр ім. Т.Шевченка. – К.: Мистецтво, 1979. – 200с.

С.166-169: Про Я.Геляса.

Давидова І.М. Ярослав Геляс. – К.: Мистецтво, 1986. – 157с., іл., портр. – (Майстри сцени та екрана).

Корнієнко О.З. Тернопільський театр імені Т.Г.Шевченка. – К.: Мистецтво, 1980. – 102с., іл., портр.

С.44-46, 61-62, 97-100: Про Я.Геляса.

Медведик П. Змальовував долю нашу серцем: Мої спогади про Я.Геляса //Тернопілля'96: Регіон. річник. – Тернопіль, 1996. – С.541-546.

Ревуцький В. В орбіті світового театру. – К.; Харків; Нью-Йорк: Вид-во М.П.Коць, 1995. – 243с., іл.

С.166, 176, 181, 183, 191-192,
196, 198: Про Я.Геляса.

***

Бубній П., Матейко Р. Його священний храм //Вільне життя. – 1996. – 22 листоп.

Він був створений лідером //Русалка Дністрова. – 1992. – 2 жовт. – (Свіча пам'яті на свіжу могилу).

Давидова І. Актор-трибун //Вітчизна. – 1979. - №4. – С.216-218.

Давидова І. З гнізда Курбаса //Демократична Україна. – 1995. – 12 груд.

Давидова І. З народом – для народу //Укр. театр. – 1972. - №6. – С.24-26.

Демків Б. Ролі, не покладені на ноти //Вільне життя. – 1972. – 19 берез., іл.

Загребельний П. Маєстро театру й кіно //Свобода. – 1996. – 19, 26 листоп.

Климовський Р. Наш земляк Ярослав Геляс //Тернопіль вечірній. – 1991. – 18 груд.

Кусенко О. Майстер сцени //Рад. Україна. – 1984. – 17 листоп.

Лучко Л. Ярослав Геляс //Вільне життя. – 1960. – 21 черв.

Матейко Р. Видатний майстер української сцени //Гомін волі. – 1996. – 9 листоп.

Мельничук Б. Лицар театру //Тернопіль вечірній. – 1996. – 20 листоп.
Поліщук О. Репертуар, афіша, театр //Рад. Україна. – 1972. – 6 квіт.
Пономаренко Є. Гамлет – Я.Геляс //Літ. газета. – 1956. – 6 верес.
Ротар Д. “Яке знання доби, народу, душі людської” //Русалка Дністрова. – 1996. - №21 (листоп.).

Тарасенко О. Учора й завтра //Культура і життя. – 1976. – 3 жовт.
Шпікула М. З Терпилівки у світ театру і до слави //Гомін волі.- 1996. – 7 груд.

***

Геляс Ярослав Томович //УРЕ. – 2-е вид. – К., 1978. – Т.2. – С.508.
Геляс Ярослав (1916-1992) //Мистецтво України: Біогр. довідник /За ред. А.В.Кудрицького. – К., 1997. – С.146.

Геляс Ярослав Томович (21.11.1916-6.10.1992) – укр. актор і режисер //Митці України: Енцикл. довідник. – К., 1992. – С.153.

***

Ярослав Геляс: [Некролог] //Тернопіль. – 1993. - №1. – С.79.

22 ЛИСТОПАДА

115 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ЛОМАЦЬКОГО МИХАЙЛА (22.11.1886-24.10.1968) – ВЧИТЕЛЯ, ГЕОГРАФА, ЕТНОГРАФА

Народився 22 листопада 1886 року в Суходолі Гусятинського району. Навчався в учительській семінарії в Тернополі, а закінчив її в 1906 році в Заліщиках. Учительську працю розпочав на Покутті в селах Снятинського повіту. Глибока обізнаність з історичним минулим краю, безмежний патріотизм і любов до простого народу, висока самосвідомість молодого педагога не подобалися польській владі.

Постійні переслідування і арешти в роки Другої світової війни завела українського вчителя до Австрії, відтак він опинився в переселенських таборах, де проводив значну пропагандистську діяльність. Під кінець війни М.Ломацький виїхав до Західної Німеччини, де й прожив до 1968 року.

24 жовтня 1968 року помер в будинку для перестарілих у горах Шварцвальду. Похований на українському цвинтарі у Мюнхені.

М.Ломацький був активним членом товариства “Гуцульщина”, чимало зусиль віддав дослідженню та художньо-документальному відтворенню минувшини гуцульського краю в книгах: “На чисті води” (Мюнхен, 1955), “Верховино, світку ти наш” (Мюнхен, 1966), “Нариси з Гуцульщини” (Лондон, 1956), “В країні чарів і краси” (Париж, 1959), “Українське вчительство на Гуцульщині” (Мюнхен, 1959), “Гомін гуцульської давнини” (Мюнхен, 1961), “У горах Карпатах” (Мюнхен, 1962), “Бескидом зеленим в три ряди саджений” (Мюнхен, 1962), “Опришківське гніздо” (Мюнхен, 1964), “Заворожений світ” (Мюнхен; Нью-Йорк, 1965), “По той бік Чорногори” (Мюнхен, 1966) та ін. Він залишив два великі рукописи “Гуцульських оповідань” та “Альбому української ноші”.

М.Ломацький досліджував проблеми національної школи, свідомості, галицької еміграції, української культури тощо. Свої статті, розлогі есеї-роздуми “Любов до батьківщини”, “Українська еміграція”, “Національна свідомість”, “Українська культура” та інші матеріали друкував у канадських, французьких, американських часописах “Учительське слово”, “Рідна школа”, “Життя і школа”, “Українець – час”, “Америка”, “українські вісті”, “Гомін України” та ін. Його перу також належать два сценічні твори: “У зеленому Бескиді” та “В Чорногорі” (містерія свято-іванської ночі).

ЛІТЕРАТУРА

Волинський Б. Михайло Ломацький //Тернопіль. – 1993. - №1. – С.77.

Качкан В. Михайло Ломацький – дослідник Гуцульщини //Тернопіль. – 1992. - №3-4. – С.40-42.

Качкан В. Народознавчі розвідки Михайла Ломацького //Українське народознавство в іменах. – К., 1994. – Ч.1. – С.302-309.

Мельничук Б. Михайло Ломацький //Тернопіль: Тернопільщина літературна. Дод.№4. – 1992. – Вип.2. - Ч.1. – С.27.

Мельничук Б. Михайло Ломацький //Вільне життя. – 1992. – 10 січ.

24 ЛИСТОПАДА

115 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
МУЗИЧКИ АНДРІЯ ВАСИЛЬОВИЧА
(24.11.1886-8.09.1966) –
УКРАЇНСЬКОГО ЛІТЕРАТУРОЗНАВЦЯ

Андрій Васильович Музичка народився у селі Добриводи Збараського району у селянській родині 24 листопада 1886 року. Після закінчення Львівського університету вчителював на Львівщині і Тернопільщині. З 1920р. викладав українську літературу в Одеському інституті народної освіти, а у 1925 р. йому було присвоєно звання професора. Пізніше викладав історію російської літератури і літератури народів СРСР у Кзил-Ординському і Семипалатинському педінститутах. 1956 року захистив докторську дисертацію про творчість Лесі Українки.

Андрій Музичка належав до перших творців українського літературознавства. Він своїми працями закладав основи українського літературознавства для вивчення історії української дожовтневої літератури.

Вдало поєднуючи науково-дослідницьку роботу з педагогічною вчений дбав про виховання висококваліфікованих учительських кадрів, удосконалював методику вищої школи.

Помер А.Музичка 8 вересня 1966 року в Семипалатинську, де й похований.

ЛІТЕРАТУРА

Музичка Андрій (1886-1966) – літературознавець //Збаражчина: Зб. статей, матеріалів і споминів. – Нью-Йорк, 1980. – С.296.

Обл. держ. архів.

Музичка Андрій (1886-1966) //Збараж і околиці в спогадах емігрантів. – Тернопіль, 1993. – С.120-121.

Т.В. Андрій Музичка (24.11.1886-8.09.1966) //Український календар. – Варшава, 1986. – С.138-139.

***

Веркалець М. Не так тії вороги, як добрії люди //Україна. – 1990. - №47. – С.19-21.

Муясарова Н. Пригорни його Вкраїно! //Вісник історії краю. – 1996. - №11-12 (груд.).

Назар М. Андрій Музичка – вчений і патріот //Народне слово. – 1997. – 24 січ.

***

Музичка Андрій Васильович (24.11.1886-8.09.1966) //УРЕ. – 2-е вид. – К., 1982. – Т.7. – С.163.

24 ЛИСТОПАДА

80 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ТРУША ІВАНА
(24.11.1921) – ПЕРЕКЛАДАЧА

Іван Труш (Аркадій Щербань) народився 24 листопада 1921р. у Скалі над Збручем. Закінчив у 1939 році польську гімназію ім. Коперніка у місті Тернополі, Львівський сільськогосподарський інститут і Чернівецький університет – факультет іноземних мов.

Учасник Другої світової війни.

Живе і працює в Чернівцях.

ЛІТЕРАТУРА

Українська поезія в Італії /Пер. І.Труша. – Чернівці: Місто, 1999. – Вип..1. – 72с.

Хвала життю /Пер. з італійської І.Труша. – Чернівці: Місто, 1999. – 40с.

***

Іван Труш: Біогр. довідка //Українська поезія в Італії /Пер. І.Труша. – Чернівці, 1999. – С.70.

Іван Труш: Біогр. довідка //Хвала життю /Пер. І.Труша. – Чернівці, 1999. – С.39.

1 ГРУДНЯ

10 РОКІВ З ЧАСУ ПРОВЕДЕННЯ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО РЕФЕРЕНДУМУ (1.12.1991)

Минуть сторіччя, виростуть нові покоління українців, але 1 грудня 1991 року назавжди залишиться незабутньою датою в історії нашого народу. Тоді 90 процентів громадян нашої молоді держави, які прийшли до виборчих урн, своїм волевиявленням навічно узаконили Акт проголошення незалежності України.

Всеукраїнський референдум 1 грудня став відправною віхою в розбудові і міжнародному самоутвердженні України, як держави однієї з найстаріших і наймогутніших націй світу.

Громадські активісти Тернопільщини внесли свою вагому частку праці у підготовку і проведення референдуму. З нашого краю у східних областях України працювали на референдум понад 100 повноважних представників.

За час підготовки до референдуму поштовим відділом Тернопільської управи Руху було відправлено в усі регіони України більше 40 тисяч бандеролей, цінних листів і листівок. Переслано 2800 примірників “Нарису історії України”, 4500 – “Історії України для дітей”, 10000 примірників книжки “Великий мазепинець Григор Орлик”, 5000 – “Біблій для дітей” та багато інших друкованих видань. Окрім того, відправлено 7000 бандеролей з національними синьо-жовтими прапорами.

На Велику Україну поїхали з Тернопільщини з пропагандистською метою більше ста художньо-агітаційних бригад і десятки професійних митців. На референдум працювала не одна тисяча наших краян, які зробили все можливе, щоб Україна сказала своє вагоме “Так!” незалежній державі.

ЛІТЕРАТУРА

Бойцун Л. Це вже наша історія //Свобода. – 1995. – 1 груд.

Грещук Г. Волонтери незалежності //Свобода. – 1999. – 30 листоп.

Григорович Г. Свято національної єдності і всенародного волевиявлення //Тернопіль вечірній. – 1996. – 4 груд.

Довгошия П. Інтелігенція і національне відродження: [нашої області] //За вільний край. – 1991. – 13 квіт.

З державністю, народе України!: Підсумки референдуму на Тернопільщині //Вільне життя. – 1991. - 4 груд.

Ліберний О. П’ять років тому Україна встала з колін //Свобода. – 1996. – 3 груд.

Пасічник Б. З днем народження, Україно! //За вільну Україну. – 1995. – 30 листоп.

Садовська Г. Ще усміхнешся, Україно //Вільне життя. – 1995. – 1 груд.

Сливка П. Незалежності – так! //Тернопіль вечірній. – 1999. – 1 груд.

Соболев А. Одна в нас мати – Україна //Вільне життя. – 1991. – 27 листоп.

***

Ткачук Г. Любіть Україну – Вітчизну кохану: [Цикл віршів присвяч. Всеукраїнському референдуму] //Свобода. – 1993. – 30 листоп.

2 ГРУДНЯ

50 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ГАЛЯБАРДИ СТЕПАНА ПЕТРОВИЧА

(2.12.1951) – УКРАЇНСЬКОГО
ПОЕТА-ПІСНЯРА

Степан Петрович Галябарда народився 2 грудня 1951 року в селі Суходіл Гусятинського району. Закінчив філологічний факультет Чернівецького університету в 1973 році. Працював у пресі, був на громадській роботі, працював головним редактором радіостанції “Молода гвардія”, директором першої в Україні незалежної комерційної радіостанції “Радіо Rox” у Києві.

У 1991 році вийшла у світ перша його збірка поезій “Не поверну човен”, яка складається з двох розділів “Біль України” і “Не поверну човен”. У збірку увійшло багато віршів, які С.Галябарда присвятив рідному краю, його чудовим мальовничим краєвидам, своїм землякам.

Сьогодні важко уявити національний культурний простір без пісень поета-пісняра, заслуженого діяча мистецтв України Степана Галябарди. У 1997 році у тернопільському видавництві “Збруч” вийшла друга збірка поезій “Догорає калина”. В ній вміщено не тільки вірші різних років, але й – і це найголовніше – пісні, написані С.Галябардою у співдружності з багатьма відомими композиторами – Олегом Слободенком, Остапом Гавришем, Олександром Злотником, Олегом Марцинківським та іншими.

У книзі кілька розділів, об’єднаних одним тематичним спрямуванням: любов до матері, любов до коханої, любов до Вітчизни. В окремий розділ увійшла шоу-вистава “Я – Роксолана” – про долю славетної українки з наших країв.

Читаючи вірші, слухаючи пісні на слова С.Галябарди маємо змогу насолодитися красивим і високим поетичним словом, оригінальною образністю і тонкою ліричною щирістю автора, вмінням торкнути найсокровенніші струни людської душі.

ЛІТЕРАТУРА

Галябарда С. Догорає калина. – Тернопіль: Збруч, 1997. – 155с.

***

Галябарда С. Гени: [Поезії] //Дзвін. – 1991. - №12. – С.9-11.

Галябарда С. Гусятин: [Вірш] //Вісник Надзбруччя. – 1994. – 4 листоп.

Галябарда С. З криниці дитинства черпаю наснагу...: [Вірш] //Прапор комунізму. – 1990. – 27 січ.

Галябарда С. На Україну повернусь: Поезії //Нова хвиля: Книги в книзі: Поезії. – К., 1994. – С.19-45.

Галябарда С. Не поверну човен; “Знову зима забуяла, завіяла...”; “Напливає з річки прохолода...”; Гени; “Півень ранок збудив, поклювавши зірки...”; Несподівана розповідь дядька Андрія: [Вірші] //Вітрила-90: Щорічник літ. дебютів. – К., 1990. – С.14-17.

Галябарда С. Перед вівтарем роду: [Вірш] //Київ. – 1991. - №8. – С.106-107.

Галябарда С. Хай допомагає нам бог!; У Почаївській Лаврі; Спалення: В час ранній; Дні, як білі птиці; Зарікся; Сестрі Ориславі, вчительці; Конкурс красунь; Ти не шукай //Вісник Надзбруччя. – 1991. – 8 берез.

Галябарда С. Храм душі: [Вірш] //За вільний край. – 1993. – 16 квіт.

Галябарда С. “Я довго не знав історії України...”; Стерні чужини: : [Вірші] //Тернопіль: Тернопільщина літературна. Дод. №4. – 1992. — Вип 2. – Ч.2. – С.10.

***

Галябарда С. “Горжусь Гусятином своїм, його людьми, його красою...”: [Бесіду з поетом-піснярем вів Л.Дубас] //Вісник Надзбруччя. – 1994. – 4 листоп.

Галябарда С. Не поверну човен на угоду жодній кон’юктурі: [Розм. з поетом вів В.Краснодемський] //Голос України. – 1997. – 20 груд.

Галябарда С. “Тернопіль. Він стоїть таки у центрі світу...”: [Розм. зап. В.Прус] //Тернопіль вечірній. – 1997. – 19 груд.

***

Бубній П. Степан Галябарда // Тернопіль: Тернопільщина літературна. Дод. №4. – Тернопіль, 1992.– Вип 2. – Ч.2. – С.10.

Моргун Т. Той, хто не поверне човен: [Творчий портр.] //Культура і життя. – 1998. – 30 верес.

Павленко М. Перша ластівка нашого земляка //Вісник Надзбруччя. – 1992. – 7 квіт.

Тиран І., Петерзіль Н. Bravo, Степан Галябарда! //Тернопіль вечірній. – 1997. – 23 груд.

Шевчук Л. Мамо матусю, до вас горнуся: [Про сім'ю Галябардів] //Свобода. – 1993. – 5 січ.

Юрчишин О. Пісенний світ Степана Галябарди //Вісник Надзбруччя. – 1991. – 12 лип.

3 ГРУДНЯ

60 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ОНИСЬКІВА МИХАЙЛА МИХАЙЛОВИЧА (3.12.1941) – ЛІТЕРАТУРОЗНАВЦЯ, ПОЕТА, ПУБЛІЦИСТА, ВИДАВЦЯ

Ониськів Михайло Михайлович народився 3 грудня 1941 року в селі Ласківці Тереховлянського району, в селянській родині. Закінчив у 1958 році Буданівську СШ, працював у колгоспному кар'єрі. Закінчив Чернівецький університет у 1965 році і Вищу партійну школу у Києві при тодішньому ЦК КПУ. Навчався в аспірантурі Львівського університету. Працював на партійній роботі, у пресі. Ініціатор видання газети “Русалка Дністрова” і журналу “Тернопіль”, його перший головний редактор (1990-1994). Нині – керівник редакційного відділу видавництва “Збруч”.

Почав друкуватися з 1959 року. Має понад три тисячі різножанрових публікацій. Упорядник і редактор низки популярних видань.

ЛІТЕРАТУРА

Ониськів М. Михайло Парашук: Історія його життя або як він повертався в Україну. – Тернопіль: Збруч, 1998. – 107с.

Ониськів М. Прийдень. Сюїта різноліття. – Тернопіль: Збруч, 1996. – 208с.

***

Богославень: духовна поезія західноукраїнських авторів /Ред.-упоряд. Б.Мельничук, М.Ониськів. – Тернопіль, 1994. – 513с. – (Б-ка журналу “Тернопіль і газети “Русалка Дністрова”).

Будний С.Ф. Син землі: Поезії. Художня проза. Щоденникові записи. Листи. У вінок поетові. Слово поета у піснях /Упоряд. Г.Й.Кушнерика, М.М.Ониськіва. – Львів: Каменяр, 1997. – 382с., 8 арк. іл.

Василько В. Чашка чорної кави: Док. драма на три дії /Післяслово В.Лавренюка та М.Ониськіва. – Тернопіль: Збруч, 1994. – 79с.

Великодна книжечка /Уклад.: Н.Шподарунок, Б.Пиндус, Г.Чернихівський. Ред. М.Ониськів. – Тернопіль: Збруч, 1995. – 166с.

Качалуба М. Між двома стенокардіями: Поезії /Підгот. до друку М.Ониськів. – Шерне; Тернопіль, 1994. – 132с.

Тернопілля’97: Регіон. річник /Упоряд. Б.Куневич, М.Ониськів. – Тернопіль: Збруч, 1997. – 743с., іл.

Тернопілля’96: Регіон. річник /Упоряд. Б.Куневич, М.Ониськів. – Тернопіль: Збруч, 1996. – 734с., іл.

Тернопілля’95: Регіон. річник /Упоряд. Б.Куневич, М.Ониськів. – Тернопіль: Збруч, 1995. – 806с. – портр., іл.

***

Ониськів М. Величальна: [Вірш] //Вільне життя. – 1988. – 8 берез.

Ониськів М. Галузка лірики: [Вірші] //Ровесник. – 1981. – 7 берез.

Ониськів М. Дорога до щастя: [Вірш] //Вільне життя. – 1984. – 4 берез.

Ониськів М. “Перед собою, богом і людьми”: [Вірші] //Вільне життя. – 1993. – 12 листоп. – (Слово і край).

Ониськів М. “Реставрація совісті”: [Уривки віршів з нової книжки] //Вільне життя. – 1997. – 21 жовт.

Ониськів М. Степан Будний: Диптих //Тернопіль. – 1994. - №5-6. – С.84.

Ониськів М. “Чесного хліба слов”янський наш рід”: [Вірші] //Вільне життя. – 1987. – 23 груд.

***

Ониськів М. Архи-князь Вільгельм [полковник Василь Вишиваний в Тернополі] //Тернопіль вечірній. – 1992. – 19 верес. – (Імена).

Ониськів М. Василь Верига: [Про громадського і культ. діяча] //Тернопіль. – 1994. - №5-6. – С.40.

Ониськів М. Вишиваний Василь //Тернопіль. – 1993. - №3. – С.14-15. – (З криниць Волині і Поділля).

Ониськів М. Гусятин – видатним синам України: [Спорудження пам’ятника] //Русалка Дністрова. – 1993. - №21 (листоп.).

Ониськів М. Енциклопедичні імена: Микола Палій: [Про перекладача із Скалата Підволочиськ. р-ну] //Вільне життя. – 1992. – 29 груд. – (Рядок з біографії краю).

Ониськів М. Жодного дня без рядка: [До 100-річчя від дня народження В.Гжицького] //Вільне життя. – 1995. – 10 жовт. – (Слово і край).

Ониськів М. Мар’ян Якубець, учений-славист: [Про уродж. с. Гиновичі Бережан. р-ну] //Вільне життя. – 1992. – 28 жовт. – (Рядок з біографії краю).

Ониськів М. Професор з Передмірки: [Т.Комаринець очолив першу в Україні кафедру фольклористики Львів. ун-ту] //Вільне життя. – 1995. – 7 лют.

Ониськів М. Розсипані перли: [Про сузір’я імен, згуртованих в літ.-мистец. групу “Молода Муза”, яка була започаткована в 1907р.] //Західна Україна. – 1992. – 31 трав. – 6 черв.; 7-13 черв.

Ониськів М. Тепер уже професійний: [До Спілки письменників прийнято В.Барну] //Вільне життя. – 1994. – 17 груд.

Ониськів М. Чайковський, син Чайковського: Нарис про поета математики у його листах //Тернопіль вечірній. – 1994. – 18; 21; 25; 28 трав. – (Епістолярні сюжети видатних людей).

Ониськів М. “Щиро ваш В.Гжицький” //Вільне життя. – 1993. – 8 жовт. – (Рядок з біографії краю).

***

Ониськів М., Бубній П. Маланюк Євген: [поет, перекладач] //Тернопіль. – 1993. - №3. - С.16-17. – (З криниць Волині і Поділля).

Ониськів М., Баглей Л. Мирослав Кушнір: [поет] //Тернопіль. – 1994. - №5-6. – С.28-29.

Ониськів М., Бубній П. На таких мужах стоїть Україна: [Про дослідника історії укр. мовознавства, уродж. с. Гадинківці Гусятин. р-ну В.Сімовича] //Вільне життя. – 1992. – 12 черв. – (Рядок з біографії краю).

Ковальчук М. “З людьми я рівним бути хочу”: [Розм. з поетом, журналістом М.Ониськівим] //Воля. – 1996. – 20 груд.

Колодій В. Жага добротворення //Ониськів М.М. Прийдень. Сюїта різноліття. – Тернопіль, 1996. – С.5-9..

Краснодемський В. Совість, Україна і Любов //Голос України. – 1996. – 21 груд.

Наш літопис “Тернопілля-95”: [Розм. з гол. ред. вид-ва “Збруч” М.Ониськівим] //Свобода. – 1996. – 8 лют.

Михайло Ониськів: “Прийдень”: [Про нову книгу терноп. письменника і журналіста] //Вільне життя. – 1996. – 3 груд.

Сорока П. “Я слова розшукав правдогідні...”: [Про кн. “Прийдень”] //Вільне життя. – 1997. – 8 лип.

***

Ониськів Михайло (3.12.1941) – укр. літературознавець, поет, публіцист, видавець: [Нар. в с. Ласківці Теробовл. р-ну] //Ткачов С., Ханас В. 250 імен на карті Тернопілля: Польсько-укр. культ. взаємини: Краєзнав.-біогр. показчик. – Тернопіль, 1996. – С.36.

Ониськів Михайло (3.ХІІ.1941) – журналіст, видавець, літературознавець, поет, громадсько-політичний діяч, член Спілки журналістів України //Теробовлянщина: Іст.-краєзнав. та літ.-мистец. журнал. – 1999. – Вип. 1. – С.133.

Ониськів Михайло Михайлович (3.12.1941, с. Ласківці Теробовл. р-ну) – укр. літературознавець, поет, громад.-політ. діяч: [Біогр. довідка] //Тернопілля'97: Регіон. річник. – Тернопіль, 1997. – С.670.

12 ГРУДНЯ

60 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ХИЖНЯКА БОРИСА СЕМЕНОВИЧА
(12.12.1941) – ЖУРНАЛІСТА, ПИСЬМЕННИКА,
ЧЛЕНА НАЦІОНАЛЬНОЇ СПІЛКИ ПИСЬМЕННИКІВ

Хижняк Борис Семенович народився 12 грудня 1941 року на степовій Кіровоградщині у селі Єлизаветградці. Батько загинув на фронті під Бучачем. Мати, тікаючи від післявоєнного голоду з трьома дітьми переїхала на Галичину в зелене і барвінкове село Великий Глибочок Тернопільського району.

Закінчив середню школу №6 у Тернополі. Навчався у Львівському університеті, на факультеті журналістики, який закінчив у 1967 році.

Працював у районних та обласній газетах, тривалий час був на громадській роботі. З 1987 року – начальник управління з преси Тернопільської облдержадміністрації, а з 1991 року одночасно – шеф-редактор і видавець всеукраїнського журналу “Тернопіль”, газети “Русалка Дністрова”. Ініціатор і засновник літературно-мистецьких премій імені братів Богдана і Левка Лепких та імені Іванни Блажкевич.

У пресі виступає з 1960 року. В літературі дебютував циклом публіцистичних новел “Прости, Україно” (1991-1992).

Член національної спілки письменників з 2000 року.

ЛІТЕРАТУРА

Хижняк Б. Кукіль: Повість. – Тернопіль: Кн.-журн. вид-во “Тернопіль”, 2000. – 268с.

Хижняк Б. Перекотиполе: Повість. - Тернопіль: Кн.-журн. вид-во “Тернопіль”, 1998. – 220с.

Хижняк Б. Прости Україно: Новели. Оповідання. – Тернопіль, 1995. – 94с.

***

Хижняк Б. Домовина: Оповідання з життя //Тернопіль: Тернопільщина літературна. Дод. №4. – Тернопіль, 1992. – Вип 2. – Ч.2. – С.55-58.

Хижняк Б. Затемнення: Сучасна бувальщина //Тернопіль. – 1993. - №4. – С.35-42.

Хижняк Б. Прости, Україно...: Новела-хроніка з укр. життя //Тернопіль. – 1991. - №1. – С.40-42; №2. – С.23-25.

Хижняк Б. Прости, Україно...: Мала проза //Тернопіль. – 1991. - №4. – С.22-24.

Хижняк Б. Рожеве: Оповідання //Тернопіль. – 1995. - №2. – С.32-33.

***

З журналістів у письменники: [Б.Хижняка прийнято у члени Національної спілки письменників] //Свобода. – 2000. – 28 жовт.

***

Демків Б. Незагойні рани української трагедії: [Про книгу “Прости, Україно”] //Хижняк Б. Прости, Україно. – Тернопіль, 1995. – С.4-5.

Куза М. Невмируща сила любові: [Роздуми над книгою Б.Хижняка “Прости, Україно”] //Голос Лановеччини. – 1996. – 14 черв.

Те ж: Діалог. – 1996. – 23 берез.

Ониськів М. Борис Хижняк // Тернопіль: Тернопільщина літературна. Дод. №4. – Тернопіль, 1992. – Вип 2. – Ч.2. – С.55.

Тимочко П. Незагойні рани української трагедії: [Про книгу “Прости, Україно”] //Хижняк Б. Прости, Україно. – Тернопіль, 1995. – С.4-5.

Ткачук М. Перекотиполе на живому організмі України: [Про повість “Перекотиполе”] //Хижняк Б. Перекотиполе: Повість. – Тернопіль, 1998. – С.7-12.

105 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ГОДОВАНОГО СТЕПАНА
(1896-11.12.1978) – ПРОФЕСОРА
ФІЛОСОФІЇ, ЖУРНАЛІСТА

Годований Степан народився 1896 року в селі Сировари Зборівського району. У 1909-1914 р.р. вчився в українській державній гімназії у Тернополі. Згодом служив в австрійському віську, до 1915 року. Вчився у Карловому університеті, захистив там докторат з філософії. Займався культурно-громадською діяльністю на Зборівщині, працював організаційним референтом “Просвіти” у Теребовлі, співредактором українського католицького тижневика “Нова Зоря” у Львові. Статті публікував також у “Зборівських вістях”, “Літописі “Червоної калини” (Львів), “Хліборобському Шляху” (Відень) та інших часописах. На еміграції співпрацював головним чином у місячнику оо. Василян “Світло” у Торонто (Канада), де опублікував історичні статті “Перші сліди християнства на українських землях”, “Україна за наслідків Я.Мудрого”, “Україна за Мономаха”, “Наша церква в Галицько-Волинській державі” (1950-1952).

Помер 11 грудня 1978 року в Торонто.

ЛІТЕРАТУРА

Годований С. Сервири //Зборівщина. Над берегами Серету, Стрипи і Золотої Липи. – Торонто; Нью-Йорк; Париж; Сідней, 1985. – С.536-538.

***

Годований Степан (1896-1978) //Ювілейна книга Української гімназії в Тернополі. 1898-1998: До сторіччя заснування /За ред. С.Яреми. – Тернопіль; Львів, 1998. – С.582.

Курдик А. Доктор Степан Годований //Зборівщина. Над берегами Серету, Стрипи і Золотої Липи. – Торонто; Нью-Йорк; Париж; Сідней, 1985. – С.925-926.

***

Годований Степан – журналіст, громад. діяч //”Журавлина” книга: Тернопільська українська західна діаспора. Словник імен. А-Ї. – Тернопіль, 1999. – Ч.1. – С.145.

Годований Степан (1896-11.12.1978) – журналіст, суспільно-громад. діяч //Медведик П. Літературно-мистецька та наукова Зборівщина: Словник біографій визначних людей. – Тернопіль, 1998. – С.108.

60 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ГОРБАЛЯ МИКОЛИ АНДРІЙОВИЧА
(1941) – ПОЕТА, КОМПОЗИТОРА,
ГРОМАДСЬКОГО ДІЯЧА

Микола Горбаль народився 1941 року в с. Воловець Горлицького повіту (Лемківщина). З 1947 року родина Горбалів осіла у с. Летяче Товстенського (тепер Заліщицького) району.

З 1963 року Микола Горбаль після закінчення музично-педагогічного училища – вчитель музики у м. Борщеві. Тут вперше проявив себе як поет та композитор, його гостросюжетні поетичні мініатюри будили громадську думку. Більшість музично-пісенних творів, що виконувались у керованих ним ансамблях, були його авторства.

24 листопада 1970 року Горбаль заарештований КДБ за так звану антирадянську агітацію та пропаганду. Арешт не дав можливості закінчити інститут (вчився заочно на музпедфакультеті Івано-Франківського інституту). Творчість було визнано націоналістичною

за змістом. В основу звинувачення взято авторство поеми “Дума”. Був засуджений на 5 років ув’язнення у таборах суворого режиму і 2 роки заслання до Сибіру.

Після звільнення 1977 року приїхав до Києва, став членом правозахисної організації (1976р., виникла Українська Гельсінська група, офіційна назва – Група сприяння виконанню гельсінських домовленостей). Всі члени групи перманентно були заарештовані, багатьом фабрикувалися кримінальні справи. Не обминула зла доля і Горбала. 23 жовтня 1979 року його арештовано – вирок 5 років таборів суворого режиму.

Після відбуття покарання 24 жовтня 1984 року, не випустивши з ув’язнення, - заарештовують втретє: знову ж звинувачений за антирадянську агітацію та пропаганду – засуджений до 8 років особливо суворого режиму і трьох років заслання.

Звільнений у час так званої “перебудови” 23 серпня 1988 року одним з останніх із сумнозвісного табору ВС – 389/36-1 с. Кучино; Урал. Повернувся до Києва, з вересня цього ж року – виконавчий секретар УГС, до 1994 року – голова Київської крайової організації УРП.

1990-1994 роки – Микола Горбаль депутат Київської міської Ради. З 1994 року – народний депутат України.

У 1983 році вийшла друком книга його поезій і пісень у видавництві “Сучасність” (США), “Деталі піщаного годинника”, там же видано книжечку його дитячих поезій “Коломийка для Андрійка”.

Під час ув’язнення в українській періодиці Великобританії, Франції, США друкувались його правозахисні статті. У 1986 році в Німеччині у перекладі німецькою мовою вийшла добірка його поезій “Тут чекають кінця”.

У 1992 році під редакцією Люби Голоти у видавництві “Український письменник” вийшла збірка вибраних поезій під тією ж назвою “Деталі піщаного годинника”.

М.Горбаль є членом міжнародного літературного об’єднання ПЕН-клуб, лауреат премії імені Василя Стуса з 1992 року.

Автор надіється, що колись ще матиме час для художнього слова.

ЛІТЕРАТУРА

Горбаль М. [Вірші] //З облоги ночі: Зб. невільничої поезії України 30-80р.р. – К., 1993. – С.112-122.

Горбаль М. Придорожня капличка: [Поезія] //Кафедра. – 1989. - №8. – С.52-58.

***

Бутрим А. Микола Горбаль: [Біогр. довідка] //Кафедра. – 1989. - №8. – С.51.

Микола Горбаль: [Біогр. довідка] //З облоги ночі: Зб. невільничої поезії України 30-80р.р. – К., 1993. – С.111.

95 РОКІВ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ЛАСОВСЬКОЇ ЄВГЕНІЇ (1906-1967) – ОПЕРНОЇ СПІВАЧКИ

Народилася в 1906 році в Копичинцях, в сім’ї урядовця-залізничника. Батько Костянтин Ласовський відзначався чудовою музикальністю, керував церковним хором в Копичинцях. Цю любов до музики передав дочкам Ользі та Євгенії. Євгенія стала професійною співачкою. Співала на оперних сценах Львова, Варшави, Вільно. У Львові стає одночасно ученицею професора Заремби, який навчав її безкоштовно.

Комісією “Звйонзек артистів сцен Польских” у Варшаві була ангажована як примадонна до оперного і оперетного театру в Бидгощі, де співала головні ролі в “Осінніх маневрах”, “Бал в опері”, “Вікторія і Чезар”, “Графиня Маріца”, “Циганський барон”, “Княжна чардаша”. На наступний (1930-1931) театральний сезон була ангажована до Львівського великого театру, де виступала в ролі Еввідіки в опері “Орфей у пеклі” Оффенбаха, Мюзетти в опері “Богема” та модерній опері Креника “Боксер тяжкої ваги”.

В 1931-1933 роках виступає в театрі Вільно в головних ролях оперет “Ясноволосий циган”, “Країна успіху”, “Царевич”, “Чар вальса Паганіні”, “Гарна Олена” та ін. Місцева

критика називала співачку “чаруючим соловейком” не тільки за спів, а й за гру та акторський талант. Між цінителями співачки були Симон Петлюра і його брат Олександр. У 1941 році вийшла заміж за великого співака Скала-Старицького і виїхала до Відня. Тут повністю присвячує себе чоловікові.

Померла в 1967 році.

ЛІТЕРАТУРА

Петраш Б. Тенор з Божої ласки: Монограф. дослідження. – Тернопіль: Астон, 1999. – 202с.

С.39-41: Про Є. Ласовську.

Ласовська Євгенія //Просвіта. – 1997. - №3.

***

Ласовська Євгенія //Енциклопедія українознавства /Під. ред. В.Кубійовича. – Львів, 1994. – Т.4. – С.1257.

195 РОКІВ З ЧАСУ ЗАСНУВАННЯ КРЕМЕНЕЦЬКОГО БОТАНІЧНОГО САДУ (1806)

Історія Кременецького ботанічного саду тісно пов’язана із відкриттям у Кременці вищої Волинської гімназії, яку заснував 1805 року відомий волинський поміщик і громадський діяч Тадеуш Чацький.

У 1806 році при гімназії засновують ботанічний сад. Фундатором його став ірландський учений-ботанік Діонісій Міклер. Із 1792 по 1806 роки він заклав 25 садів, парків, дендраріїв на Волині й Поділлі.

Площа ботанічного саду на той час становила 4,5 гектара.

Сад був створений як база для учнів гімназії, котрі вивчали ботаніку. У його центрі Міклер розбив парк відпочинку, заклав шкільну оранжерею дерев і трав’янистих рослин, розарій. Був створений аптекарський город.

У результаті чотирирічної діяльності Д.Міклер зібрав понад 1666 екзотичних і більш як 600 місцевих рослин.

У 1809 році директором ботанічного саду став доктор медицини і ботаніки, австрієць В.Бессер. Стараннями Бессера ботсад набув надзвичайного розвитку. Його площа розширюється до 20 гектарів, збільшуються оранжереї, парки. Кількість видів культивованих рослин ботанічного саду зросла до 12000, а сад став одним з кращих і відомим далеко за кордоном.

1832 року, після польського повстання, в якому брали участь і ліцеїсти, і викладачі, закривається ліцей, і припиняє свою діяльність Кременецький ботанічний сад. Свідком бувшої слави його залишається хіба що могутній цегляний мур, що оточував навчально-дослідні ділянки.

Але із виданням Постанови Кабміну України у 1990 році ботсад юридично відновлюється. Вся робота, котра проводиться в даний час в ботсаду, має за мету єдине – відновити в північно-західному регіоні України науково-культурний осередок, яким був Кременець у ХІХ столітті.

ЛІТЕРАТУРА

Балицький М. Рукотворний, чарівний куточок краю: Кременецькому ботанічному саду – 190 років //Свобода. – 1996. – 10 верес.

Буньківська О. Сад народжувався двічі //Зелений світ. – 1997. - №1 (січ.).

Копійковський П. Сьогодні і завтра Кременецького ботанічного саду //Свобода. – 1999. – 16 січ.

Кравчук Л. Кременецький ботанічний... //Діалог. – 1997. – 19 квіт.

Куза М., Балицький М. Ботанічному – 190 //Діалог. – 1996. – 14 верес.

Ленчук Р. Камо грядеши, ботанічний сад //Діалог. – 1998. – 20 черв.

Ленчук Р. Мовчазний крик ботанічного саду... //Діалог. – 1998. – 23 трав.

- Маринюк С. Відгомін минулої величі ботсаду //Діалог. – 2000. – 8 лип.
- Онишкевич С. Вивчення флори ботсаду триває //Діалог. – 1999. – 20 лют.
- Стельмашук В. Кременецький ботанічний сад: Історія та сучасність //Екологічний сполох. – 1999. - №4 (квіт.). – С.3.
- Сторозум Є. Кременеччина – природна перлина Поділля та Волині //Екологічний сполох. – 1999. - №4 (квіт.). – С.3.
- Сторозум Є. Національний парк: бути чи не бути? //Діалог. – 1994. – 15 жовт. – (Віч-на-віч з природою).
- Фарина І. ... І оцтове дерево з Кременця //Свобода. – 1998. - 11 черв.

МІСТА-ЮВІЛЯРИ

545 РОКІВ З ДНЯ ЗАСНУВАННЯ м.БОРЩЕВА (1456)

Історія заснування містечка Борщева губиться в темноті віків. Перша згадка про Борщів припадає на 1456 рік, а в 1529 році йому надано магдебурзьке право. Назва міста, очевидно, походить від слова “борщівник” – високої трав’янистої рослини родини зонтичних, молоде листя і стебла якої вживають у їжу, додають до зелених борщів. Ця назва є поширеною на всій території України, особливо на Поділлі, Волині і Прикарпатті.

Легенда також пов’язує назву з часами татарського лихоліття, коли мешканці нібито втопили татарина в казані з борщем.

Зараз Борщів – районний центр, розташований на півдні області, на лівому березі річки Нічлави. Значний промисловий і культурний центр області. Найбільшими підприємствами міста є цукровий, спиртовий, тютюновий та сироробний заводи, районна друкарня. У місті функціонують неповна загальноосвітня, дві загальноосвітні, спортивна школи та школа мистецтв, агротехнічний коледж, професійно-технічне училище, районний будинок культури, бібліотека, кінотеатр, краєзнавчий музей.

На відміну від інших міст області, у Борщеві немає архітектурного ядра з традиційною ратушею посеред майдану, навколо яких групується забудова. Найдавнішою пам’яткою архітектури є Успенська церква 1886 року. В місті встановлено пам’ятники Т.Шевченку, І.Франку, Лесі Українці.

ЛІТЕРАТУРА

- Дуда І. Борщів: Путівник. – Тернопіль: Ред-видав. відділ облполіграфвидаву, 1989. – 34с.
- Ковтун В.В., Степаненко А.В. Города Украины: Эконом.-географ. справочник. – К.: Вища школа, 1990. – 277с.

С.210: Борщів.

***

- Архітектура Борщева //За вільний край. – 1992. – 30 трав.
- Борщів //Літопис Борщівщини: Іст.-краєзнав. зб. – Борщів, 1994. – Вип. 5. – С.39-40.
- Гречило А. До питання про герб Борщева //Літопис Борщівщини: Іст.-краєзнав. зб. – Борщів, 1993. – Вип. 3. – С.23-24.
- Паняк Ян. Історія містечка Борщева: Краєзнав. розвідка з 1841 року //Літопис Борщівщини: Іст.-краєзнав. зб. – Борщів, 1993. – Вип. 4. – С.38-39.
- Паньків Б. Міста і містечка Галицької землі: [Соц.-екон. характеристика окремих міст і сіл Терноп. обл. в кінці ХУП і першій половині ХУІІІ ст.] //Жовтень. – 1982. - №9. – С.95-104.

С.96: Борщів.

- Посацький Б. Реконструкція міст Західної України. Спадщина і сучасність //Записки Наукового товариства ім. Т.Шевченка. Праці секції мистецтвознавства. – Львів, 1994. – Т.ССХХУП. – С.306-307.
- Сохацький М. Давній герб райцентру //Надзбручанська правда. – 1990. – 13 січ.

Стрішенець М. З історії економічного розвитку Борщева (кінець ХУШ – середини ХХ ст.) //Літопис Борщівщини: Іст.-краєзнав. зб. – Борщів, 1994. – Вип. 6. – С.16-17.

790 РОКІВ З ДНЯ ЗАСНУВАННЯ м. ЗБАРАЖА (1211)

По-різному називають Збараж. Одні вважають його одним з найдавніших міст Галичини і Волині, інші називають його містом-заповідником, ще інші – містом козацької слави і звитяги, а деякі – Княжим містом, містом хоробрих русичів. Перша письмова згадка про Збараж – 1211 рік. А про назву побутує багато переказів і легенд – від слова збір.

Було це давним-давно, пройшло стільки літ, як зірок на небі, однієї весняної пори приїхало три вершники –здоровані, сказали б козаки, та ще тоді й козаків не було. Довго вони милувалися мальовничими гірськими краєвидами, на повні груди вдихали повітря, настояне на запаху трав медоносів і різнотрав’я чебрецю, м’яти, ялівцю, терну і глоду. Були на Веселій, Бабиній, Княжій і Монастирській горах. Потім один із них вийшов на вершину Княжої і сказав: “От тут буде наш Збір”.

Сьогодні Збараж – один із значних промислових центрів області. Продукцію цукрового, заводів “Квантор” і продтоварів, тарного комбінату та інших знають навіть в зарубіжних країнах. Збараж завше був на видноті: високим духовним рівнем освіти і культури. Тут і музична, спортивна, школа-інтернат, 3 загальноосвітні школи, професійно-технічне училище, районний будинок культури, декілька клубів, кінотеатр, краєзнавчий музей. Архітектурні пам’ятки – замок і Успенська церква – ХУІ століття, Воскресенська церква – ХУІІ століття, комплекс споруд монастиря бернардинів – ХУІІ ст., встановлено пам’ятники Б.Хмельницькому, І.Франку, А.Мицкевичу.

Славетні вихідці зі Збаража – вчені, митці, воєначальники – відомі у цілому світі.

Збараж – це місто-заповідник. І за постановою Ради Міністрів УРСР від 24 листопада 1976 року за №552 Збараж віднесено до 39 міст України, що зберегли найбільше пам’яток і містозабудування.

ЛІТЕРАТУРА

Збараж і околиці в спогадах емігрантів. – Тернопіль: Кн.-журн. вид-во “Тернопіль”, 1993. – 225с.

Збараж – місто в Медоборах. Дод. до часопису “Вісник історії краю” /Держ. іст.-архітектурний заповідник в м. Збаражі. Гол. ред. С.М.Дерейко. – Збараж. – 1997. - №2. – 23с.

Збараж – місто в Медоборах. Дод. до часопису “Вісник історії краю” /Держ. іст.-архітектурний заповідник в м. Збаражі. Гол. ред. С.М.Дерейко. – Збараж. – 1996. - №1. – 27с.

Малевиц А.П. Збараж: Іст.-краєзнав. нарис. – Львів: Каменяр, 1984. – 46с.

***

Бандрівський М. Околиці Збаража в киммерійську епоху //Вісник історії краю. – 1996. - №5 (трав.).

Войтина П. Найважливіші дати історії Збаража //Гомін. – 1991. – 20 лип. – (До 780-річчя міста).

Грозовський М. Сторінку - в історію м. Збаража //Народне слово. – 1997. – 24 січ.

Дерейко С. Генеральний план забудови Збаража //Вісник історії краю. – 1995. - №2 (листоп). – (Місто, в якому живемо).

Державний історико-архітектурний заповідник у м. Збаражі: Засновано постановою Кабінету Міністрів України від 8 лютого 1994 року до 400-річчя від дня народження Б.Хмельницького на базі архітектурного комплексу Збаразького замку (ХУІІ ст.) //Пам’ятки України. – 1997. - №2. – С.49.

Збараж – місто в Медоборах //Вісник історії краю. – 1996. - №6 (черв.).

Малевиц А. Мандрівка в сумерки століть //Народне слово. – 1996. – 18 жовт.

Малевиц А. Історія Збаража в літописах //Народне слово. – 1992. – 16 черв.

Маціпура А. Ой Морозе, Морозенку...: [3 історії міста] //Ровесник. – 1997. – 7 листоп.

Попович Б. Збараж. Звідки ця назва? //Колгоспне життя. – 1990. – 17 берез.

Садовська Г. Уклін тобі, Збараже! //Вільне життя. – 1997. – 13 трав.
Тиран І. Славне місто Збараж //Тернопіль вечірній. – 1998. – 6 трав.

ПЕРЕЛІК ІМЕН ВИДАТНИХ ЛЮДЕЙ, ЯКІ НЕ УВІЙШЛИ ДО ОСНОВНОГО СПИСКУ

Вагилевич Іван – укр. поет, фольклорист, етнограф (2.09.1811, с. Ясень Горішній Рожнятинського р-ну, Івано-Франківської обл. – 10.05.1866, Львів).

Дяків-Горновий Осип (псевдо. “Горновий”, Осип Гончарук, А.Осипенко, Артем) – укр. громадський діяч, публіцист (21.06.1921, с. Олесино Козівського р-ну – 28.11.1950, с. Велике Поле на Львівщині).

Лубківський Роман – укр. поет, перекладач (10.08.1941, с. Острівець Тербовлянського р-ну).

Лям Станіслав – польський історик літератури, критик, видавець, бібліограф (2.04.1891, Тернопіль – 5.03.1965, Париж).

Мельничайко Володимир – укр. мовознавець (11.11.1931, с. Кам’янки Тербовлянського р-ну).

Нечай Степан – живописець (11.11.1941, м. Зборів).

Палій Микола – укр. вчений, письменник (1911, с. Богданівка Підволочиського р-ну).

Савчак Володимир – живописець (20.05.1911, Бережани).

Фольварочний Василь – письменник (30.01.1941, с. Нападівка Лановецького р-ну).

ПЕРЕЛІК ПАМ’ЯТНИХ ДАТ, ЯКІ НЕ УВІЙШЛИ ДО ОСНОВНОГО СПИСКУ

В 1881 році Кременець відвідав відомий вчений М.М.Пржевальський.

В 1986 році здано в експлуатацію видавництво “Збруч”.

В 1986 році здано в експлуатацію Співоче поле.

В 1991 році вийшов перший номер журналу “Тернопіль”.

В 1991 році відкрило своє мовлення Тернопільське телебачення.

В 1991 році почав працювати відділ краєзнавчої літератури та бібліографії ОУНБ.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

Алич-Мокрі С.М.
Бенцаль М.Г.
Блажкевич І.О.
Бойчук Т.Л.
Брюкнер А.
Бугай О.І.
Вацик Т.Я.
Вериківський М.І.
Верхратський І.І.
85 років героїчних боїв на Лисоні
Волощук М.І.
Галябарда С.П.
Геляс Я.Т.
Гермаківський І.М.
Гірняк Ю.Й.
Гнатюк В.М.
Годований С.
Головин Б.П.
Горбаль М.А.
Грушевський М.С.
Демків Б.М.
Деркач М.Д.
10 років від дня відкриття музею Б.Лепкого у Крогульці
10 років з часу відновлення “Молодої Просвіти”
10 років з часу проведення Всеукраїнського референдуму
10 років з часу проголошення Незалежності України
Залізний В.О.
Каганець М.
Кігура М.О.
Ковальчук П.І.
Коломійчук В.С.
Кордуба М.М.
Корчемний В.Г.
Лановик Б.Д.
Ласовська Є.
Левицький А.
Ломацький М.
Лотоцький А.Л.
Макогон Д.Я.
Манчуленко І.В.
Марчука І.С.
Мокрицький Ю.
Мохнацький С.
Музичка А.В.
Ониськів М.М.
Осадца Т.
Пилипчук Р.Я.
Підвисоцький К.О.
Пінь Р.І.
Подуфалий В.М.

Покальчук Ю.В.
545 років з дня заснування м. Борщева
Рубчакова К.А.
Сапеляк С.Є.
Сенатович О.П.
790 років з дня заснування м. Збаража
Соневицький І.М.
Стадник Й.Д.
125 років від дня заснування філії “Просвіти” в Тернополі
195 років з часу заснування Кременецького ботанічного саду
115 років з часу перебування Т.Г.Шевченка на Тернопіллі
350 років битви козаків під Купчинцями та Денисовим
Труш І.
Українка Леся
Франко І.Я.
Харчук Б.М.
Хижняк Б.С.
Черемшинський О.С.
Чернихівський Г.І.
Шарик М.Ф.
Шурат В.Г.
Юрчак В.М.

З М І С Т

Коломийчук В.С.
Пінь Р.І.
Сенатович О.П.
Соневицький І.М.
Бугай О.І.
Каганець М.
Лотоцький А.Л.
Кічура М.О.
Покальчук Ю.В.
Брюкнер А.
Осадца Т.
Залізний В.О.
Леся Українка
Кордуба М.М.
Стадник Й.Д.
Сапеляк С.Є.
Ковальчук П.І.
Левицький А.
Вацик Т.Я.
10 років від дня відкриття музею Б.Лепкого у Крогульці
Мохнацький С.
Верхратський І.Г.
Рубчакова К.А.
10 років з часу відновлення “Молодої Просвіти”
Подуфалий В.М.
Гнатюк В.М.
350 років битви козаків під Купчинцями та Денисовим
Марчук І.С.
Черемшинський О.С.
Бенцаль М.Г.
Алич-Мокрій С.Й.
Деркач М.Д.
Підвисоцький К.О.
125 років від дня заснування філії “Просвіти” в Тернополі
Заставецький Б.І.
Пилипчук Р.Я.
Демків Б.М.
Лановик Б.Д.
Манчуленко І.В.
10 років з часу проголошення Незалежності України
Щурат В.Г.
Юрчак В.М.
Франко І.Я.
85 років героїчних боїв на Лисоні
Головин Б.П.
Гірняк Ю.Й.
Волощук М.І.
Харчук Б.М.
Гермаківський І.М.
Бойчук Т.Л.

Чернихівський Г.І.
Грушевський М.С.
Блажкевич І.О.
Мокрицький Ю.
Шарик М.Ф.
Макогон Д.Я.
115 років з часу перебування Т.Г.Шевченка на Тернопіллі
Корчемний В.Г.
Вериківський М.І.
Геляс Я.Т.
Ломацький М.
Музичка А.В.
Труш І.
10 років з часу проведення Всеукраїнського референдуму
Галябарда С.П.
Ониськів М.М.
Хижняк Б.С.
Годований С.
Горбаль М.А.
Ласовська Є.
195 років з часу заснування Кременецького ботанічного саду
545 років з дня заснування м. Борщева
790 років з дня заснування м. Збаража
Перелік імен видатних людей, які не увійшли до основного списку
Перелік пам'ятних дат, які не увійшли до основного списку
Іменний покажчик